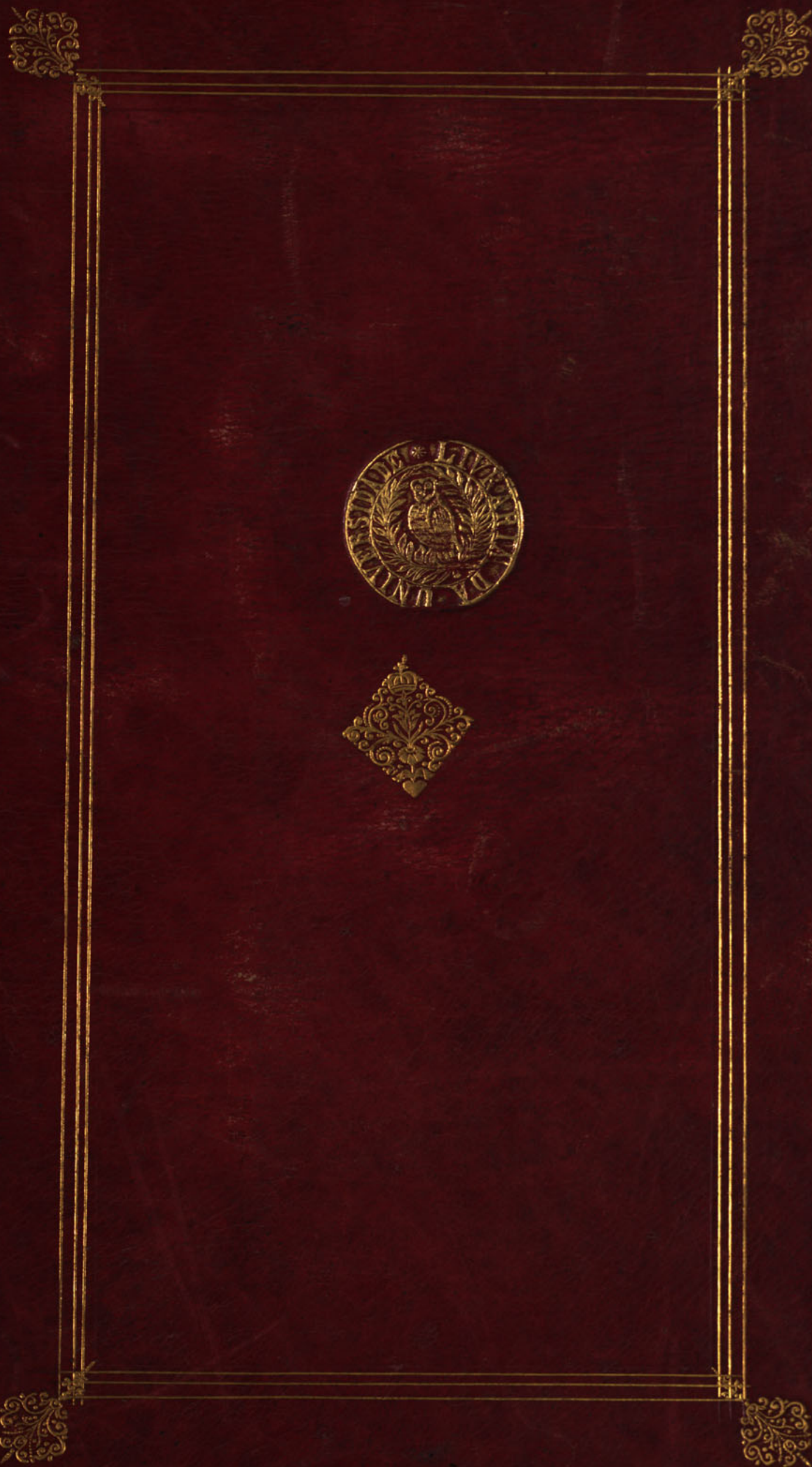

EsB 74
Tab 3-8
RN-30

18-12-8=

~~E. J. M. J.~~

G E D A N I,
A U T O R I S T Y P I S E T S U M P T I B U S.

Andr. Stuch delin. A. 1670. L. Visscher sculp. A. 1674.

JACOBI BREYNI
GEDANENSIS
EXOTICARUM
aliarumque
MINUS COGNITARUM
PLANTARUM
CENTURIA
PRIMA,

UNIVERSIDADE DE COIMBRA
JARDIM BOTANICO

cum
FIGURIS AENEIS SUMMO
studio elaboratis.

GEDANI.

Typis, sumptibus & in ædibus AUTORIS,
Imprimebat

DAVID-FRIDERICUS RHETIUS.

Anno clō. Ioc. LXXIIX.

24-5-

JACOBI BREYNI

GEDANE

EXOTICARUM

MINUS COGNITARUM

PLANTARUM

CENTURIA

PRIMA

PRIMA

PRIMA

FIGURIS AUCTORIS

PRIMA

GEDANE

Typis, sumptibus et in aedibus AUCTORIS

PRIMA

DAVID-FRIDERICI RHEINIS

Anno cl. lxxix.

ILLUSTRISSIMO

atque

EXCELLENTISSIMO DOMINO,

DOMINO

HIERONYMO

van BEVERNINGK,

TEILINGÆ TOPARCHÆ; IN-
CLYTÆ CIVITATIS GOUDÆ EX-
CONSULI; ACADEMIÆ LEIDEN-
SIS CURATORI; TOTIUS BELGII
FOEDERATI QVONDAM GAZA-
RUM PRÆFECTO FIDELISSIMO;
NUNC IN CONSESSU D. D. OR-
DINUM GENERALIUM ASSESSO-
RI DIGNISSIMO, SEPTEM LEGA-
TIONIBUS, NON MINUS AR-
DUIS, QVAM AUSPICATIS, CON-
SPICUO; NUNC DENUO IN
CONVENTU, QVI NOVIOMAGI
PACIS LEGIBUS CUM TOTIUS
FERE ORBIS EUROPÆI PRINCI-
PIBUS FACIENDIS INSTITUTUS
EST, OCTAVAM SEDULO OB-
EUNTI.

MÆCENATI SUO

LONGE GRATIOSISSIMO.

ILLUSTRISIME DOMINE,

GRATIOSISIME MÆCENAS.

Sapientissimus Ille totius Uni-
versitatis Conditor, sicuti in
rebus omnibus à se creatis,
non secùs ac benignissimum
& munificentissimum Paren-
tem generi humano multifariàm se exhi-
buit, ita cùm primis etiam incomprehen-
sibilem ineffabilis Suæ Bonitatis copiam,
in Operibus die creationis tertio produ-
ctis, satis abundèque demonstravit. Quæ
Majestati Ejus Divinæ, infinito numero,
prudenter adeò & concinnè procreare
placuit, ut eorum multitudinem, diversa
genera, distinctas species & proprieta-
tes, multiplices item virtutes & utilitates,
non absque admiratione ingenti, expen-
dentibus, summo cum stupore animi, unà
cum Rege & Prophetâ Davide excla-
mare liceat: QVAM AMPLA SUNT O-
PERA

DEDICATIO.

PERA TUA, O JEHOVA! QVAM EA
OMNIA SAPIENTER FECISTI! QVAM
PLENA EST TERRA POSSESSIONE
TUA! Atque hoc eò magis, quòd in ho-
rum infinito numero, gramen etiam vilis-
simum, pedibus nostris obvium, Sapien-
tiam æterni Creatoris imperscrutabilem
manifestè ostendit, & luculentum fert
testimonium, reverà esse Deum, qui il-
lud tam mirabiliter creaverit, tam ele-
ganter ornaverit, tamque sapienter con-
servet, & florere, languescere, emori, ac
rursus progerminare faciat. Quin immò
quælibet herba & flosculus nos quasi ac-
clamat, digitumque intendit, ut sepositâ
anxiâ & importunâ sollicitudine, fiduciâ
nostram in Deum, omnibus prospicien-
tem, devolvamus. Quemadmodum et-
iam ipsa veritas, SALVATOR noster, ad
Lilia agri, quæ neque fatigantur, neque
nec Salomon, Regum licet O-
pulentissimus, cultûs sui splendore illa
æquare potuit, nos manu ferè ducit, ut
discamus ex iis, quantò majorem Supre-
mum Numen curam habeat nostri, qui

DEDICATIO.

Lilia hodiè quidem virentia, sed postero die in clibanum conjicienda, longè superamus. Prætereà quoque multa Plantarum ac Florum genera, subitaneo suo interitu, vitæ labentis nostræ fugacitatem, mortisq; certitudinem; suâ per hiemem absentiâ, nostrâ vitâ functorum quietem; & fravi suâ, redeunte vere, propullulatione, certam à mortuis resurrectionem, nobis ob oculos ponunt; generatim verò pergratâ & amœnâ pulchritudine, ad sui Creatoris, utpotè, qui ea tam mirabiliter hunc in finem condiderit, ut per illa honoretur, laudes & gratias fundendas, nos invitant atque alliciunt. Quod fanè fateri mecum coguntur omnes omninò homines, inprimis verò, qui cortice saltem Studii Botanici minùs contenti, medullam illius summâ cum oblectatione accuratè rimantur. E cujus certè exercitio, proximè recensitæ & Divinæ plures aliæ **MEDITATIONES**, nec contemnendæ in vitâ humanâ conservandâ **UTILITATES**, summaque animi **DELECTATIO** & prolubium, petenda & haurienda sunt.

UTI-

DEDICATIO.

UTILITATES, quas in vitâ humanâ conservandâ præstat, quod concernit, cùm eæ à Sapientissimo Regum Salomone (qui teste Sacro Codice, locutus est de Cedro montis Libani ad Hysopum, quæ egreditur è pariete, & cujus Libri de Naturâ & Facultate Herbarum magno cum dolore ac detrimento posterorum interiøre) à Theophrasto, Dioscoride, Plinio, aliisque; quàm plurimis profundæ Eruditionis Viris Plantarum naturam & virtutem explanantibus, non leviter & perfunctoriè, sed solidè & copiosè diductæ sint atque explicatæ, non est quod addam. Neque etiam de summis utilitatibus, quas aut ligna in exstruendis Navibus vasto ac tumultuoso mari fulcantibus, & Palatiis, Urbibus, Pagis ac tuguriis, inhabitationi commodis erigendis; aut Panis è frumento pinsitus & mensæ quotidie obvius largiuntur, quidquam dicam, quoniam hæc omnia cuivis affatim sunt cognita. Certè, Flores amoenissimi, animum mirum in modum permulcentes, Gramina pergratâ viriditate suâ

ocu-

DEDICATIO.

oculos jucundissimè pascentia, Herbæ non solum jumentis pabula præbentes, & quicquid vasto hoc in Orbe vivit alentes ac fospitantes, sed etiam, ceu fulgida & venusta cum hilaritate micantia sidera, coelum, veluti currum pensilem argento obducti clavi, summâ cum magnificentia & majestate splendidè ac incomparabiliter ornant; ita tellurem tam ineffabili pulchritudine, gratâque amoenitate vestientes & condecorantes; id merentur, ut unicus terræ decor & toga quædam talaris jure dici debeant. Quod à veritate minùs abesse exinde fiet manifestum, si consideretur, quàm informe, quàm triste, quàm rude ac vastum Chaos hic terrarum Orbis esset, si pulcherrimâ suâ, omnivariis floribus longè artificiosius (quàm quod Apellis & omnium qui unquam fuerunt, pictorum penicilla imitari valuerunt) interstincta & decorâ veste ac tapete privaretur nudusq; appareret; quâ tamen à Creatore suo munificentissimo & liberalissimo, tam ornatè tectus, tam variè pictus, tamq; lautè, veluti opere

re

DEDICATIO.

re Phrygio baccatus, & tam suavi odore
uberrimè imbutus est, ut omnium omni-
nò hominum vires & facultates ad expri-
mendas venustates istas planè incompa-
rabiles longè multoq; imbecilliores sint.
O quàm amentes igitur omnes illi! qui
pulcherrima hæc Dei dona & bona, pla-
nè inutilia & vana esse in animum indu-
cunt, fannisque excipiunt, si quis eorum
exercitio delectetur, aut de iisdem ali-
quid in publicam lucem producat: quasi
verò Sapientissimus rerum Opifex ea-
dem frustra creâset; qui tamen, cuncta
illa bona, immò optima esse pronun-
cians, hominem ad ea cognoscenda Sa-
pientiâ instructum, omnium Dominum
constituit, ut eorum usurâ in S. S. Nomi-
nis Sui gloriam gauderet & delectaretur.
Quæ dona eximia proh dolor! foedissimo
Protoplastorum lapsu ita perdita & amis-
sa, ut quidquid scimus & cognoscimus,
ex parte saltem & alterum alteri quasi
confarcinando sciamus & cognoscamus.

DELECTATIONEM verò & gratam
satietatem in Exercitatione Botanicâ

)(*

ejus-

DEDICATIO.

ejusque culturâ existentem, multis verborum ambagibus explicare, planè supervacaneum duco. Nam qualis & quanta sit, inter alios Diocletianus Imperator, qui cum eâ Fasces commutavit & Diadema deposuit: Cyrus item Lydorum, & Evax Arabum, Reges; quorum Hic suâ manu Plantas in libro peculiari delineatas, Thesauri instar eximii, Neroni Romanorum Imperatori offerre non dubitavit; Ille autem, cui oblectamentum in Hortorum culturâ adeò ingens fuerat, ut etiam in votis unicè habuerit, quò sibi vitâ functo in Hortis, arboribus confitis fertilibus, justa fierent, abundè & clarè demonstrârunt. Ex Principum Christianorum numero idem egregiè comprobant Fridericus III. Gloriosissimus Imperator, qui in cognitione Stirpium adeò exercitatus fuit, ut Medicorum istis temporibus, in hâc arte pauci cum ipso comparari potuerint; & Maximilianus II. Imperator laudatissimus, qui non sinè summo studio & magnis impensis, varia sanè Plantarum Exoticarum genera,

*

DEDICATIO.

nera, Hortis suis intulit & coluit, atq; hanc infirmitatis suæ recreationem aliis longè anteposuit: nec non haud ita pridem, Serenissimus Dux Aurelianensis, qui Studio Botanico adeò imbutus, atque expertus fuisse certò asferitur, ut Principem, post Salomonem, in hâc arte oculatiorem, Orbis terrarum nullum tulerit. Taceo, quòd adhuc hodie plurimi Magnates & Heroes Inclyti, Hortorum suorum multis Plantarum, Florum, Fruticum & Arborum generibus confitorum ornatu, tanquam per speculum prænitens oblectamenta, ex hoc tam laudabili & Divino exercitio hausta, dilucidè exprimant atq; significant. Ipsam ILLUSTRISSIMAM VESTRAM EXCELLENTIAM vivum exemplum sisto, utpotè, quæ & tùm, cùm salutaris Suo Regimine, Confoederatis Belgii Provinciis annos perquàm plurimos non sinè singulari laude Consiliis pariter ac Factis laudabili semper effectu Officia Sua præstitit, Pacemq; almam, Divinâ favente Gratiâ, cum omnium piorum ac pacis amantium gaudio & oblectatione

DEDICATIO.

ſæpiſſimè procuravit ; (quemadmodum
id inprimis ex conſpicuis atq; arduis Le-
gationibus, Londinenſi, Bredanâ, Aquis-
granenſi, Clivicâ, Colonienſi, &c. quas
ILLUSTRISSIMA EXCELLENTIA VE-
STRA cum inæſtimabili Patriæ emolu-
mento ac famâ immortalis Nominis, fide-
liſſimè peregit, luculenter patet) & jam
quoque reſumendo Neomagi Univer-
ſale illud, quod nuper Coloniae Agrippi-
næ non ſucceſſit, Pacis Negotium, non
ſinè proprio virium facultatumque diſ-
pendio, totius Europæ ſalutem ac quie-
tem unicè intendit : in laudabili tamen
Divinorum Operum Meditatione &
exercitatione gratam animi Sui Publicis
negotiis deſaſſati oblectationem, ſuaviſſi-
mam quietem ac refocillationem quæſi-
vit, atque adhuc quærit. Et fanè quan-
tum ſibi ILLUSTRISS. EXCELL. VE-
STRA in Divinâ hâc Scientiâ experien-
tiam acquiſiverit, vel ſolus ILLUSTRISS.
EXCELL. VESTR. Hortus abundè teſta-
tur, quippe qui mirabilium ex omnibus
Orbis terrarum partibus congeſtarum
Plan-

DEDICATIO.

Plantarum abundantia ita excellit, ut omnium spectantium oculis non nisi ingenti cum stupore sese lustrandum exhibeat.

Recensitæ supra tres UTILITATES illæ, Divina nempe & Sacra ad DEI TER OPT. MAX. gloriam animique salutem spectans MEDITATIO, sanitati & sustentationi hominis serviens UTILITAS; ac suavissima mentis summo cum prolubio DELECTATIO, è Botanicâ exercitatione & Plantarum culturâ emergentes, animi quoque mei inclinationem, quæ mihi velut ingenta à teneris ad rem Plantariam fuit, in dies foverunt, immò auxerunt. Factum est inde, ut præter Pietatis exercitium nullibi plenior recreationem, quàm in meditatione rerum ad Regnum Vegetabilium pertinentium, reperire potuerim. Ex quâ æterni Numinis Omnipotentiam, Sapientiam, Providentiam, Misericordiam, Amorem & Munificentiam tam luculenter mihi, postpositâ omni terrestrium rerum curâ, ob oculos posui, ac si cogitationes meas

DEDICATIO.

profundissimâ devotione in Sacris Elogiis
mirâ cum jucunditate pavissem. Hæc
omnia mihi quoque anſam dederunt, ut
nulli sudori, operæ ac sumptui parcerem,
quin tam Indigenas, quàm Exoticas ſtir-
pes inquirerem atq; colligerem. Hîc ve-
rò ſingularē ILLUSTRIS. EXCELL. VE-
STRÆ affectum in me finè merito meo
per tot annos uberrimè collatum, retice-
re non poſſum. Non modò enim gra-
tiosissimis me literis benignissimè recrea-
re; ſed meam quoque, quâ Stirpes, potis-
ſimùm Exoticas, notitiam (multa ſcilicet
Semina, Bulbos, Plantas, tam vivas quàm
reſiccatas, immò & ipſiſſimis coloribus
ad vivum artiſicioſiſſimè depictas, atque
ab extremis etiam novi aliquid ſemper
parturientis Africæ oris obtentas, libera-
liſſimè mihi communicando) ad augere
Summâ animi Benevolentia dignata eſt.
Quocircà, cùm magno earum numero
prima hæc mea ſuperbiat Centuria, pla-
cuit eas vel in figurarū apice vel ſub ipſo
nomine aſteriſco notare, ut & ſeræ
innotefcat Poſteritati, quàm laudabili
ſtu-

DEDICATIO.

studio manuque munificâ ILLUSTRISS. EXCELL. VESTR. Divinorum Operum, hucusque aut parùm aut nihil cognitorum, notitiam, rei que Literariæ apud Europæos incrementum promovere intenderit.

Quemadmodum autem omnia in Oceanum, unde Originem traxerunt, flumina relabuntur : similiter ego jure meritoq; hancce Centuriam Exoticarum Plantarũ cum ejusdem Iconibus, in debitæ signum reverentiæ & animi grati testimonium erga ILLUSTRISS. EXCELL. VESTRAM, à quâ nempe coruscum suum splendorem accepit, summâ cum humilitate depositurus venio. Suscipe igitur, ILLUSTRISSIME atq; EXCELLENTISSIME DOMINE, DOMINE Gratiosissime, lucubrationes hæc meas Botanicas, quas submissâ cum observantiâ in devoti animi tesseram, gratæq; mentis Symbolum INCLYTO TUO NOMINI inscribo, mihi que porrò benignissimo gratiæ Tuæ Favonio adspira, ut & in posterum de ulteriori Plantarum notitiâ Te promovente

DEDICATIO.

te acquisitâ, gratulari mihi possim. Vale
ILLUSTRISIME MÆCENAS & ad se-
ram usq; senectam vige fospes, vire sal-
vus, flore incolumis, svavique Botanices
Studio TE eousq; recrea, donec tandem
annorum vitæque fatur, immarcescibi-
lis ILLE ILLUSTRIS. TUÆ ANIMÆ
FLOS in coelestes transferatur Hortos.
Dabam ex Museo meo Gedani, Anno
M. DC. LXXVII. die XV. Mensis April.

ILLUSTRIS. EXCELL.

TUÆ

devinctissimus atq; humillimus
cliens

JACOBUS BREYNIUS.

PRIVILEGIUM SACRÆ CÆSA-
RÆ MAJESTATIS.

IEOPOLDUS Divinâ favente clemen-
tiâ electus Romanorum Imperator semper
Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bo-
hemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c.
Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgun-
diæ, Styriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wir-
tembergæ, Comes Tyrolis. &c. Agnoscimus & notum faci-
mus tenore præsentium universis, quòd, cum nobis Jacobus
Breynius Gedanensis, Botanicus, humillimè exposuerit, se
Opus Plantar: Exoticar: iconicè expressarum in certas
Centurias magno labore & sumptu congesisse, idq; præli
beneficio juris Publici propriis suis expensis facere decrevisse,
vereri autem debere, ne quòd sæpè fieri soleat, alii quoq; lucri
alieni captandi causâ eandem editionem suam subdolè imi-
tentur, seq; ita labore juxta ac sumptu frustrentur; demissè
proindè supplicando, ut se adversus ejusmodi molitiones Pri-
vilegio nostro Cæsareo munire clementer dignaremur: Nos
iis precibus uti æquitate nitentibus benignum nostrum
præbuerimus assensum, ac idcirco omnibus & singulis Bi-
bliopolis, Typographis & Bibliopegis cæterisq; quibuscunq;
rem seu negotiationem librariam exercentibus seriò atq; di-
strictè inhibuerimus & vetuerimus, prout per præsentis sub
pænâ decem marcarum auri inhibemus & vetamus, ne eorum
quisquã, præter prædictum Jacobum Breynium, aut eum
cui is in scriptis dederit licentiam, ante fatum Opus intra
quindecim annos ab editionis primâ die computandum, in-
tra Sac. Rom. Imperii Regnorumq; ac Dominiorum no-
strorum hæreditariorum fines, in simili vel alio typo vel
formâ, sive in toto, sive in parte, recudere vel aliò recuden-
dum dare, aut alibi impressum invehere, venundare &
clàm, seu palàm distrahere præsumat, si quis autem secus
faciendo Privilegium seu interdictum hoc nostrum, quovis
(** modo

modo transgredi seu violare conatus fuerit, eum non solum omnibus exemplaribus perperam quippe recusis seu apportatis (quæ quidem dictus Impetrans ejusve hæredes sive propriâ authoritate sive Magistratus ejus loci auxilio, sibi vindicare poterunt) privandum, sed & supra dictâ decem marcarum auri pœnâ, Fisco nostro Imperiali, & parti læsæ ex æquo pendendâ, omni spe veniæ præcisâ mulctandum decernimus. Dummodò tamen prædictum Opus tenorem hujus nostri Privilegii ad cujusq; notitiam in fronte præimpressum contineat, quatuorq; ejusdem exemplaria, ad Cancellariam nostram Imperialem Aulicam, quàm primùm transmittantur. Mandamus porro universis nostris & Sac. Imperii Regnorumq; & Dominiorum nostrorum Hæreditariorum Magistratibus, Ecclesiasticis, & Secularibus, cujuscunq; Ordinis, Conditionis & Status fuerint, ne quenquam huic nostro Cæs. Privilegio ullatenus impunè contravenire patiantur, quin potius ejusdem transgressores, supra dictis pœnis aliisque modis idoneis coerceri curent, quatenus & ipsi eandem mulctam evitare voluerint. Harum testimonio Litterarum manu nostrâ subscriptarum & Sigilli nostri Cæsarei appresione munitarum, quæ dabantur in Civitate nostrâ Viennæ die decimâ nonâ, mensis Maji, Anno Domini Millesimo, Sexcentesimo, Septuagesimo Septimo, Regnorum nostrorum, Romani decimo nono, Hungariæ vigesimo secundo, Bohemiæ verò vigesimo primo.

LEOPOLDUS.

V. Leopoldus Guillielmus,
Comes in Kinigseggs.

Ad Mandatum S. Cæs. Maj.
proprium
Christoph Beüer.

NB. Autor, nullum exemplar hujus Centuriæ pro suo agnoscit, quod propriâ suâ (vel suorum Hæredum) manu, in impresso Tituli folio infra in margine iconis subscriptum non est.

AD
LECTOREM BOTANICUM
PRÆFATIO.

Uanquam ab ipsâ adolescentiâ ,
non solum in notitiam Indigena-
rum ; sed Exoticarum etiam Plan-
tarum singulari ardore raperer &
cupiditate : tamen præter eas, quas
dulcissima Patria , è gremio com-
munis omnium Matris producit, nullas describe-
re mens ferebat. Postquam verò aspirante for-
tunâ, magna Exoticarum copia, Summi inprimis
ac faventissimi Mæcenatis nostri, ILLUSTRIS-
SIMI atque EXCELLENTISSIMI DOMI-
NI, DN. HIERONYMI à BEVERNINGK
adjumento ad me deveniret : inexcusabile negli-
gentiæ in Posteritatem & ingens erga illos animi
ingrati, à quibus acceperam, indicium futurum
arbitrabar, si eas tinearum & blattarum sentire
injuriam, nec usum aliquem mortalibus adferre
paterer. Virorum itaque Celeberrimorum Do-
ctissimorumq; suâsu, quædam de Exoticis etiam
nondum descriptis & minimè cognitis, cum in-
termixtione rariorum quarundam nostro coelo
orientium, in lucem emittere, & Germanicâ qui-
dem linguâ, destinavi. Verùm enim verò, cum
studiorum apud Exteros, Botanicorum maximè,
multò majorem quàm apud Nostrates, Digni-
tatem considerarem ; ad Cartesii exemplum ,
Ipsis eundem laborem meum , in linguam La-
tinam per alium translatum, pariter offerre, tan-
dem mihi placitum fuit. Quem etiam in finem,
Virum literis & doctrinâ præstantem, exorave-
ram.

PRÆFATIO.

ram. Sed quoniam ille Medicinæ & Botanices penitus ignarus erat, atque ego varias ob rationes Medici vel Botanici ad hoc uti operâ in dubium omninò vocabam; laborem hunc ipse suscipere, licet tempus ægrè ferebat, sum coactus. In quo, Botanicorum ut more ac stilo, & quidem jam hujus, jam illius loquerer, operam navavi. Hinc quandoq; brevem absque omni verborum lenocinio, nonnunquam prolixiorē, subinde metaphoricam scribendi rationem, ad evitandum ex crambe sæpiùs coctâ fastidium, usurpavi. Opere autem hoc vix suscepto, illicò, præter imminentis diraq; minitantis Invidiæ tempestatem, haud leves se offerebant difficultates. Namque cùm pererudito nostro & curiositatis studioso Orbi, non solum rarum, sed exactissimo simul etiam ordine digestum Opusculum offerre anniterer; posterius illud haud perfici posse animadvertēbam; cum Plantarum quarundam Semine, aliarum Fructu, nonnullarum Floribus destituerer: cogebar igitur servire occasioni, & quantum fieri poterat præstare. Tria autem illa ante commemorata, nobilissimæ sunt partes & Symbola genuina seu notæ genericæ & essentielles Plantarum, in iis denominandis, legitimoq; Generi subordinandis, observandæ, Fructus in primis & Semen. Quod etiam ex Divinis Scriptis, *Genes. c. 1.* liquet, ubi dicitur; Et „protulit terra herbam virentem, & facientem Semē juxta genus suum, lignumq; faciens fructum, „& habens unumquodque semen secundum speciem suam. Hoc autem à Veteribus nunquam; sed superiori demum seculo à *Conrado Gesnero* primum

PRÆFATIO.

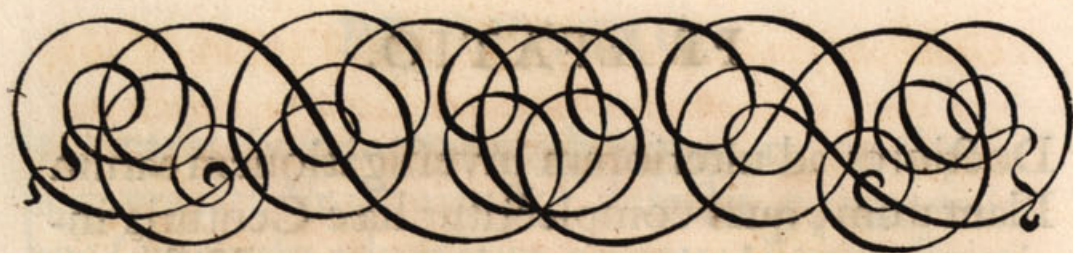
mum omnium animadversum, quemadmodum ex Epistolâ ipsius ad *Occonem* (cujus etiam *Johannes Bauhinus* in *Hist. Plant. Univers. Tom. III, lib. 28. c. xii. p. 234.* mentionē fecit) satis abundēq; patet. Ejusdē protinūs vestigiis Nobilissimus atq; Oculatissimus Botanicus *Fabius Columna*, (ut clarē videre licet in ejus minūs cognitarum Stirpium *ἐκφράσεις*, Parte inprimis alterâ, c. 27, p. 62, & 63.) institit; donec hisce tandem temporibus, Excellentissimus Dominus *Robertus Morison*, Botanicorum insigne Decus, è prædictarum Celebritate conspicuarum Bigarum tramite, viam apertam & publicam, in florentissimâ ingenuis artibus Britannia, parare, dubio procū brevi interstitio temporis magis planam effecturus, occiperet. Quin & ego pro tenuitate meâ, quæ præstare hâc vice non licuit, ex suprâ commemorato Fructuum Seminūq; defectu, me in posterum emendaturum, Deo volente, spero. Benevolus interim Lector, Lucubrationes hæc meas, quæ tam diu (siquidem ob chartæ penuriam detentus fueram) sub prælo latitârunt, æquo suscipiet animo, donec accuratiores consequantur; cū non solum haud exigua Plantarum rariorum nondum descriptarum copia mihi restet, sed etiam quàm plurimæ, tam ab **ILLUSTRISSIMO NOSTRO MÆCENATE**, quàm *Excellentissimo Domino Arnoldo Syen Professore Medicinæ & Botanices Lugduni Batavorum longè celeberrimo*; nec non ab *Excellentissimis Medicis* variis in Asiæ Regionibus degentibus, summo cum desiderio à me expectentur, Rei Herbariæ Amatoribus, si meas hasce Primitias non ingratas intellexero, offerendæ. Cæterum lubens

PRÆFATIO.

iterum fatebor, me omninò vereri, ne ex sæpiùs jam repetito Fructuum &c. defectu, plurimos in hoc Opusculo admiserim errores: Exempli gratiâ; *Chrysanthemum aizooïdes Africanum* (fructu à me non viso) quod ante quatuordecim vel quindecim annos, priusquàm semen oculis lustràssem, *Asterem aizooïdem* (quo nomine tempore impressio- nis hujus Tractatùs à Dn. *Jacobo Zanonio* editum) ob floris formam, vocare decreveram; postmo- dum cum semen non pappescens, sed solidum ob- servaverim, *Chrysanthemis* inferere placuit. Fieri au- tem posse non nego, quòd Planta hæc *Opuntia* aut *Portulacæ* magis affines, vel planè à nobis cogni- tis Stirpibus, discrepantes ferat fructùs, eamque ob causam cum *Fico* meliùs *Indicâ*, sicuti in *Actis Medicis & Philosophicis Hafniensibus* factum, vel cum *Portulacâ*, ut Excellentissimo Dn. *Abrahamo Munting* placuit, comparanda veniat; vel quòd heteroclitam, nostro Orbi notis separandam con- stituat Plantam, adeoque malè à me *Chrysanthemo* annumeretur. Ob quam atq; similes causas, non tantùm à Doctore experientissimo, sed ab imperito etiam hortulano reprehendi possem. Fa- ctum tamen à me scias, Lector curiosè, quantùm ex iis, quæ in promptu erant, conjecturâ consequi licuit: ingenuè profitens, nihil mihi quidquam cariùs civili & experto futurum Castigatore, cùm nihil propiùs veræ felicitati esse existimè, quàm discere. Itaq; non solùm discendi, sed etiam co- gnoscendi & corrigèdi errores meos, dum tantùm modestè, sinè animi impetu (*Zoilum* atq; *Alter- catorem* non curo) exhibeantur, me avidissimum fore promitto. Hæc mihi tantisper sufficient, dum
Do-

PRÆFATIO.

Doctiores ad ulteriorem investigationem earum Plantarum, quas complectitur hæc Centuria incitavero; quod etiam ex animo opto. Hisce vale amicissime ac benevole reique Herbariæ studiose Lector, & contenta in hoc Tractatu mirabilia longè pulcherrima, meditando pariter incomprehensibilem SUMMI earundem OPIFICIS Sapientiam bonitatemque imperscrutabilem perpende.

N O M I N A
ILLUSTRISSIMORUM
H E R O U M,
& cæterorum
EXCELLENTISSIMORUM
atque
CELEBERRIMORUM
V I R O R U M,
qui
CENTURIAM HANC
EXOTICARUM PLAN-
T A R U M,

Vel Plantis, vel Seminibus, vel relationibus
gratiosissimè communicatis, condeco-
rare dignati sunt.

* *
*

MICHAEL CASIMIRUS RADZIWI-
LIUS, *S. R. Imp. Princeps, Magni Ducatus Lith-
vaniae Vice-Cancellarius & Exercituum Dux Campe-
stris &c. nunc verò S. R. M. Polon. Romam Legatus.*

HIERONYMUS van BEVERNINGK,
*Teilingæ Toparcha; Inclytæ Civitatis Goudæ Exconsul;
Academiae Leidensis Curator; Totius Belgii Fæderati
quondam Gazarum Præfectus; nunc in confessu D. D.*
Ordi-

*Ordinum Generalium Assesor, & ad Tractatus Pacis,
qui jam Noviomagi instituuntur Legatus Plenipoten-
tarius Fœderatarum Belgii Provinciarum. &c.*

Præter EOS Ordine Alphabetico
recensentur ,

ADOLPHUS VORSTIUS Doct. p. m. Lugd.
Batavorum Medicinæ & Botanices Profesor.

ANDREAS CLEYER Med. Licent. & Civita-
tis Bataviæ Novæ in Favâ Insulâ Medicus.

ANTONIUS CHASTELEYN, p. m. Amstelo-
*dami, Societatis Indicæ Orientalis, Guyanæ & Novi
Belgii Curator.*

ARNOLDUS HUYBERTUS Doctor Medic.
Ultrajectensis.

ARNOLDUS SYEN Medic. Doctor & ejusdem
*Facultatis atque Botanices Lugduni Batavorum Pro-
fesor.*

BENJAMIN ENGELKEN Civit. Prim. Gedan.
*Consul, Administrator Portorii Senior, Scholarcha, atq;
Bibliothecæ Gymnasii Curator, &c.*

CAROLUS CHIVRY, p. m. Pharmacopæus Am-
stelodamensis.

CAROLUS SWEIKERUS, Scabinus Geda-
nenfis.

FRANCISCUS SEVENHUYSEN, Pharma-
cop. Hagæ-Comitis.

JACOBUS GOLIUS p. m. Lugd. Batav. Ma-
theseos & Lingv. Oriental. Profesor.

JOHANNES BRAYNE Patruelis, Mercator
Amstelodamensis.

)(***

JOH:

JOHANNES COMMELYN *Senator & Commissarius Amstelodamensis.*

JOHANNES ROETERUS *p. m. Secretarius Amstelodamensis.*

JOHANNES SCHMIEDT *Doctor Medic. Physicus Gedanensis Primarius.*

ISAACUS VOSSIUS, *Philosophus celeberrimus, qui Herbarium Rauwolfii perlustrandum, & nonnulla quaedam excerpenda concessit.*

MATTHÆUS SLADUS, *Doctor Medic. Amstelodamensis.*

PAULUS HERMANS *Doctor, Societatis Indicae Medicus in Ceylan Insula Ordinarius.*

THEODORUS GOLIUS *J. V. D. Lugd. Batavorum Ex-Consul, & quondam Prætor; nunc verò ejusdem Civit. nomine ad Collegium Archithalassicum, quod Amstelodami est, Delegatus.*

WILHELMUS ten RHYNE *Doctor, Magni Imperatoris Japoniæ Medicus, Botanicus & Chymicus.*

HONORI
NOBILIS
de
FLORIBUS

Scribentis
AUTORIS.

Maximus in minimis DEUS est, Floresque
caduci

SUMMI testantur de Bonitate DEI.

Hi sensus recreant, ægris medicamina præstant,
Et quàm sint rerum cuncta caduca, do-
cent.

SALVATOR MUNDI commendat lilia cam-
Quæ Salomonæis prætulit ipse opibus. (pi,
Hæc benè perpendit scribens de Floribus *Autor*,
Optandum huic meritò ut floreat & va-
leat.

A. D. LINDA.

BENJAMINIS ENGELKEN, COS.

Ad

JACOBUM BREYNIUM
AMICUM, REI HERBARIÆ
PERITISSIMUM.

ELEGIA.

FRonte serenatâ Peregrinas suscipe Plantas,
Quas tibi dat BREYNI, Lector amice, manus:
Indefessa legens, per disrita Regna, labore
Herculeo varias. India testis erit;
Functa Palæstinæ Syria, & Brasilia, Creta,
Africa, tum Capitis Spes Bona, Barbaria.
Miscuit Indigenas feliciter insuper Herbas,
Quas tenet Europa, & Prussia læta sinu.
Hoc Præcone brevi Casubia Nostra patebit,
Quanta ibi Plantarum copia, spreta diu.
Immodicos referam sumtus? Non. Æra loquuntur
Artificis, gnavo pollice sculpta, satis.
Curru vecta sagax volucrum Medea Draconum:
Hæcne putas etiam tum penetrâsse loca?
Fallor: At Ossa suas cognoscit Pelion Herbas;
Carminè quas celebres, Naso Poëta, tuo.
Unica res miranda, Senis renovaverit annos
Æsonis, extemplò quî bene-docta Socrus!
Et vetus ut gravidus stipes sit factus Olivæ;
Terraque quî tulerit pabula læta simul.
Auguror, & nec vana fides, Vegetabile Lull
G fuit Herbarum maxima, nota Sophis.
Hanc, Fato monstrante viam, Tu montibus altis
Innasci invenies, candida Phæbe, tuis.
Adde peregrinis peregrinam protinus Herbam:
Porriget, ecce! Herbam sola vel ista Tibi!

Gedani, fer. Nund.

Anno 1676.

HO-

HONORI & MERITIS,
CELEBERRIMI ERUDITISSIMIq;
BOTANOGRAPHI
DN. JACOBI BREYNII,

Cum
VIRIDARIUM suum EXOTICUM
ederet.

PLantarum ignotas facies, viresq; stupendum
Naturæ ludentis opus, qui cernere gestis;
Siste gradum: Et BREYNI primævos fuscipe
foetus.

Congestas augusta dabunt Viridaria mesfes;
Et quondam immensus sparsim quas protulit or-
bis,

Parturit unus ager. Fundunt sua thura Sabæi,
Extremi sinus orbis, & ultima littora Gangis,
Has ergò telluris opes, dum mente revolvīs,
Quisquis es, & variis distinctas floribus herbas,
Autorem venerare Deum: nec dicere cesses
GRAMINIS HERBA CARO EST; FLOS
HORTI, GLORIA MUNDI.

ARNOLDUS SYEN,

Medicinæ & Botanicae, in Acad.

Lugd. Batav. Profesor.

In terris Alii natas propioribus Herbas
 Quas Patrium largè gignit alitq; solum,
 Pervigili studio, gnavisque exponere curis
 Contenti, laudum grande tulere jubar.
 Longius ingenio, BREYNI, exspatiatus, & arte
 Splendidius Docto Nomen in Orbe geris.
 Extremas adiisse oras, plantasq; remotis
 Collectas nitidè proposuisse plagis,
 Stirpesque omnigenas, locuples quibus India fulget,
 Quas generosa sinu divite China fovet,
 Artifici populis spectandas sistere dextrâ,
 Hic labor, hoc studium est, VIR Venerande Tuum.
 Hoc princeps meritò Tibi nomine gloria cessit,
 Summi ideò dudum Te coluere Viri.
 Hinc felix patriæ Theophrastus diceris Urbi,
 Inque Gedaneis Nobile Germen agris.
 Ausonis Ora suos deprædicet undique Cives
 Indigenis plaudat Gallia vasta suis:
 Nos quoque Godanicis gratamur justius arvis,
 Quæ tanto Herbarum Vindice læta vigent.
 Is simul & jucunda suis, & idonea Vitæ,
 Exhibet egregiâ dexteritate Libris.
 Omnipotēs referat cùm quælibet Herbula NUMEN,
 DIVINAM hinc celebrat pagina cuncta MA-
 NUM.

Amicissimo suo BREYNIO

deproperabat

J. SCHMIEDT,

Physicus Medicus Ged.

Ad

Ad
NOBILISSIMUM
DOMINUM
AUCTOREM,
BOTANICUM EXCEL-
LENTISSIMUM,
FAUTOREM ac AMICUM
Colendisimum.

QVæ *Stagirites* nobis, quæ civis *Eressi*,
Quæq; *Dioscorides*, *Matthiolus*q; dedit;
Alpibus à *cæsis* dictus, vel monte *Tabernæ*,
Quæ dudum egregiis asseruere libris;
Gesneri, *Clusi*, *Schenki* & monumenta *Lobeli*,
Et cum *Baubin*is quæ *Dodonæus* habent;
Horum TE promum, BREYNI, condumque
saluto:

Nam memori quævis dogmata mente tenes.
Non opus, in pictis scrutari Herbaria chartis:
TU loquere; En subito campus & hortus
adeft!

Jam quæ nullus adhuc calamo depinxerat Auctor
Floræ opera, Eois usq; petita locis,
Subjiciens oculis, Nomen transcribis Olympo,
Chironisq; astro proximus esse meres.

scr.
GEORGIUS SEGERUS,
Phil. & Med. D. Medicus Regius,
Physicus Gedanensis Ordinarius &
Medicinæ atq; Physices Prof. Publ.

In

In
A U T O R I S
CLARISSIMI
&
INGENIOSISSIMI
C E N T U R I A M
P L A N T A R U M
EXOTICARUM.

* *
*

*Q*ualis in æthereo Thaumantias emicat Orbe,
Stellatis sicut flammis rutilatque pyropis
Cælum; tale solum est, quod tempore protulit omni
Arte Viros doctâ celebres, Linguâque disertos.
O nimium letare igitur mea Patria dulcis,
Heroas quæ tot numeras, quos Pallas adorat,
Artibus omnigenis Claros, Miracula Mundi,
Sidera quos possis Patriæ, Phæbosque vocare.
Hos inter Sophiæ Gedanensis maximus Atlas
Keckermannus erat, Genio Scriptisque per Orbem
Cognitus; æternum durat per Secula Nomen
Mochingere, Tuum, quod Svada Minervaque cælo
Inferit, & Patriæ veneratur grata Periclem.
Hebræas, Græcas, Mauras Arabumque loquelas
Eoas adeò linguas benè calluit omnes
Fabricius, quem pestiferâ mors falce peremit.
Maximus Uranies Cultor, Themidisque Sacerdos
Hevelius Gedani Decus & nova Gloria vivit,

Flo-

Floreat & vigeat seros in Nestoris annos.
 Quid jam non præstat miri (Vegetabile Regnum
 Si videas) noster præclarus Breynius? omni
 Tempore qui junctus fuerat mihi fidus Achates
 A puero, studiis herbisque intentus, ut ipso
 Vix aliquis par sit, sed nullus major in orbe.
 De Plantis Græci scripserunt atque Latini,
 Sive Dioscorides, seu Plinius atque Galenus,
 Seu quicunque alius Plantarum nomina dixit
 Hactenus, Herbarum benè composuitque figuras,
 Sunt obscura, gravi nodo plena atque Labore:
 Omnia, quæ Libro pulchrè spectanda dedisti
 Præsentì monstras veluti sub imagine parvâ;
 Antea quæ nunquam pervastus viderat Orbis
 Hic Herbas spectes, quas dives America mittit,
 Quas Asia, Æthiopumque ardens, quas Patria profert,
 Quas Capiti fundit Bona* Spes, hic cuncta videbis
 Planè exquisitis nitidè depicta figuris,
 Quæ certè magno sunt exantlata labore
 Pervigili noctis studio, stadioque diei.
 Maçte Labore Tuo, Divinàque Indole maçte!
 Perge, ut cœpisti, Plantarum scribere formas,
 Ut Famæ & Virtutis amor super æthera summum
 Altiùs extollat Te, quamvis deinde sequatur
 Livor edax, spargasque Tui monumenta Laboris.
 Per Te jam Floræ miracula summa patefiant,
 Prodeat in Lucem Liber, atrasque exuat umbras,
 Nec per Te lateat Plantis Herbisque per agros
 Prusfiacos natis pictus: se recreet hisce
 Patria Plantarum numero fœcunda; nitensque

* Caput Bonæ Spei intelligitur.

)(****

Inge-

*Ingenium dextramque Tuam venerabimur omni
Tempore pensantes condignâ Laude laborem.
Patria læta Viro tali est, Patriâque modernus
Est Autor dignus, vivat florensque perennet,
Et sua perpetuis insculpat nomina Cedris.*

In
Honorem **AUTORIS**
Amici sui Veteris & Intimi, Compatri-
trisque dilectissimi hæcce
posuit

CAROLUS SVVEIKERUS,
Φιλοβότανος.

^I
JACOBI BREYNII
GEDANENSIS.
PLANTARUM EXO-
TICARUM
CENTURIA
PRIMA.

* *
*
AMYGDALUS ÆTHI-
OPICA, FRUCTU HO-
LOSERICO.

Cap. I.

Xtremæ Africæ Promontorium, à Lusitanis, An.M. CCCCXCIIIX. dum magnâ cum molestiâ & sumptibus, in Indiam Orientalem per Oceanum primam tentabant navigationem, à spe optimâ, quæ ex amœnissimæ hujus plagæ ac refectionis loci invē-
tione oriebatur, non frustra se tantum laborem, tamque difficile iter suscepisse, *Caput Bonæ Spei* dictum: non minùs florum suavissimorū ac herbarum saluberrimarum prædives hortus; quàm leonum terribilium, aliarumq; bestiarum crudeli-
um, infinitâ penè multitudine ibi degentium, sustentaculum: inter arbores ac plantas alias, Orbi nostro nondum cognitæ, *Amygdalum* hanc venustissimam alit, vulgari quidem minorem, è con-
trario

2 JACOBI BREYNII PLANTAR.

trario autem concinnioribus ramis ac foliis, & fructibus pulchrioribus ornatam; quod ex Icone rami nostri, & *Ramo* ipso ante decem circiter annos, ex Promontorio memorato, ad Illustrissimum Excellentissimumque Dominum HIERONYMUM à BEVERNINGK, Mæcenatem nostrum munificentissimum (qui eum, unà cum aliis compluribus novis plantis, nobis liberalissimè dono misit) transportato, præclarè patet.

Is ex *Virgâ* rotundâ, rectâ, digiti minoris crassitie, pedali, per duorum aut trium digitorum intervalla, geniculis protuberantibus distincta, constat: cujus Lignum subalbidum, haud durum ac ferè insipidum; Cortice crasso, obscurè cinereo, multis punctulis ferrugineis guttato, ac per longitudinem subtiliter striato, nonnihilque lanuginoso obductum. Quodlibet geniculum, *Folia* septena, coronæ modo, summo ordine, Plantarum stellatarum more circumdant, viridia, sursum spectantia, Oleandri figurâ, magnitudine, duritie atque crassitie persimillima; pediculis etiam semuncialibus & longioribus inhærentia; sed venulis fibrisque crassioribus & obliquioribus prædita, ac circum margines ferrata. In secundo & tertio verò geniculorum inferiorum, supra foliorum exortum, *Styli* sex videntur crassi, lignei, ex fusco cinerei & incani, duas aut tres uncias longi; qui circa virgam stellarum formâ in orbem aguntur. Hi mirum in modum *Fructibus* multis, petiolos breves, crassos & lignosos habentibus, ornati, versùs pediculum angustioribus, in medio crassioribus, tumidis & ventriosis, anteriùs nonnihil reflexis, aut in recurvum similemque

lemque papillis apicem exeuntibus, cernuntur; cæterum fructus illi cum Amygdalis Europæis formâ sunt pari, quibus magnitudine quidē non-nihil cedunt, sed venustate maximè antecellunt, ob pulcherrimum, densis villis subtilissimis sericeum, ex rubeo colore ad Cinnamomi vergentem pulvinatum Callum: quò adeò scitè ab artificiosa rerum Magistrâ Naturâ sunt vestiti, ut tactu non solum tam lenes ac molles, sed adspectu etiam & splendore tam æquales holoserico villoso, ut nec præstantissimi Confectoris Holosericorum manus elaborare illos elegantiores posset. Sub pulvinato hoc mirabili callo Osficulum latet, non nimis duro instructum putamine, Nucleum medio-crem continens, cuius saporem coloremq; quippe situ obducti, observare accuratè non licuit. Refert autem nonnemo, qui in Promontorio Bonæ Spei annum penè exegit, Nucleum, quâ colorem saporemq; cum vulgari convenire. Quamvis ego de sapore dubitem, postquam de amaro quodam Amygdalo iisdem in locis enato, non-nihil percepi.

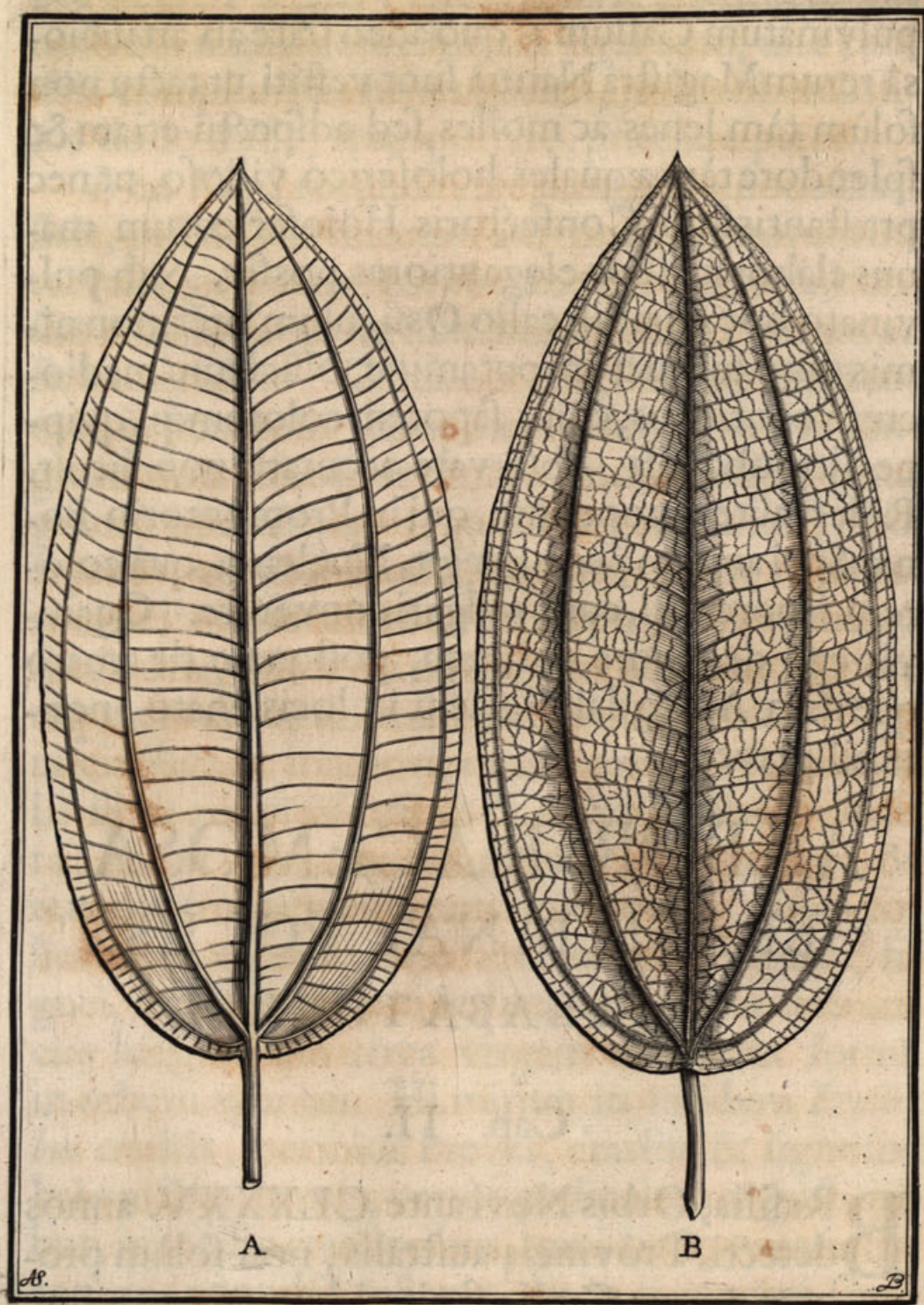
ARBOR RACEMOSA
BRASILIANA, FOLIIS
MALABATHRI.

Cap. II.

BRasilia, Orbis Novi ante CLXXXV. annos detecti, Provincia australis, non solum propter mitem Coeli, sanitati humanæ maximè

4 JACOBI BREYNII PLANTAR.

FOLIA ARBORIS RA-
CEMOSÆ BRASILIANÆ,
FOLIIS MALABATHRI.

salutarem temperiem, atque alias humanæ indigentiae subvenientes commoditates; sed etiam ob varios, quibus beata est, fructus præstantissimos, immò & propter salutiferas ac mirabiles plantas, quas tantâ terræ gremium, tamque largâ copiâ effundit, ut inde addubitent nonnulli, an ulla etiam mundi habitati regio huic præferenda sit; terrestris quidam Americæ Paradisus multis est habitatus.

Non parùm ornamenti capit ab Arbore, non quidem valdè magnâ & excelsâ; sed foliorum gratiâ commendabili. Quæ Arboris Canellæ mediocris ferè formâ, iisdemque concinnâ serie positæ Ramis se effert, quorum minores denso tomento obsiti, candidi ac lanuginosi & partim brevioribus, partim longioribus articulorum distantis intercepti. Ex quibus Folia bina, adversa, contrarioq; ortu, serie quâdam cruciformi disposita, pediculis uncialibus inhærentia, exeunt, Folio Malabathro Officinarum valdè æmula, nisi quòd latiora, & parte pronâ, sicut pediculi, lanuginosa & alba; supinâ verò atro virore splendētia cernuntur: siccata autem eo, quò virebant, latere, fiunt nigerrima, instar atramenti scriptorii; inde mira admodum, nec alia apparent, quàm si ex corio Hispanico confecta essent. Per uniuscujusque Folii longitudinem grandes ac à tergo magis conspicuæ transeunt costæ quinque; quarum maxima, medium folii transcurrens, recta; reliquæ autem omnes arcuum modo inflexæ; inter quas venæ minores, rectæ, veluti parallelæ, per latitudinem nonnihil sursum tendentes, & ex his fibræ obliquæ innumerabiles partim per latitudi-

6 JACOBI BREYNII PLANTAR.

nem, maximè verò per longitudinem, pulcherri-
mo spectaculo discursitantes, apparent. Ex ra-
mulorum apicibus, Racemus suam petit origi-
nem, pulcher, palmaris aut dimidiò major, ex pe-
diculo, internodiis semuncialibus distincto, &
ramulis directè sibi oppositis, confectus; cujus
ramuli præsertim inferiores, in minores iterum
divisi, qui, ut & reliqui, plurimis utrinq; Granu-
lis orbiculatis, à Lunariæ racemosæ non abhor-
rentibus, aliquantulum modò majoribus, nec
viridibus, sed ex albo ad ferrugineum nonnihil
tendentibus, onusti. Hic Racemus, quoniam
planè lanuginosus, æquè ac arboris ramusculi, cum
pronâ foliorum parte, ad tactum tam mollis est,
quàm optimus ex Britannia pannus. An verò
Flores & Fructus ex Botri granulis prodeant, aut
an ita saltem permaneant, ac Semen pulvereum,
more Lunariæ proferant, enucleare haud potui,
quotquot etiam illorum dissecui & examinavi.
Curiosiorum sit judicium, in quantum hæc Arbor
cum *Muiua* Brasilianorum conveniat. Nam
propter foliorum similitudinem penè adducor, ut
eandem esse credam, nisi botri parerent dubium.
Quoniam in Iconibus ramus noster debitam fo-
liorum magnitudinem non exhibet, maximum il-
lorum ad vivum expressum ex abundanti hîc ad-
jeci. A, candidam, lanuginosam, pronamque
partem: B, supinam, viridem, lævem indicat.

ARBOR

ARBOR RACEMOSA

BRASILIANA, FOLIIS

APOCYNII.

Cap. III.

NEquè hæc Arborum Brasilianarum est vilissima; à Marcgravio quidem in Historiâ Plantarum Libro III. Capite XVIII. p. 134. absque nomine descripta & Icone minùs aptè delineata; quæ errore Typographico in Historiam Naturalem Indiæ Occidentalis præcellentissimam, Domini Doctoris Pisonis Lib. IV. Cap. XXII. p. 158. pro Cassiâ *Tapyracaynana* Brasilianorum, cum additis ejusdem filiquis, irrepsit. Qui error, etiam alios progeneravit; ut ex Jonstoni Dendrographiâ, Tabulâ CII. & Erasmi Francisci *Ost und West Indischer Lust und Stats Garten* / Tabulâ XXV. numero 2. ubi nimirum pro Cassiâ Brasilianâ repræsentata, satis superque elucet. Hinc ad obstruendam pluribus erroribus viam, hanc Arborem innominatam Marcgravii, nonnihil fusiùs describendam, depingendamque veriùs, sub nomine Arboris racemosæ Brasilianæ, foliis Apocyni, non incommodum judicavi.

Arbor namque est Pruni altitudinem assequens, Ramis peramoënis umbram jucundâ spargentibus; sed quodammodò deorsum inflexis. Quibus *Folia* gemina in acutum terminantia, directè sibi invicem opposita, brevibus pediculis appendent; magnitudine & figurâ Apocyni secundi

cundi Clusii, duriora & rigidiora, superius lævia & hilari virore micantia, inferius propter densos & subtilissimos pilos molliuscula instar serici, atque ex cinereo argenteoq; colore splendentia; nervo conspicuo per longitudinem & compluribus venis in latitudine prædita. Ramorum fastigia, inter folia, *Flores*, in peculiari pediculo triunciali, brevissimis petiolis, more Berberis, numerosos & densos dependentes, racematim sustinent, è quaternis vel quinis foliolis flavis congestos; multis in umbilici ambitu staminulis pallidis & subtilibus præditos. Quos *Baccæ* tandem excipiunt rotundæ, Ribesii magnitudine; sed lutei coloris, quantum ex siccis observare licuit. Materies est alba & lenta, salicis ligno similis: Cortex cinereus.

FRUTEX INDICUS BACCIFER, VITIS IDÆÆ SECUNDÆ CLUSII FOLIIS.

Cap. IV.

Nascitur in Indiâ Orientali, ubi ab Indigenis (ut audiui) *Caju manis* appellatur.

Frutex videtur *arboreus*, pluribus tenuibus ramis diffusus. De quo à Patruale meo Johanne Breynio, Mercatore Amstelodamensi, *Ramos* duos non inelegantes sesquipedales, foliis, floribus, fructibusque onustos, consecutus sum. *Qui* lignei, teretes, tenues & læves, utrinque ramulis inæquali ortu, plùs palmaribus, instar Filicis

cis plani alati. In quibus pariter, alternatim, tam planâ dispositione, ab imo usque ad summum *Folia* multa, rotunda, *Vitis Idææ* secundæ *Clusii* æmula, solidiora, pronâ parte albida, supinâ viridia, se sistunt. Ex foliorum singulorum sede, vel *Flosculus* exiguus, muscosus, *Cassia* *Monspeliensis* non absimilis; vel *Bacca* jam eminet rotunda, nigricans, *Piperis* magnitudine, pythmine parvo, sex *Granulis* triangularibus referta.

Quoniam superius nominis *Indici Cayu manis* mentionem fecimus, illud breviter monendum duxi, quod *Cayu manis* teste *Daper* in *Asiagraphiâ*; vel *Cais manis*, ut *Garzias* apud *Clusium* vult, linguâ *Malajâ*, dulce lignum sonet, & ab iisdem *Malajis* *Cinnamomo* nuperorum tribuatur. De quo consulatur *Garzias* ab *Horto*, *Libro primo*, *Capite XV*, paginâ 169.

FRUTEX ÆTHIOPI- CUS BACCIFER, FO- LIIS MYRTILLI.

Cap. V.

Solitudinum incola non procul à *Promontorio Bonæ Spei*, ubi *duæ* se *species* produnt: quæ baccas nigras, avibus maximè expetitas, gerere dicuntur *Frutices*.

Prior, cujus iconem illustramus, lignum habens durum & album, cortice è gryseo rufescente obductum, in multos dispescitur ramos, & hi, in plurimos densè constipatos ramulos; quos

B

nulla

nullâ serie digesta, sed confuso ordine *Folia*, brevibus pediculis insidentia, per ambitum leniter serrata, viridia; supernè splendentia, infernè nequaquam, *Vitis Idææ angulosæ* Johannis Bauhini, sive *Myrtilli Matthiolo foliis* paria, nisi quòd crassiora & solidiora, ambiunt.

Alter: à priore in eo potissimùm differt, quòd densioribus ramis, ac minoribus, angustioribus & oblongioribus foliolis sit præditus.

THYMELÆA ÆTHIOPI- CA PASSERINÆ FOLIIS, ET ARBOR CAMPHORIFE- RA JAPONICA.

Cap. VI.

ET hic Promontorii Bonæ Spei Frutex: de quo *Ramus* dodrantalis (cum Fruticum bacciferorum Æthiopicorum ramis) ILLUSTRISSIMO DOMINO à BEVERNINGK ex Africâ allatus. Is tenuis, in ramulos duos alios ductus; quorum singuli rursus, in virgulas tres aut quatuor rectas, dividuntur: Lignum hujus niveum, cortice obductum rubicundo, qui in candidissimam lanuginem sericeam, corticis instar Sanamundæ Clusii, discerpi potest; æquè ac *Folia* vix semuncialia, angusta, crassiuscula atque acuminata, *Passerinæ* quodammodò æmula, gustu initio paulisper adstringente; sed aliquantū mansa mucilaginem abundè reddentia. His Foliis ad extremitatem usque, densè & undique stipatæ sunt

sunt virgulæ, ubi tandem circinatò congesta, acuminibus sursum tendentibus, illas concludunt, & ex centro suo *surculos* duos aut tres perbreves, tennesque emittunt; quorum singuli pariter superiore parte, minutioribus quibusdam foliolis, coronati: è foliolorum medio, *Flosculi* tres aut quatuor, pallidi, in lacinias quatuor per extremum dissecti, Thymelææ similes emergunt, in imâ parte, velut album, tomentosum, calyculum ostendentes.

*ARBOR CAMPHORIFERA
JAPONICA.*

QUamvis hoc caput Thymelææ Æthiopicæ sit dicatum; attamen in eodem *Arboris camphoriferae Japonicae* (licet minimè hujus sit loci) inferemus mentionem; quoniam Arboris hujus ramo mihi tradito, cùm, bonâ primæ Centuriæ partæ typis jam expressâ, hoc caput recudendum esset, commodior occasio non dabatur.

Arbor verò hæc, exuberante copiâ, in *Satsumâ* Japoniæ Provincia, Tiliarum nostrarum instar, speciosâ proceritate, adolescit: *materie* firmâ, ponderosâ, ex rufo subfuscâ, multis fuscis segmentis, ligni instar Juglandis fermè scarificata; saporis amariusculi & aromatici, odoris vehementioris, nescio quid ad Juniperi lignum vergentis; quæ non solum cistis aliisque machinis, sed exstruendis etiam Palatiis, in illo Regno inservit. De hac Arbore, Ramū *Excellentissimus Dominus Doctor Wilhelmus ten Rhyne Magni Imperatoris Japoniæ Medicus, Botanicus & Chymicus* Anno cld. lcc. LXXIV.

RAMUS ARBORIS
CAMPHORIFERÆ JA-
PONICÆ.

ex Japoniâ transmisit, qui spithamæ circiter longitudinis, tenuis, rotundus, lævis, extrinsecus nigricans, intus albidus, sapore aromatico, ad Camphoræ accedente. Huic alternatim inæquali serie septena adnata sunt *Folia*, semunciali & tenui pediculo ex fusco spadiceo prædita, Lauri Leodinenfis Batavorum, quâ formam & magnitudinem non dissimilia, nisi quod magis plerumque acuminata, inferiore parte albidiora, substantiâ tenuiore, cum Juglandis foliorum melius conveniente: per cujusvis folii medium subrufus vel flavescens nervus porrigitur; ex quo alterno ordine, nonnullæ ejusdem quidem coloris, sed magis ad viridem tendentes venæ conspicuæ sursum in latitudine sparguntur; inter quas venulæ rursus quædam teneræ, latitudinem folii transeuntes, eâ quodammodò (si accuratè observes) formâ, quâ lineæ transversæ in folio Arboris caneliferæ, apparent. Hæc verò folia contrita, odorem spirant aromaticum; quemadmodum etiam saporem calefacientem, attenuantem & ad Camphoræ vergentem. Et tantum de Arbore camphoriferâ Japonicâ.

Nunc etiam paucis *Camphoram* ipsam animo lustrabimus, cui præclarâ eruditione ac doctrinâ ornatî nonnulli, pro Bitumine habitæ frigidam naturam tribuerunt; cùm Resina sit, calidæque & siccæ qualitatîs; ut clarè ex sapore acri, odore maximè penetrante, substantiâ oleaginosâ, facilliquè flammæ propter partes sulphureas conceptione patet. Et quamvis multis in affectibus, ut in oculorum inflammationibus, erysipelate, æstu febrili, atque aliis refrigerantem potestatem obti-

neat; sicut ipsius etiam usu, calor naturalis sæpius dissipatur: attamen hoc non per se; sed per accidens solum evenit; ac eo ferè modo, quo per ignis calorem, candelæq; flammam, adusti membri inflammatio extrahitur; vel ut immoderato Piperis usu, calor nativus foràs pellitur, intusque debilitatur, eaque ratione corporis temperies in frigidam mutatur: cùm tamen, eam ob causam, ignis non frigidum elementum; nec fervidum Piper, fructus frigidus, censenda; nisi solummodo illud respicere velis, quod tandem per eadem effici posset; sicq; nix & glacies non frigida, sed calida existimanda; siquidem creberrimâ ipsorum tractatione manus inflammari deprehenduntur.

Vires porrò *Camphoræ* perpendendo, omninò statuitur, eandem hominis naturam exsiccare ac generationem humani generis prorsus impedire posse: ubi observatu dignum, plurimos *Camphoram* quotidie purificantes, tamen foecundos & multâ atq; copiosâ sobole felices existere; nec scio an multa in medium exempla adduci queant, *Camphoræ* purificandæ operam navantes conquestos, se propter tractationem *Camphoræ* in opere conjugali impedimentum atq; remoram aliquam sensisse. Et quanquam non negandum, quosdam dari, quorum vis naturæ, *Camphorâ* penitus extincta, (veluti Piperis nimio usu, calor naturalis dissipatur, sicut jam suprà dictum) tamen non neminem novi, qui contra Veneris irritamenta hâc Resinâ usus, queri solitus, se multò magis eâ ad talia opera incitatum. Verùm naturæ sunt diversæ; neq; falcem ulteriùs in alienam messem immittere est animus, qui hanc materiam
evol-

evolvendam atque pertractandam Medicis, quibus data est à lege auctoritas, virium facere vegetabilium periculum, relinquo.

Originem verò *Camphoræ* quod concernit, modumque illius conficiendi, hæc de re jam in *Miscellaneis Germanorum Curiosis anni quarti* actum est; sed ut eò magis Lectoris benevoli voto fiat satis, ex re censuimus ipsa verba, ab *Excellentissimo Domino Arnoldo Sye, Profess. Medic. & Botan. Leidense* nobis communicata, hîc loci iterare, quæ hujus sunt tenoris: De *Camphorâ* mihi relata sunt ab *Amplissimo Domino de Buchiljon*, qui nomine Societatis per plurimos annos, Præfecturam in Japoniâ gesit. Testatur nempe arbores quæ *Camphoram* præbent, proceras esse, nostrarum *Tiliarum* instar & non assimili folio, & quamvis etiam alibi in Japoniâ nascantur, copiosissimas tamen inveniri in provincia *Satsumâ* dictâ: Arbore autem coesâ radices effodi, minutim concidi & in lebetem aheneum conjici, tum aquam eâ quantitate superaffundi, ut radices modicè obtegat: Lebeti autem imponi pileum vel operculum stramineum, in acutum fastigiatum, moxq; ignem admoveri modicum, cujus ope partes radicis volatiles separantur, adscendunt, & dicto pileo crySTALLORUM instar adhærescunt, qui vicissim aufertur, mundatur, rursusq; superimponitur, tantamq; dictarum arborum esse copiam, ut omnem superet expectationem. Accuratiùs autem hæc & singulatim mihi se narraturû Amplissimus Vir promisit, cum plurimis aliis huic scopo

„ scopo inservientibus, ut & historiam *Camphoræ*
 „ de *Borneo*, quæ toto cœlo ab hac differt.

Hinc satis superq; elucet, *Camphoram* non Bitumen, sed Resinam esse; non solum è camphoriferâ Japonicâ, sed ex aliis quoq; arboribus provenientem, quod etiam à Domino Doctore *Matthæo Slado*, postquam Observationem de Arbore camphoriferâ Collegio Curiosorum obtuli, indicatum in Tractatu, cujus Titulus; *Recherches & Observations, Naturelles par Mons: Boccone* hisce verbis: *Caphura* de *Borneo*, quæ melioris notæ, & rarior est quàm Japonica, ea in *Borneo* Insulâ, ab Arbore, ibi *Liono*, dictâ, profertur, quæ arbor minor, graciliorque est Japonicâ (quæ interdum vastam *Quercum* æquat) ejusq; trunci diameter, septem, præterpropter, digitorum longitudinem obtinet; ipsa fungosa est, medullæ sambuci non valdè absimilis; truncus sicuti *Arun-do* variis nodis distinguitur, illamq; Arborem, quæ *Pynak* dicitur, æmulatur. Huic *Liono* arbori tunc temporis cum *Caphura* abundare, & quasi turgere, *ῥεγαίν* Græci eleganter dicunt, norunt (*Typothetam hinc aliquid omisisse existimo*) sub ortum solis aurem applicant, & notatu dignum strepitum percipiunt, deinde ipsam amputatam in partes dissecant, quas findunt, solique, ut siccantur, exponunt, siccitas in particulas comminuunt, & *Caphuræ* frustula eximunt, cribroq; à sordibus purgant; si majuscula frustula offenderint, iis oculos leniter, & leviter confricare solent. Hæc autem *Caphura* plurimum à Japonicâ distat, pretioque illam nimium quantum superat, magisque clara, & perspicua est,
 nec

nec ullo modo, ut Japonica spontè evanescit,, & consumitur.

Cæterum *Camphoram* quoq; præstantissimam Arboris canelliferæ Zeilanicæ radices præbent, quod priùs mihi, quàm ullam mentionem ejus rei quisquam faceret, ante multos jam annos ab Illustrissimis & Curiosis quibusdam Viris detectum, quemadmodum id clariùs in *Miscellaneis Curiosis anni quarti* deductum est. Postmodum Dominus Doctor Paulus Hermans, ex Zeilan Insulâ, ILLUSTRISSIMO ac GENEROSISSIMO DOMINO à BEVERNINGK, & Excellentissimo Domino Profesori Sye, Camphoram Corticis radicum Arboris Cinnamomi per calcem sublimatam; Camphoram crudam, seu Sal volatile corticum radicum Arboris cinnamomi crudum; Camphoram Corticis radicum Arboris cinnamomi per se sublimatam; cum Oleo ex Corticibus radicum Arboris Cinnamomi, & Aqua ex foliis Cinnamomi, transmisit: Quæ cuncta in Encomium indefessæ sedulitatis Excellentissimi Domini Doctoris Hermans, ac in certiolem confirmationem, quòd nimirum Arbor canellifera etiam Camphoram optimam offerat, hîc memorare placuit. Atque ita Benevolo Lectori juxta promissum in *Miscellaneis Curiosis*, plura de Arbore Camphoriferâ ejusque Resinâ, vel si mavis Sale volatili exhibeo, boni consulat amicè rogans, donec clariora experiar, quæ itidem silentio haud premere, sed lubens detegere annitar.

SANAMUNDÆ TERTIÆ
CLUSII AFFINIS FOLIIS
POLII, CAPITIS BONÆ SPEI.

Cap. VII.

SI fructus & semen, nunquam mihi visa, concederent, *Fruticem hunc* lignosum, Rosmarini facie crescentem, nomine *Sanamundæ Æthiopicae foliis Polii* donarem: Cujus rami albâ lanugine circumdati; & *Foliis* viridibus, subtus autem candidis & lanuginosis, conferti, Polii Lavandulæ folio *Caspari Baubini* perbellè referentibus, quibus verò magnitudine, non autem crassitie cedunt. Ex ramorum lateribus, nonnunquam aliquot; sed circa illorum fastigia, Surculi multi, instar Chrysocomes Columnæ in umbellam inordinatam dispositi, unciales & biunciales, foliis minutioribus donati enascuntur; quorum quilibet plerumque unum (rarò duo) Pisi magnitudine, circa basin parvis angustisq; foliolis cinctum, fert *Capitulum*, ex duodecim, tredecim, vel pluribus, Sanamundæ tertiæ Clusii planè convenientibus tubulis, aut *Flosculis*, compositum; qui extrinsecus planè albidus & tomentosi, in quatuor aut quinque foliola per extremum subtiliter divisi, atque inferius circa pedunculos, squamulis nonnullis minutissimis, ferruginei coloris, præditi. Tenuis foliorum appendiculæ, in icone nimis rigidæ sunt sculptæ.

Hic in gratiam Rei Herbariæ dediti Lectoris, *Sanamundæ tertiæ Clusii* figuram apposui,
ut

RAMUS SANAMUNDÆ
TERTIÆ CLUSII, ONU-
STUS FLOSCULIS.

ut illius flores eò meliùs cum Æthiopicæ nostræ floribus, conferre queat: in eadem etiam intueri licebit ramusculum *Sanamundæ primæ Clusii* cum fructibus, qui hunc suffruticem rectiùs Vermicularibus marinis, quàm Thymelææ speciebus accensendum indicant.

ARBOR KAUKI INDORUM.

Cap. VIII.

K*Auki* Indorum, ob florum fragrantiam, à Javanis, apud quos oritur, valdè æstimata; Tiliæ ferè speciosâ magnitudine & formâ, Arbor est patula ramis diffusa, cujus juniores ramuli, cortice lævi ex albido ac incano sunt obducti. *Foliis* ornatur Pyri foliorum facie, ex circinato nempè oblongis seu ovalis figuræ, trium ac interdum quatuor unciarum longitudine, latitudine duarum rarò triumve, nervum crasum per longitudinem, & venas transversas habentibus; at consistentiâ duriore ac firmiore, brevioribusq; pediculis insidentibus. Ex foliorum alis & ramulorum apicibus, *Flosculi* oriuntur orbicularis ferè formæ, parvi, pisi majoris magnitudine, duo, tres, quatuor, pluresve juxta se petiolis brevibus lanuginosis insidentes simul positi: quorum quilibet, ex multis petalis angustis & parvis, è rubello albicantibus, congestus; & calyculo foliolis octo, acuminatis, lanuginosisq; alternatim positis, constructo, penitus ferè cir-

rè circumvallatus. Vilem horum flosculorum formam, benigna illa mater Natura è contrario, veluti gratiam suam in aliis declaratura, suavissimo odore compensavit. Hinc Insulæ Javæ indigenæ hos filis, aut quorundam foliorum nervis, cum *Mogori* & *Tsiampaca* floribus trajectos, in Urbis Bataviæ foro venales exponunt. Aqua etiam ex iis odorata & cordialis elicitur, ejusdem penè illis, cujus nobis rosarum usus.

FRUTEX ÆTHIOPICUS CONIFER, FOLIIS CNEORI, SALICI ÆMULUS.

Cap. IX.

F*Ruticem Æthiopicum arborentem, Capitis Bonæ Spei inquilinum, hic propono. Is ramosus valdè, ligno duro, subalbido; cortice è gryseo rufescente; Foliis frequentissimis, crassis, duris, Cneori similibus; quæ in furculis paulò minora, quò autem magis superiora versùs tendunt, eò majora latioraq; (quod à Cælatore ærario haud observatum) spectantur, donec furculorum tandem fastigia coronando finiunt; inque suo meditullio, pariter ac inter furculorum divaricationes, Globulum lanuginosum & penitùs niveum, Salicis capreæ Tabernæmontani catulo similem, sed minorem, & tuberculis subtilissimis, strobuli instar immaturi de Pinaastro exasperatum, continet: è quo succrescente, Flosculi muscosi, Salicis quodammodò*

similes, staminulis pallidis constantes, erumpunt. His deciduis Globus ille, in *Conum* fuscum, uncialem & majorem squamis in extremitate suâ albidis & lanuginosis, evadit.

Reperitur quoq; Fruticis hujus coniferi species major, Foliis majoribus, cujus Fructus in icone seorsim sculptus. De quâ mihi Anno M. DC. LXIV. ramus ficcus à *Domino Doctore Huyberto*, & Anno M. DC. LXX. alius à *Domino Doctore Matthæo Slado* communicatus.

ILLUSTRISSIMUS etiam DOMINUS à BEVERNINGK antè tredecim annos ramo ex Africâ, mediam inter hunc & illum descriptum faciem obtinente potitus: qui mihi, nisi varietas subsit ratione loci, Naturæ lusus videtur.

CUPRESSO-PINULUS CAPITIS BONÆ SPEI.

Cap. X.

C*Upresfo - pinulum* Arborem quandam voco Africanam, semper virentem, & ut mihi relatum pumilam. De quâ *Rami* aliquot perelegantes ILLUSTRISSIMO DOMINO à BEVERNINGK Anno M. DC. LXIII. ex Africâ missi, ob raritatem & peregrinam formâ, Botanicis omnibus, quibus visi, curiosis, gratissimi. Qui *Virgæ* sunt, pedales circiter, rotundæ, pennæ crassitiem scriptoriæ penè attingentes; ligno subalbido; cortice rufescente ex cinereo

nereo tectæ, *foliolisque* angustissimis, triangularibus ac mucronatis, Cupressi instar ramulorum, squamata. His verò Virgis, ramuli undique, duas tresve uncias longi, graciles valdeque flexibiles adnati; qui *foliolis* Ericæ vulgaris per-similibus, decussatim positis, densè vestiuntur. Quilibet ramulorum superiorum, *Strobilo* (modò uno, modò pluribus) exiguo, orbiculari, lanuginoso & albo, juxta ramulum planiusculo foliolisq; firmiter adhærentibus subtilissimè scandulato, onustus; formâ & magnitudine Fragorum, squamulis autem innumeris, intùs villosis ac argenteo nitore splendentibus, in anteriore parte foliolum viride monstrantibus, arctissimè compacto: cujus squamæ, ut autumo, processu temporis dilatantur. Lignum & cortex rami mei saporem salsum (ex aquæ marinæ fortassis aspersione) & nonnihil adstringentem; sed foliola cum ramulis ingratum, subastringentem, cum tantillo amarore præbent.

CHAMÆLARIX, SIVE CHENOPODA MONO- MOTAPENSIS.

Cap. XI.

ALunt etiam juxta Bonæ Spei Promontorium deserta *Fruticem echinatum* quendam, frequentissimis ramis undique pilosis divaricatum: qui per interstitia brevia, invicem ambiuntur, à viridibus, Laricis in modum in a-
cervos

cervos congestis *Foliolis*, semunciam vix attingentibus, angustis, pilosis, pallido anteriùs aculeo, & nervo per medium crasso dotatis. Fert in ramis & ramulis, inter furculorum divaricationes, *Globum* album, hirsutum valdè sive villosum, Cerasi magnitudine, ex foliolis compluribus, iis, qui ramulos vestiunt, multò hirsutioribus, & arcuum modo inflexis, contextum: in quo, inter foliola, *Flores* flavi enasci dicuntur.

Si fructus & semen cum Echino Alpini cõvenirent, *Echini* nomen huic inderetur Frutici, eò aptiùs, cum folia & globi, formâ Echini animalis, in orbem congesti se præsented.

FRUTEX CINERACEUS MUSCOSUS, CAPITIS BONÆ SPEI.

Cap. XII.

FRutex arborescens hic, admodum rarus, & mirificè, quasi cineribus conspersus; lignum obtinet album: *ramos* frequentissimos, rigidos & variè divaricatos; cortice tomentoso, cinereo, penitus circumtectos; minutisque tenuibus, brevibus, tomentosis ac cinereis, coacervatis *Foliolis* muscosis, ornatos. Quæ in ramis rariora, majora, & eâ fermè formâ, ut flores in Cannabis luteæ sterilis *Contareni* stolonum summitatibus, stellularum in modum; in ramulis verò densiora, minora, magisque crispula, penè instar Abrotoni fæminæ foliorum collocata sunt.

ERI-

ERICA CORIS FOLIO HISPIDO, CERINTHOI- DES AFRICANA.

Cap. XIII.

EX Ericis quæ juxta Promontorium Bonæ Spei reperiuntur, quandam jam olim obtinui speciem, quæ ob singularem suam elegantiam, quâ inter omnes sibi congeneres eminet, Regina earum habenda. Quod ex icone etiam nostrâ, ad ramum pedalem exsculptâ, facile colligendum. Lignosus ille, durus, cortice ex subrufo gryseo, & reticulato tectus: quem ex omni parte, temerè & sine certo ordine, multa ambiunt Folia viridantia, crassa, nervo per longitudinem excurrente, Ericæ bacciferæ Matthioli magnitudine & formâ congruentia; nisi in ambitu, pilis quibusdam rigidis, veluti spinulis, exasperata essent. Flores, Cerinthæ floribus æmuli, in rami apice, brevibus pediculis, deni & duodeni in orbem conferti, ex rubeo colore lepidè purpurascens, hirsuti, fistulosi, ventriosique, in quatuor lacinias parvas, ora divisa habentes; & ex totidem foliolis hirsutis acuminatisque, quasi ex calyculo provenientes, admodum magnificè se ostentant: in quorum alvo, stamina quædam, apicibus parvis prædita, cum stylo longiore occultantur.

D A R.

ARBOR SILIQUOSA
BRASILIANA, SILIQUA HI-
SPIDA FERRUGINEA CE-
RATONIAE FACIE.

Cap. XIV.

Dolendum fanè, tot Clarissimorum Virorum labores, quos ingenti molestiâ & periculo, plantas in Regionibus exoticis conquirituri, susceperunt, iconibus plerumque nihil, aut parùm utilibus, & descriptionibus nimis sæpe succinctis, in lucem edi: cum exoticæ, inprimis rarò parabiles, ac ægrè nostro sub cœlo vernantes plantæ, diligentius, quàm vulgares describendæ, & iconibus accuratioribus sint illustrandæ: quòd tamen plerumque propter oleum ac operam quam requirunt, non sinè gravissimis Botanicorum curiosorum querelis negligitur. Quò impulsus, exoticas quasdam, vel nimis breviter ab aliis jam descriptas, vel malè depictas; quæ mihi operæ pretio dignæ videbantur, in hac Centuriâ, figuris perfectioribus, prolixioribusq; descriptionibus donatas, reliquis prorsùs novis intermiscere placuit: quemadmodum inter alias etiam ex hac Arbore siliquosâ, siliquis Ceratoniae patet.

Arbor hæc in Brasiliâ Sorbi facie nascitur, ramis plurimis laterorsùm extensis, cortice cinereo, & potissimùm circa fastigia instar Rhois subhirsuto vestitis: quibus Folia alternatim adnascuntur, unicastæ sesquipalmaris ferè longitudinis,

dinis, crasfæ & hirsutæ, dena plerumque ex adversò sita, per intervalla, inhærentia: singularia verò folia, Sorbi quodammodò accedunt, à quibus potissimùm discrepant, quòd latiora, nullo modo serrata, Myrti Laureæ effigie, sed paulò majora, ac nervo rufescente, & venis, fibris, pilisq; ferrugineis, tam in supinâ splendidissimâ, quàm pronâ parte, dotata sint. *Flores*, brevissimos pedunculos, articulis duobus interceptos habentes, in ramorum extremitatibus, septem pluresve, quasi in spicâ brevi cohærent, ut credo tubulosi, & albi seu lutei coloris, in modum plerarumque *Ingarum* Brasiliensibus. Hi locum suum postmodum spontè concedunt *Siliquis* subsequentibus, quatuor aut quinque uncias longis, unam latis, compressis, formâ Ceratoniæ, anteriùs adunco apice prominentibus, & secundùm longitudinem ad utrumque latus, veluti Pisarum siliquæ, filo quodam circumdatis; quod invisibile interdum, ob pilos hirtos, ferrugineos, siliquam hanc elegantissimam, impensè ita vestientes, ut tactu & aspectu, velut ex materiâ holosericâ Batavis *Trup* appellatâ, confecta videatur. Interiora autem siliquæ, & seminis formam, non sum rimatus; quoniam unicam, propter venustatem mihi maximè charam, confringere verebar.

Hæc Arbor *Inga Opea piiba* Brasilianorum, à Marcgravio in Historiâ Plantarum, Libro tertio, paginâ 112. figurâ minùs aptâ, & breviter sequentibus verbis repræsentatur. *Inga Opea piiba* Brasiliensibus: *Arbor* est cortice cinereo, in,, multos ramos expansa; *Folia* sibi directè opposita habens, duos aut duos, & semis digitos,,

„longa, rufescente nervo & venis ac pilis rufescentibus supernè & infernè; juniores ramuli item pilis vestiti. Post flores proveniunt *Siliquæ* parallelogrammi figurâ compressæ, & in totum pilis hirsutæ rufis, in quibus continentur *semina*.

ARBOR SILIQUOSA
BRASILIANA SECUNDA,
SIVE SILIQUA TORTUOSA
PUTRESCENTE, FRAXINELLÆ FOLIIS.

Cap. XV.

Postquàm pedem tantum in Plantarum leguminosarum regionem intulimus, in principio statim magna profectò copia admiratione dignissimarum occurrit. Quarum quædam pulchritudine suâ oculos: nonnullæ odoris suavitate nares: aliæ mirabili naturâ, meditationem spectantium afficiunt. Quas inter omnes non vulgarem consequitur gloriam, *Arbor hæc siliquosa Brasiliana secunda*, quæ & venustate florum, ac eorum odoris suavitate, notabilique frondium naturâ, tres suprâ dictos tractus simul facit. Eadem etiam à *Domino Doctore Pisonè*, sub nomine *Guabipocacabiba*, & à *Marcgravio* nomine *Guaibi pocaca biba* Brasiliensibus, jam quidem exhibita; sed pictoris negligentia, figurâ adeò imperfectâ, ut Lectorem plantas exoticas cognoscere cupidum, icone nostrâ, quàm ad ra-

ad ramum ficcum ex Brasiliâ translatum delineandam curavi, magis contentum fore, neque ex additâ descriptione, fastidium aliquod capturum confidam.

Est autem *Guaibi pocaca biba* Brasilianorum Arbor fruticosa, Sambuco, caudice, ramis, cortice & ligno, eundem etiam odorem, medullamque fungosam continente, æquiparanda: *Fronde* verò seu Folia ramosa, quibus obumbratur, longè sunt diversa. Quælibet enim illorum, pediculo rotundo, striato, leniter hirsuto, dilutè viridi, dodrantalis longitudinis, candidissimâ medullâ farcto, constat: in quo *suffragines*, tres aut quatuor holosericæ, utrinque ex oppositò, per interstitia uncialia & fescuncialia, summo ordine dispositæ, cernuntur. De his suffraginibus infimæ plerumque rarò longiores uncia: secundæ, duplò majores: tertiæ, tertiâ adhuc parte; sed quæ quarto aut ultimo locatæ, breviores iterum se sistunt. Minimarum aut infimarum suffraginum unaquæque, *foliis* uno aut duobus; subsequentiis, tribus aut quatuor; reliquarum, quatuor aut quinque Fraxinellæ figurâ & magnitudine æqualibus, utrinq; sibi mutuò oppositis, alata est. Nec tamen hæc folia, instar Fraxinellæ, marginibus sunt ferratis, nec obscurè, sed dilutè & jucundè viridia, membranacea, rigidiuscula, superiùs glabra, inferiùs lanuginosa & mollia instar Salviæ. Quorumlibet medium, propiùs tamen superiori, quàm inferiori, majori, magisque convexo lateri, percurrit nervus, ex quo plurimæ rursus costæ, fibras creberrimas reticulatas emittentes, oriuntur, omnes visu tactuque

notabiles & pulchræ. Proximè frondium sedes, ex ramorum lateribus, *furculi* palmares prodeunt, bini vel terni, rarò autem solitarii, umbellam *Flosculorum* plusquàm viginti, fragrantissimorum, Primulæ florum formæ simillimorum, sed dimidiò minorum, in lacinias quinq; angustiores desinentium, sustinentes, coloris lutei, ac ferici instar molliter subhirsutornm: quilibet è calyculo dilutè virescente, striato, lanuginoso, extremis oris in quinque crenas diviso, petiolum tenerum habente, generatur; atque stamina ex umbilico multa, crispula, apicibus luteis onusta (quos sculptor non expresse) emittit; quæ cæfariem spectabilem, in inferiore parte luteam, superiore verò ex rubro croceam conficiunt.

„Floribus decidentibus, quod fit mense Martio,
 „(teste Pisone) *Siliquæ* succedunt dulces, tortuosæ & deformes, primùm quidem virides,
 „mox maturitatem consecutæ, fiunt nigræ &
 „putrescunt.

Prætereà dum Arboris hujus naturam consideramus: sciendum, quòd folia ejus noctu conniveant, & oriente sole iterum se aperiant, meridie planè explicent, & hinc iterum paulatim in noctem se componant, instar *Arboris dormientis* à Theophrasto apud Libavium descriptæ: ita ut hæc Arbor *dormiens* nuncupari possit; nisi fortè quis objiciat, Arbores plurimas leguminosas ejusdem esse naturæ, ac proinde idem vendicare sibi nomen posse.

MIMO-

ÆSCHYNOMENE SPINO-
SA PRIMA, SIVE LATIFO-
LIA BRASILIANA SILI-
QUIS RADIATIS.

Cap. XVI.

DE *Æschynomene spinosa*, camporum Ameri-
cæ meridionalis, floribus abundantissimo-
rum, summo delicio, ac nostratium horto-
rum insigni miraculo, nullibi plura genera ac
varietates, quàm in fertilissimâ reperiuntur Bra-
siliâ; quarum quinque jam tantum, spinis hor-
ridissima, tactâ breviter sextâ Africanâ, infere-
mus mentionem.

Æschynomene spinosa prima, à nemine adhuc
depicta, ac raritate omnibus antecellens: Plan-
ta est fruticescens, *Caules* ramosq; proferens pal-
lidè virentes, quadrangulares, fragiles, medullâ
niveâ refertos, & in angulis densissimè spinarum
vallo lutearû munitos. Hi alternatim per inter-
stitia uncialia longiorave, *Fronibus*, (æquè ac
rami) quadrangularibus, spinosisq; ornantur:
quæ in extremitate fermè, in duas semunciam
vix attingentes expanduntur suffragines, quarû
singulæ, *foliis* utrinq; duobus, aversâ parte hir-
sutis, adversâ verò glabris & lætè virētibus præ-
ditæ, Senæ haud minoribus, nec dissimilibus;
exceptò, quòd altera eorum pars alteram longi-
tudine & latitudine vincat, & interius foliolum
inferius, multò brevius semper & longè minus
observetur: cujuslibet folii longitudinem, ner-
vus

vus erectus, superiori tamen lateri propius, quàm inferiori transit, costas quasdam semilunaris figuræ, in inferiori latere, cum venulis parvis in utroque fundens. Inter frondium appendices, pilis rigidis exasperatas, petiolus, vel solitarius tantum (vel subinde plures simul juncti) angulosus, tenuis, uncialis longitudinis, atq; spinulis multis præditus exit; *Globulum* sustinens villosum, *Acaciæ* dimidiò minorem, ex innumeris tubulosis flosculis, staminula pallida emittentibus, purpurei coloris, & squamulis compluribus pallidiusculis spinosis, confarcinatum. Quem *Siliquæ* tandem subsequuntur membranaceæ, novem, decem, immò & duodecim, in orbem, *Glycyrrhizæ* *Dioscoridis* instar, dispositæ, longitudine unciam superantes, pallidi coloris, & pilis longiusculis hirtæ, circumq; margines longioribus, veluti spinulis, radiatæ: hæ per intervalla sunt tumidiusculæ, depressæ interstitiis, ac *Securidacæ* instar geniculatæ; de quibus, femine maturo, filum, utrumq; latus fimbriæ instar cingens, solvitur, & siliqua ipsa disfilit, in capsulas quatuor aut quinque parallelogrammas, in singulis *Semen* unicum compressum, olivacei coloris, & figuræ ovalis, *Acaciæ* quadruplò minus, continens, cujus utramq; superficiem area circularis pingit.

Æschynomene hæc à Marcgravio, nomine *Inqueri-omnino* Brasiliensibus, in *Historiâ Plantarum*, Libro II. Capite V. pagina 64. descripta; est *Inqueri*, aliis *Caaeo*, sive *Herba casta* vel *Mimosa prior*, *Excellentissimi Pisomæ*, de *Medicina Brasiliensi*

ensi, Libro IV. Capite 96. paginâ 117. quoad descriptionem.

Cæterum, quòd hujus Plantæ frondes & foliola concernit, tam admiratione dignæ sunt naturæ, ut non solum vesperi & noctu, Arboris de more dormientis, sed & omnibus diei horis sese celerrimè reclinent complicantque, non aliter ac si flaccescerent, quando vel bâculo, vel manu leviter saltem tanguntur; paulò post autem in pristinam formam rursus se erigunt, non secus ac si sensu prædita essent; unde & hæ ejusque generis plantæ, à nonnullis Herbæ sensitivæ, quamvis contra Gvillelmi *du Val* calculum, appellantur. Causa autem mirificæ jam dictæ proprietatis, nonnullis adeò difficilis scrutatu visa, ut Philosophum etiam quendam Malabaricum, dum nimis curiosè hujus plantæ naturam observare cupiebat, amentem esse redditum ferant; idem penè passus, quod de celeberrimo Aristotele perhibetur, qui cùm fluxum & refluxum maris capere non potuit, se ipsum in mare præcipitavit, quò ab eo caperetur. Alii eandem nimis levem judicant, sicuti Bontius diligentissimus, illam cum Cucumeris Asinini fructuum naturâ comparavit; qui maturitatem adepti, levisimo attactu à petiolo magno impetu strepituq; solvuntur, ac semine & aquâ contentâ se exonerant; sed illud profectò flatus, quò repleti sunt, conciliat; cùm alia sit *Æschynomenes*, nervis, fibris, valvulis, geniculis ac poris hoc perficientis, conditio. Plura qui de *Æschynomenes* frondium foliorumque motu scire desiderat, consulat Julii Cæsaris Scaligeri de Sub-

E

tilitate

tilitate ad Cardanū, Exercitationem CLXXXI, Distinctionem 28. Gvillelmi *du Val* Philosophiam Plantarum pag. 210, & sequentibus. Athanasii Kircheri, Mundum subterraneum, Libro XII, Sectione quartā, Capite V, paginā 418. Honorati Fabri de Plantis, Librum secundum, Propositione CLXXIX, p. 85. Roberti Hooke Micrographiam, Observatione XVIII, paginā 116. Marcelli Malpighii Anatomes Plantarū Ideam, paginā 3, & 4; ac Henrici Regii Philosophiam Naturalem, Libro 4, Capite XVII, paginā 390, 391, 392, cujus opinionem, Lectorem labore evolutionis sublevaturi, ad verbum subjunximus.

„ Hæc planta, dum viret, & in terrā subsistit,
 „ folia ad certam altitudinē ut in figura I, habet
 „ erecta & expansa. Si verò quisquam ejus folia
 „ vel levi manūs contactu attingat, mox, tanquam
 „ sensūs motūsq; facultate prædita, folia sua, ut
 „ in Fig. II, ad magnam humilitatem demittit.
 „ Eaque, subductā attingentis manu, paulatim
 „ postea

postea spontaneo motu in priorem altitudi-
nem, Fig. I, eriguntur.

Eaque omnia, per musculos sive fibras,
nervos, spiritus, valvulas & poros, hâc ra-
tione fiunt: Primùm, quia nervi interiores
1. 1, qui in superiores foliorum musculos vel fi-
bras *aa* spectant, sunt latiores, quàm nervi ex-
teriores 2. 2, in inferiores foliorum musculos
vel fibras *bb* spectantes; idcirco spiritus sive
halitus ex terrâ *c*, per nervos interiores 1. 1, ut-
pote latiores, copiosius in foliorum fibras su-
periores *aa* influentes, & propter situm valvu-
larum 3. 3, sursum spectantium, in terram redi-
re nequeunt, dilatant illas secundùm latitu-
dinē, & abbreviant secundùm longitudinem;
eoque erigunt folia *dd*, quibus illæ sunt infer-
tæ, ad illam altitudinem, quam articulatio vel
flexibilitas, circa puncta existens, permit-
tit. Huc accedit, quòd hâc musculorum supe-
riorum inflatione, & foliorum erectione, ha-
litus, qui in inferioribus foliorum musculis si-
ve fibris *bb*, existunt, premantur; iique pressi
cogantur aperire valvulas & poros 4. 4, ex ner-
vis angustioribus 2. 2, in nervos latiores 1. 1,
spectantes; atque ita, cum aliis halitibus in la-
tioribus nervis 1. 1, existentibus, in superiores
foliorum musculos *aa* transire, eaque sursum
attollere; idque tantò magis, quia valvulæ in-
feriores circa 1 & 1 atque 2 & 2 existentes, suo
situ sursum spectante halituum in terram *c* de-
scensum impediunt. Spiritus verò, ex terrâ *c*,
copiosius & fortius per nervos interiores &
latiores 1. 1, ascendentes, non patiuntur val-

„vulas 5.5, ex nervis latioribus in angustiores
 „spectantes aperiri, halitusque per eas ex latio-
 „ribus nervis 1.1, in angustiores 2.2, transire.

„Cum autem superiores foliorum partes circa
 „*dd*, ex.gr. Fig. II, manu attinguntur, tum spi-
 „ritus, in superioribus illis foliorum partibus
 „ex illo contactu vehementius agitati, tendunt,
 „per nervos interiores latioresque 1.1, deor-
 „sum; eoq; aperiunt valvulas & poros, quæ sunt
 „circa 5.5, & ex latioribus ac interioribus ner-
 „vis in exteriores angustioresque 2.2, spectant;
 „per easque, cum propter obstaculum sursum spe-
 „ctantium valvularum 6.6, nequeant descende-
 „re, ascendunt; clauduntq; suo ascensu valvulas
 „4.4, ex angustioribus nervis in latiores spectan-
 „tes; atque ita necessario transeunt in inferio-
 „res foliorum musculos sive fibras *bb*; easq; in-
 „flando, & secundum longitudinem abbrevian-
 „do, flectunt folia versus inferiora, quantum ar-
 „ticulatio vel flexibilitas, quæ est circa puncta
 „adscripta patitur, in situm sc. & figuram
 „quam Fig. II. exhibet.

„Postea verò cum folia ista ita, ut Fig. II.
 „ostendit, sunt depressa, & manus ab herbâ
 „est ablata, halitus per interiores latioresque
 „nervos 1.1, valvulasque sursum spectantes
 „3.3, copiosius, quàm per exteriores angustio-
 „resque 2.2, ex terrâ *c* in caulem ascendunt;
 „eoque claudunt primò valvulas, quæ circa 5.5,
 „existunt, atq; ex latioribus & interioribus ner-
 „vis in exteriores 2.2, spectant; progredien-
 „tesq; porrò ulterius, transeunt in superiores fo-
 „liorum musculos *aa*, eosque inflando, attol-
 „lunt

lunt nonnihil folia, quæ erant depressa *dd*; pre-,,
 muntque istâ foliorum aliquantâ sublatione,,
 halitus copiosos in inferioribus foliorum mu-,,
 sculis *b. b.*, existentes; iique pressi aperiunt in,,
 angustioribus nervis 2. 2, valvulas ex exterio-,,
 ribus nervis in interiores spectantes 4. 4, trans-,,
 euntque in nervos latiores & interiores 1. 1; i-,,
 bique cum propter vehementiam halituum ex,,
 terrâ *c* copiosius in illos exhalantium, & valvu-,,
 las 5. 5, in angustiores nervos spectantes, clau-,,
 dentium, neque descendere, neque ad latera,,
 transire queant; à copiosioribus halitibus, in,,
 nervos illos interiores & latiores perpetuò a-,,
 scendentibus, determinantur necessario in supe-,,
 riores foliorum musculos *aa*; quos, cum hali-,,
 tibus ex terrâ per latiores nervos ascendenti-,,
 bus, ingressi, attollunt folia, secundum supe-,,
 riores partes *aa* halitibus copiosioribus reple-,,
 ta, secundum inferiores verò *bb* inanita, in il-,,
 lum sitû, quem folia antea habuerunt, qualem-,,
 que figura I hîc nobis ostendit. „

ÆSCHYNOMENE SPINO-
SA SECUNDA, SIVE FO-
LIOLIS ACACIÆ LATIO-
RIBUS, SILIQUIS LON-
GIS HIRSUTIS.

Cap. XVII.

SEcunda, Radice longâ, crassâ, tortuosâ, extûs
 è fusco subluteâ, intûs albâ, odoris fortis in-

star Raporum, nititur; ac eâ fermè, quâ *prima*, facie excrescit, quanquam major, ramisque pluribus, versùs humum magis inflexis: quibus *Fronde*s, per distantias plerumq; laxiores, alternatim etiam dispositæ, adnascuntur, palmares, sesquipalmares, quadrangulæ, tenues atque spinosæ; à medio usque ad extremum Suffraginibus quatuor, sex vel octo biuncialibus præditæ, *foliola* continentibus complurima, summo ordine & pari semper numero, sibi directè opposita, lætè virescentia, Acaciæ Farnesianæ latiora; quorum singulorum medium, sed superiorem propius marginem, quàm inferiorem (de more omnium plantarum *Æschynomene* dictarum) tener permeat nervulus, venulas teneriores, vix conspicuas, spargens.

Hæ *Fronde*s in modum *Æschynomenes primæ*, tam celeris subtilisque sunt sensûs, (si ita loqui concessum) ut etiam levissimo attactu, tam semetipsas, quàm earum suffragines, & suffraginum *foliola*, ocysimè ad spectatoris admirationem, immò & ad stuporem animi, ita contrahant complicantque, quasi vitâ & singulari abominatione illarum rerum, quibus attrectantur, præditæ. Ad miraculum hoc, contractione & expansione nervorum perficiendum; tam pediculus frondis, quàm ejusdem suffragines, in imo propè exortum, notabilibus; & pedunculi foliorum vix conspicui, occultis geniculis, adeò concinnè & sapienter, à Naturâ sunt instructa, ut hoc ipso, ad artificiosissimæ rerum Magistræ industriam & subtilitatem incomprehensibilem, summis laudibus evehendam exciteris.

Flosculi

Flosculi vel coloris incarnati, vel ex cœruleo purpurantes, pediculis tenuissimis hirsutis, è ramorum lateribus, inter appendiculas frondium prodeuntibus, innascuntur numerosi, in globulum *Æschynomenes* primæ similem congesti, folio unico tubuloso, staminula pallida instar floccorum gerente, constantes. Hos excipiunt *Siliquæ* longæ, hirsutæ; quarum unicuique loculo, *Semen*, circulo in ungvem (juxtà harum Plantarum, atque *Acaciæ* seminis naturalem testeram) ducto, minus quàm spinosæ *Æschynomenes* primæ inest nigerrimum & splendens. Quòd nitrata in aquâ prius maceratum, dein tempore verno terræ commissum, & sub pileo retentum vitreo, latè quidem egerminat, sed rarò ultrà pedalem asurgit altitudinem, floribusque admodum avarè autumnat, ad hyemem autem cura nunquam pervenit, quamvis perennis in Brasiliâ, ubi ejus uber proventus.

Æschynomene verò spinosâ nostra *secunda*, est *Caaeo* seu Herba viva prima Marcgravii in Historia Plantarum, Libro II, Capite XII, paginâ 73. Quæ *Caaeo* sive Herbae Castæ species prima (quâ descriptionem & iconem) Domini Pisonis, in Historiâ Naturali & Medicâ Indiæ Occidentalis, Libro IV, Capite XLI, paginâ 201, 202; ac *Inqueri*, aliis *Caaeo* species prior, quoad iconem, & posterior, quâ descriptionem, ejusdem Pisonis de Medicina Brasiliensi, Libro IV, Cap. XCVI. paginâ 118.

ÆSCHY.

ÆSCHYNOMENE SPINO-
SA TERTIA, SIVE FOLIO-
LIS ACACIÆ ANGUSTIO-
RIBUS, SILIQUIS PAR-
VIS ECHINATIS.

Cap. XVIII.

Ibi & *tertia*, validioribus spinis undique horrens nascitur Frutex, Rosarum magnitudine; ramis multis, rotundis, hirsutissimo cortice atrorubenti obductis: quos *Fronde*s nullo ordine & temerè nascentes, fescunciam longæ, tennes, hirsutæque ambiunt; subtùs ad exortum, duobus hamatisque sentibus armatæ, & superiùs in quovis latere, quatuor aut subinde quinque suffraginibus, *foliola* obscurè virentia, Acaciæ angustiora habentibus, densè adeò in orbem alata, ut flabellum è plumis confectum perminutum, non malè exprimere videantur. *Globulos* secundæ fert minores, flosculis rigidioribus & magis patulis congestos, ternos, senos, vel nonnunquam plures simul junctos: quibus *Siliquæ* superveniunt, pilis rigidis echinata, tennes, in tres distinctæ loculos; quorum singulis, singula *Semina* præcedentium paria, sed aliquantò minora, coloris ex spadiceo fusci, inclusa. Horum non exiguam copiam à *Carolo Chyuri p. m.* Anno M. DC. LX. dono accepi: de quibus quædam *Magnifico, Nobilissimo, Amplissimoq; Domino BENJAMIN Engelsen Consuli ac Scholarchæ hujus Urbis meritissimo, & Viro sanè omnigenarum*

um scientiâ instructissimo, Patrono meo singulari, communicavi; quorum unum protulerat plantam, quæ proprietatem suam mirabilem, non sine ingenti delectatione *Nobilissimi Cultoris* demonstravit.

Et hæc quidem est illa *Æschynomene* (quæ *Caaeo* seu *Herbæ vivæ* tertia species *Marcgravii*: ac *Luqueri*, aliis *Caaeo* posterior sive secunda (quâ iconē) *D. Pisonis*, de *Medicinâ Brasiliensi*, *Libro IV*, *Cap. XCVI*, pag. 118; atque in *Historiâ Naturali & Medicâ Indiæ Occidentalis Libro IV*, *Cap. XLI*, pag. 203.) cujus ego semen cuidam *Confangvineorum* meorum tradidi, è quo *Planta* progerminavit; ad quam audacula hilarisque, sed honesta puella deducta, cum ei significaretur, istam plantam tam miræ esse proprietatis, ut si deflorata, folia ejus leviter saltem attingeret, eadem se mox contraherent, ac si planè periissent: dumque lepida illa & sœvavis adolescentula, in animo cogitans, isthæc per ludum & jocum prolata; folia audaciter & intrepido animo, dextrâ tetigit, verum momento oculi evidenter cernens, ea subito moveri & contrahi, ita rubore suffusa est, sudorque toto passim vultu concidit, ut planè inscia esset, quid rerum agendum, & penè in eas cogitationes deveniret, plantam illam secretum & occultum sœvium detegere posse: propemodum fermè ac *Indus* ille, qui *Vtias* (animalcula sunt *Cuniculis* similia, sed muribus non majora; *Nieremberg*io teste) aliquot numero assatas, cum folio *Arboris Copejæ* cui numerus *Vtiarum* inscriptus, ad *Hispanum* quendam deferebat, verum conficiendo i-

F

ter,

ter, sive fame sive gulâ impellente, tres ex iis devoraverat; quòd cùm ei Hispanus exprobraret, indicaretque allatum folium sibi omnia patefuisse atque indicâsse, illi rei non solum fidem tribuit, veritatem fassus; sed & alios Indos, quibus rem gestam narrabat, ab istâ Arbore, ut sibi caverent monuit. Unde apud istos fama exorta, Arborem *Copejam* cum Hispanis colloqui, eisque omnia & singula Indorum facta prodere.

In quâ perridiculâ Indorum simplicitate major tamen integritas modestiaque occurrit, quàm in quodam hujus loci, cui eandem historiam cum *Amygdali Æthiopica*, *Arboris camphoriferae Japonica*, *Æschynomenes primæ* & *Geranii noctu olentis*, in alicujus gratiam ex manuscriptis meis in calamus (eâ tamen lege, ut à me sibi credita tamdiu, donec Opusculum hocce meum in lucem prodiiisset, silentio involveret) dictâsem: ille autem à me vix discedens, se Doctorem summum fore putavit, si commissâ sibi de labore meo ebuccinaret, haud secum reputans, Struthionis se exornatum pennis, nihil minus quàm Struthionem esse, quin immò potiùs tanquam forex suo indicio se prodidit, & aperuit se non nisi alienâ vitulâ arare posse.

ÆSCHY-

ÆSCHYNOMENE SPINO-
SA QUARTA, SIVE FOLIOLIS
ACACIÆ ANGUSTIORIBUS,
FRONDIBUS VALIDISSI-
MAS SPINAS HABENTIBUS.

Cap. XLIX.

Q*uarta*, Frutex itidem Brasilianus, spinis adhuc validioribus rufescentibus passim armatus, & altiùs, utpote in *Oxyacanthæ* magnitudinem excrefcens; cortice purpurante, lento, & in ramis piloso, tectus. Hujus *Fronde*s, seu *Folia*, Acaciæ instar sunt ramosa, ac observatione profectò digna: illorum enim quodlibet, ex pediculo penè dodrantali, crasso, lignoso, piloque abundanti hirsuto & rufescente constat, per intervalla semuncialia, octo, decem aut duodecim paria Suffraginum, biuncialis longitudinis, sibi directè opposita, habens; quæ *foliolis* compluribus utrinq; admodum exiguis, densiùs quàm congenere omnes mirabiliter adeò pennatæ, ut tanquam in alis avicularum pennulæ appareant: inter cujuslibet Suffraginum paris medium, ex petioli supinâ & carinatâ parte, aculeus longus & gracilis progeneratur; & in mediâ suffraginum distantia, utrinque ad petioli latus, crassæ, aduncæ, Rosarum similes, validissimæque spinæ; eo modo, ut par semper suffraginum, par spinarum, & par spinarum, par suffraginum (in medio, sicuti dictum, aculeum semper tenuem habentium) alternatim, ordine accu-

ratisimo se invicem excipiat. *Flosculos* fert sui congenerum de more, in globulum coagmentatos, sed majorem; dein *Siliquæ* hirsutæ è floris centro, longissimæ progerminare, feruntur.

An *Arbor sensitiva*, de quâ plurimum Reverendus Dominus Carolus de *Rochefort*, in *Historiâ Naturali Insularum Americæ* mentionem facit; illos, qui *Isthmum à Nombre de Dios* usque *Panama* peragrârunt, commemorâsse, integras ibi dari sylvas, *Arborem* dictam *Sensitivam* ferentes, quæ tacta, magno cum strepitu folia & ramulos erigat, formam globi repræsentantia?

Cæterum an *Herba* viva alia fruticescens, Lusitanis *Silva d' Agoa* dicta, *Marcgravii*? (quæ *Caaeó* secunda species, Lusitanis *Silva do Praya* vulgò dicta *Domini Doct. Pisonis*, in *Historiâ Naturali & Medicâ Indiæ Occidentalis*, *Libro IV*, *Capite XLI*, paginâ 202. quantum ad descriptionem attinet) cujus *Siliquas* à Domino *Carolo Chyuri* acceptas, in icone *Æschynomenes spinosæ secundæ*, proposuimus.

ÆSCHYNOMENE SPINOSA QUINTA, SIVE FOLIOLIS ACACIÆ LATIORIBUS, FRONDIBUS LONGISSIMOS ACULEOS HABENTIBUS.

Cap. XX.

Quinta, Viri integerrimi Dn. *Sevenhuyfene*, Pharmacopolæ Celeberrimi, ac Botanici eximii

mii Hagæ Comititis, in horto, jam multos antè annos, ex semine Americano, oblongiusculo, olivacei coloris, tam feliciter exstitit, ut intra annum, ternos in cubitos, in Arbuscula pulchra adoleverit. Hæc *caudicem* habebat ligneum, rotundum, digiti crassitie, & multis spinis deorsum flexis rigentem: ex quo ramuli confuso ordine oriebantur spinosi; *Frondeb* inumbrati frequētissimis, *Æschynomenes* quartæ admodum æmulantibus, nisi quòd tenuiores, multò minùs hirsutæ, spinisque minoribus ac infirmioribus, aculeis contrà altero tantò longioribus præditæ essent; & suffragines eorum, quæ laxius dispositæ, *foliolis* majoribus, *Æschynomenes* spinosæ secundæ meliùs convenientibus, minùs arctè pennatæ. Hæ *Frondes*, æquè ac antecedentis tactæ, ut & vesperi sinè cōtrectatione, sed tardiùs paulò foliola complicantes, ita deorsum suffragines detorquebant, sicut in icone altera frons, perbellè demonstrat; in quâ tamen foliola malè expansa, cùm complicata vel clausa picta esse debuissent: aliàs frons utraque, studiosissimè cælata; in quâ suffraginum etiam genicula accuratè satis exprimuntur.

Huic addendum visum fuit, *sextum* adhuc *Æschynomenes spinosæ* genus rarissimum: de quo ramus circiter pedalis, Amstelodami, quendam apud pictorem, mihi conspectus: qui (nisi me fallit animus) Parisiis in Horto Regio eundem se collegisse perhibebat; ubi ex semine Insulæ *Madagascar* delato, Arbuscula hæc rarissima fuit educata. Hic verò *Ramus*, qui innumeris, omniumque latisimis, sed infirmis spinis, pallidi

coloris alatus erat; *Æschynomenes* spinosæ secundæ fermè obtinebat *Fronde*s, spinis autē nullis horrentes, nec foliolis dilutè, sed obscurius virentibus pennatas, quæ, referente possessore, non minoris fuerunt motûs, quàm *Æschynomenarum* reliquarum frondes. An *Arbuseula* sensitiva, in Horto Lutetiæ Regio visâ, magnique æstimata, Domini Caroli à Rochefort?

Præter genera *Æschynomenes* supra enarrata, quæ suâ præ aliis omnibus plantis, singulari rarâque qualitate & affectu, ingeniis excellentissimis, egregias præbent speculationes; plurima adhuc dantur, partim spinis pungentia terribilissimis, partim iis penitus carentia: quorum posteriorum, tria præprimis Americana, cum fructu Asiatici in Horto nostro sicco occurrunt.

PRIMUM GENUS,

sive

Æschynomene mitis prima, vel potiùs Herba Casta Americana, foliolis Acaciæ latioribus, siliquis latis compressis majoribus.

CUBITALIS fermè altitudinis est Planta, ramis multis saturè viridibus, ad purpureum aliquando tendentibus: in quibus *Fronde*s magno numero, ejusdem penè formæ, cujus *Æschynomenes* spinosæ secundæ spectantur; nisi quòd tardioris sint motûs, ac aculeis omninò careant, earumq; suffragines sive pennæ foliolis obscurius virentibus, purpureo quodam subinde variegatis colore, compositæ. Ex frondium sedè, pediculus exsurgit sesquiunciarū nudus, cujus cacumini *Flores* insident tubulosi, in spicâ, Pimpinellæ instar, globosâ

globosâ condensati: his evanidis apparent *Siliquæ* novem, decem pluresve simul junctæ, unciales, membranaceæ, fuscæ, compressæ, Genistæ haud multum abhorrentes, tot in utroque latere extrinsecus tuberculis præditæ, quot *semina* numerantur intrinsecus, quæ nigra, formâ & circulis *Æschynomenes spinosæ secundæ* paria.

An Herba sensitiva prima Insulæ *Tabago*, Domini à *Rochefort*?

Abundanter provenire dicitur in *Barbados* & aliis Insulis Americanis, inde *Siliquæ* & *Semina* Anno M. DC. LXV. *Amplissimo Domino Johanni Commelyn* allata, qui eadem mecum participavit.

SECUNDUM GENUS,

sive

Æschynomene mitis secunda, vel potius *Herba Casta Zeylanica*, *siliquis latis compressis minoribus*.

HUjus *Siliquam* ab *Excellentissimo Domino Sye*, *Fautore plurimâ observantiâ colendissimo*, mihi humanissimè, cum maximo animi mei prolubio communicata est, sequenti additâ relatione.

Transmitto *Siliquam Æschynomenes ex Zeilan*, *Insulâ siliquis parvis Domini D. Hermans*, à *Brachmenibus Ladschini*; *Malajis* verò *Totta Vaddi*, dictæ, quæ cum quinque aliis, uni adnata fuerat petiolo; è quarum feminibus, planta hoc anno eleganter nobis propullulavit, *Mimosæ* minoris haud absimilis facie & motu, quæ cū inopinato unicæ noctis casu exaruerit, nec sic cari, nec depingi potuit.

”
Siliqua

Siliqua verò, quæ ex spadiceo fusca, nullis articulis intercepta; & *Semen* quod asservo, *Herbæ Castæ* primæ perquam similia sunt; nisi quòd non majora, quàm in icone *Mimosæ* non spinosæ *Zeilanicæ* sub numero 2. exprimuntur.

TERTIUM GENUS,

sive

Æ *Schynomene mitis Americana*, foliolis *Acaciæ* angustioribus, *Siliquis* longis angustis, semine quadrangulari; cujus *Semen* à Domino *Sevenhuysen* accepi: est *Mimosa Italica* sive *Herba viva spuria*, *Hyacinthi Ambrosini*, in *Phytologiæ Partis primæ*, Tomo primo, paginâ 359, & 360. delineata.

QUARTUM GENUS,

sive

Æschynomene mitis Americana, foliolis *Acaciæ brevioribus*.

A Rbuscula est rarissima, in *Corocao Insulâ* nascens, *Frondeb* *Acaciæ*, in quibus *foliola* breviora, pedunculis longioribus quàm omnium *Æschynomenes* generum infidentia, cernuntur. *Globulos* uberrimos, *Æschynomenes spinosæ* tertiæ simillimos, flosculis verò majoribus, elegantioribus, paucioribusque compositos gerit. *Siliquarum* figura nos latet.

ADDITAMENTUM.

A Ntequam verò huic capiti *Colophonem* imponam, non adeò inutile reor, hoc loco etiam paucis *Æschynomenen Antiquorum* tangere, de quâ ita *Libro IV, Hist. Plant. Cap. 3.* scripsisse

psisse videtur Theophrastus. *Nascitur circa*,
Memphim peculiaris quædam materia (Gaza ver-
 tit: Gvilandinus autem quiddam: Plinius ma-
 le arbor: Bodæus à Stapel optimè Frutex vel
 Herba) *non foliis, vel ramis, vel totâ formâ peculiare*,
quid sortita, sed eventu. Quippe facies ejus spinosa: Foli-
um Filici simile. (πτέρισι: ita & Gaza. Plin. legit,
 πτερις, id est, pennis.) *Sed quum ramulos quis-*
quam contigerit, folia veluti arescentia & langvescentia,
contrahi ajunt, (vulgata ex. habent ἀφαινόμενα:
 Gaz. legit ἐπανβλυνόμενα: nam hebetata cōvertit,
 duro sensu. Leg. ἀφαινόμενα cum Scaligero oba-
 refacta) *deinde paulò post ad vitam redire & vivere.*
 Et Plinius, qui Libro XIII, Capite 10. hallucina-
 tus est, dum ὕλημα Theophrasti, cum aliâ qua-
 dam arbore, ab eodem Autore, post ὕλημα memo-
 ratam statim descriptâ, confundit; Æschynome-
 nes etiam Libro XXIV, Cap. 17, brevibus
 hisce verbis iniecit mentionem: *Adjecit his*,
Apollodorus assectator ejus herbam Æschynomenen, quo-
niam appropinquante manu folia contraheret.

Ast Theophrasti Plantam spinosam Filicis folio, ab
 Æschynomene Plinii separare nonnulli volunt; cū
 contrahi non scribit folia Theophrastus, (si Ga-
 zam sequatur) sed exsiccari aut hebetata conci-
 dere. Si autem contentam in Johanne Bauhino
 versionem, à nobis allegatam, quin & scribendi
 genus, quo natura Mimosæ à multis exprimitur,
 trutinaveris; haud difficulter conjicies, aliter,
 quàm leguntur, intelligenda Gazæ verba. Nos
 igitur Plinii Æschynomenen, ac Plantam Filicis
 folio Theophrasti, tam diu unam & eandem cre-
 demus,

demus, donec Apollo aliquis, differentiam earum dilucidè nobis ostenderit.

Jam verò quæritur, qualenam *Æschynomene Veterum* genus sit plantæ? hoc perdifficile declaratu, propter brevissimam Antiquorum descriptionem. Ex quâ tamen colligere tantum licet, Plantam esse, cujus facies spinosa, foliumque filicibus non absimile, quæ, si quisquam ramulos eorum contigerit, veluti arefcentia & langvescentia se contrahant. Quâ cum nulla plantarum, mihi cognitarum, convenire meliùs videtur, quàm *Caaeo* Brasilianorum: cujus genera plurima speciesque spinosæ; ac foliis pennatis Filici similibus, appropinquante (*ut Plinii verbis utamur*) manu se contrahentibus, dotatae sunt: quapropter etiam *Æschynomenen* indigitare decrevimus. Hæc leguminosa est Planta, Flosculis tubulosis; Siliquis articulatis, (& si eidem Herbam Castam nostram annumerare velis, etiam non articulatis) Semina in utroque latere ovali circulo Acaciæ de more insignita, continentibus. De quâ Arbores, Frutices & Herbae reperiuntur, eaque sensibilibus valdè, vel obtusè, immò & sensu (loquor metaphoricè) penitus carentes. Hinc à quibusdam varia sortitur nomina, & pro diversis habetur plantis: cum tamen propter qualitatem & affectum, à suo averruncanda genere, tam minùs; quàm pruna sylvestria constipantia, à prunis domesticis laxantibus, quæ illorum classi accensenda. Cui verò distingvere *Æschynomenen* in diversa leguminum genera arridet; disjungat illud cum siliquis articulatis, à non articulatis; hocq; *Herbam*

bam Castam vocet, ad differentiam alterius cui nomen *Æschynomenes* tribuimus, sicque non adeò mihi reprehendendus videbitur.

Tantum de *Æschynomene Antiquorum*, & nostrâ, nomine aliàs *Mimosæ* decantatissimâ, quod etiam illi usque eò indidi; donec liberalitate *Nobilissimi, Excellentissimiq; Domini Syen*, Flos, cum folio, Siliquâ & Seminibus ad manus pervenere meas, Plantæ alterius *Hedysaro clypeato Herbariorum* valdè affinis, cumque *Mimosâ Acoftæ* (exceptò quòd non spinosa) melius, quàm *Æschynomene* convenientis. Hujus Siliquæ, *Hedysari clypeati* non valdè sunt dissimiles, ex fusco autem spadiceæ, minùs asperæ, majoribusque distinctæ geniculis, in singulis Semen *Hedysari clypeati* quadruplò majus, & flavum cum tempore spadiceum, nullis circulis (contra *Æschynomenes* Seminis tesseram naturalem) notatum, concludens. Quod quidem terræ mandavi, sed irritò conatu, ita ut nihil ampliùs de plantâ hâc rarissimâ in medium proferre possim; nisi singulari favore, schema cum sequenti descriptione accuratissimâ, *Laudatissimus Dominus Syen* nobis transmisisset, cui hoc nomine, Botanico dediti studio, condignas debent gratias.

*MIMOSA NON SPINOSA MA-
JOR ZEYLANICA DOMINO
HERMANS, EXCELLENTIS-
SIMI DOMINI SYEN.*

Radice firmatur rotundâ, & subrufâ, quæ paulò infra terræ superficiem, in tres quatuorve partes finditur, & rursus postquam pro-

MIMOSA NON SPINO-
SA MAJOR ZEYLANICA
DOMINO HERMANS, EXCEL-
LENTISSIMI DOMINI SYEN.

fundiùs delituerit, in plures subdividitur, pau-
 latimque in capillamenta coloris albicantis de-
 finit. Huic innititur *caulis* rotundus, concavus,
 mollis & tener, coloris dilutè virescentis, cui al-
 terno ordine adnascuntur *Folia* longa, ex plurimis,
 aliis minoribus lateralibus nervo medio inter-
 currente, conflata, pari modo ut in aliis Mimo-
 sis liquet, nisi quòd folium hocce angustius,
 ac non ramosum, & tota planta præterea dilu-
 tiorem colorem obtineat, sensuq; obtusiore sit,
 prædita. Juxta foliorum exortum *Flores* ena-
 scuntur papileacei, nunc singulares, nunc bini,
 ternive, pediculis brevioribus inhærentes, figu-
 rà (quantùm ex sicca plantâ colligere datum) ad
 Genistæ flores propemodùm accedentes, colo-
 risque lutei vel aurei, labello autem inferiore
 hirsuto. Hisce succedunt *Siliquæ* angustæ, com-
 pressæ & articulatæ, trium unciarum ut pluri-
 mùm longitudine, quinq; vel sex Semina, suis
 internodiis distincta continentes, quorum nu-
 merum externè facile quis distinguat, cùm non
 solum foràs promineant, sed & iis in locis ubi
 conspiciuntur semina, siliqua planè sit aspera &
 scabrosa, articulationibus præterea, quæ ea
 distinguunt, tam teneris, ut, si leviter tantum-
 modò tractentur, facili negotio à se invicem se-
 parentur: siliquæ extremitati insuper appendi-
 cula quædam ut plurimùm adhæret capillacea.
Semen ipsum Lentis fermè est magnitudine, co-
 loris ex griseo, vel subfusco flavescentis, &
 exactè renis figuram exhibens, pari modo, ut
 in Spartio monospermo altero Bauh. Pin. vide-
 re licet. A. 1675. & 1676. semel atq; iterum è

„ semine nobis in horto Academico Lugduno Ba-
 „ tavo, & Prædio nostro suburbano, fuit enata:
 „ Verùm, cùm admodùm sit tenera, & non solum
 „ intensum calorem; sed & solum apprimè humi-
 „ dum amet, nunquam ulterius quàm ad pedalem
 „ vel paulò majorem excrevit altitudinem: con-
 „ tractata autem folia tam segniter contrahebat,
 „ ut vix illud animadverti posset.

Semen ipsum ex Ceylon, insulà totius Orbis lau-
 „ datissimà, ad nos transmiserat *Eruditissimus &*
 „ *Diligentissimus Botanicus Dominus Paulus Hermans,*
 „ *Societatis Indicæ Medicus Ordinarius,* additâ se-
 „ quenti inscriptione; An *Æschynomene Apollodori?*
 „ *Herba Mimosa Zeylanica major, Dyahibala Cinga-*
 „ *lensium,* id est, Tamarindus aquatica; *Dya* enim
 „ aquam denotat, in quâ nasci amat, & *Hiembala*
 „ Tamarindum, cum quâ folia fermè habet com-
 „ munia.

Quibus historiæ *Mimosæ non spinosæ*, seu *Se-*
curidacæ clypeatæ (quod nomen, Hedyfaro clypea-
 to genuinum nomen nondum habenti, ad aliud
 usq; tempus retinemus) *flore luteo, Lentis folio Zey-*
lanicæ, Siliquâ nonnihil, sed floribus, foliis & Se-
 minibus longè ab *Æschynomene* discrepantis,
 similiter concludimus.

Supereft ut *Herbam Vivam*, & quidem hâc vice
 leviter, veluti extremo digiti apice tantùm attin-
 gamus. Hanc juxta delineationem Acoftæ, Fo-
 liis convenire cum *Mimosæ non spinosæ Zeylani-*
cæ apparet; si verò exanimentur Flores (de fru-
 ctibus enim & semine nihil liquet) tam à *Mimo-*
sâ, quàm *Æschynomene* longè est diversa, ac
 planta fortè *Heteroclita* habenda.

Et

Et hoc, quantum mihi de *Æschynomene*, *Mimosa*, *Herbâ Castâ*, atq; *Vivâ* constat: quâ de materiâ clariora fortè Posteritati à Domino Doctore *Hermans*, nunc apud Indos degente, atq; commodiori, quàm nos, occasione Plantas perquirendi exoticas utente, expectanda.

EXPLICATIO TABULÆ,
in quâ *Mimosa non Spinosa Zeylanica* exprimitur.

1. *Mimosam non spinosam Zeylanicam*,
2. *Siliquam Herbæ Castæ Zeylanicæ*,
3. *Semen Herbæ Castæ Zeilanicæ*, indicat.

ET quoniam placuit in *Tabula B*, *Siliquas* rariores quasdam repræsentare: breviter easdem etiam hîc describendas duximus.

Numero *IV*. diligenter exprimere curavimus, *Siliquam Fruticis*, foliis *Acaciæ*, *Mesopotamici*, à Columnâ, in *Rerum Medicarum Novæ Hispaniæ Annotationibus*, descripti. Quæ à *Johanne Ponâ*, in *Descriptione Montis Baldi*, editionis *Italicæ*, pagina 36, nomine *Caroba* o *Siliqua diGvinea purgativa*, proponitur. Hanc *Siliquam* ab *Amplissimo*, *Nobilissimo Domino*, *Domino Theodoro Golio F.V.D. Civitatis Lugduni in Batavis Consulari*, & quondam *Præto*re, nunc verò ejusdem nomine ad *Collegium Archithalassicum*, quod *Amstelodami* est, *Delegato*, nomine *Siliquæ Nabathææ ex Persiâ allatæ*, unâ cum ingenti farragine rario- rum, tam ad *Regnum Vegetabilium*, ac *Animalium*, quàm *Mineralium pertinentium Rerum Naturalium*, accepimus.

REPRÆ-

REPRÆSENTAVIMUS PRÆTER
ea in eâdem Tabellâ Numero V.

Siliquam Arboris Gvatapanæ ex Corocao Insulâ, cum
Ceratonîæ, & Acaciæ Farnesianæ affinitatem.

quandam habentem. Hæc Pisi sine cortice duriore instar intorta, compressa, ac unâ parte carinata, alterâ convexa est; corticibus duobus constans, quos inter substantia quædam filamentosa & cinerea continetur: Cortex primus sive exterior, membranaceus atq; è fusco est spadiceus; alter sive interior, vel qui mediam Siliquæ longitudinem transit, eandemq; ceu paries intergerinus in duas partes separat, albicans, validior, arcteq; adeò concretus, ut cavernulæ quædam exiguæ, iis tantum in locis (Ceratiae ritu) observentur, ubi *Semen* Ceratiae quadantenus accedens, sed multò minus continetur.

*CASSIÆ ET HERBÆ CASTÆ,
medius Indiæ Orientalis Frutex.*

DElineatur *Número VI*, *Siliqua*, Frutici (ut *audivimus*) venustissimo, floribus *Cassiae*, neq; disparibus, sed minoribus foliis exornato, innascens. Quæ Anno M. DC. LXVI. ex *Ambon* Indiæ Orientalis Insulâ, sagacissimo stirpium Investigatori Domino *Sevenhuysen*, nomine *Campang cuning* allata, ejusdem liberalitate in Museo nostro aservatur. Ea quâ expressa est magnitudine, substantiâ membranaceâ vel potiùs papyraceâ, è spadiceo vel ex purpureo obsoleto fusci coloris, plana valdè ac compressa, isthmis quibusdam, multisq; venulis quasi articulis intercepta; ac intrinsecus per membranulas in plurimis distincta concamerationibus, in singulis *Semen* Siliginis magnitudine continens oblongum, compressum, è spadiceo fuscum, splendens, circulo in ungvem ducto, veluti *Æschynome-*

nes & Acaciæ notatum. Horum quoq; nonnulla antè annos circiter tres, ab *Excellentissimo Domino Arnolde Sye, Doctore & Professore Medicinæ ac Botanices Lugduni Batavorum, longè Celeberrimo*, cujus studio indefesso in re Botanicâ multum debetur, nomine *Acaciæ similis ex Persiâ* impetramus; quæ autem olivacei erant coloris, nec splendentia.

Repræsentavimus tandem Numero VII, Caulem cum racemo Filicis Indiæ, Osmundæ facie, Bodæi à Stapel: quæ aculeis omninò destituta, & cum Plantâ Filicis folio Theophrasti minimè comparanda.

CASSIA FISTULA BRASILIANA FLORE INCARNATO.

Cap. XXI.

Cùm tertio in Capite indicaverim, quænam *Gicon arboris*, pro Cassiæ fistulæ Brasilianæ, multos apud Auctores sit expressa, meum est, ut de ipsâ Cassiâ nunc paucis etiam agam, & genuinam ipsius effigiem, quippe à nemine illustratam, luci exponam.

Cassia verò hæc *Tapyracoaynana* Brasiliensibus, insignis elegantia & magnitudine arbor, caudice recto, lævi, ex cinereo albicante, ramis longè lateque luxuriantibus; quos *Folia* amœnissima vestiunt cylindræa, multa unicastæ do-drantali, brevissimis pedunculis directè sibi opposita, dilutè virescentia, lanuginosa, paulatimque

timq; semper surrectim stantia, quorum cujusvis longitudinem subrubicunda permeat costa, & latitudinem venulæ complures, quæ directè semper sibi imminentes, paribus interstitiis ita disponuntur, ut subrotundis inflexisq; extremitatibus, proximè folii marginem concinnâ serie & ordine concurrant. *Flores* ex alarum sede originem ducentes, tenerisq; suis Surculis penè sesquipalmaribus, velut in spicam digesti, uncialibus, lanuginosis, teneris pedicellis appensi, ex capitulis Capparum paribus prorumpunt, Casfiæ Alexandrinæ longè minores, quinis etiam petalis, sed incarnati coloris, compositi; horum umbilicum, stamina octo occupant, apicibus magnis prædita, & fursùm reflexa, quorum inferiora tria, superioribus duplò longiora: inter quæ Stylus conspicitur semilunaris, longus ac lanuginosus, successu temporis, in *Siliquam* talem tamq; grandem evadens, qualis à Lobelio & Excell. Domino Pisone expressa, ac à Marcgravio in Historiâ Plantarum, libro tertio, capite XVIII, paginâ 135. ita descripta. Post Flores sequuntur Siliquæ, immaturæ quidem virides, maturæ nigrae seu fusca deorsùm, propendentes; quælibet circiter duos pedes, longa, quinq; digitos crassa, paulatim incurvata, ut ensis Polonicus. In uno ejus latere, eminentia duplex est secundùm longitudinem, in altero simpla, quasi chorda agglutinata esset sub cortice: Nec rotunda nec teres exactè est siliqua, sed concisa, nam transversim incisio ellipsim describit. Cortex exterior est instar corticis exterioris arboris, inte-

„rior lignosus & albus. Non possunt hi cor-
 „tices simul frangi, sed malleo concuti debent:
 „Siliqua porro intus transversim multas habet
 „distinctiones, quarum quælibet crassitiem pen-
 „næ anserinæ capit. In qualibet autem cellu-
 „lâ *nucleus* latet, magnitudine & figurâ amy-
 „gdalæ, coloris ex albo flavescentis, splendens,
 „lævis, durus, per longitudinem lineâ subru-
 „fâ in uno latere divisus, nucleum continens
 „album, corneæ substantiæ. Quælibet præter-
 „ea cellula continet substantiam glabram, glu-
 „tinosam, brunnam seu subnigram instar Cassiæ
 „solutivæ, sed amari saporis & ingrati. Ad-
 „stringendi vim habet. Hucusq; Marcgravius
 „qualitatem minùs aptè exprimens, quemad-
 „modum ex sequentibus Pisonis verbis videre
 „licet. Siliquæ &c. ingrati & amari saporis,
 „quæ primò ante maturitatem cum astrictione
 „conjuncta est. Ubi verò gradum ulteriorem
 „maturitatis acquisiverit, laxat alvum. Et Lo-
 „belius, Cassiæ nostræ Brasilianæ Siliquæ descri-
 „ptionem, in Pharmaceutices Officinâ Rondele-
 „tii, paginâ 41. primus exhibens, inquit: Hu-
 „jus pulpæ uncia una plùs purgat, quàm uncia
 „duæ alterius Cassiæ Ægyptiacæ. Quod etiam
 „Casparus Bauhinus in Pinace paginâ 403. anno-
 „tavit. Ex quibus effulget, Cassiam hanc Arbo-
 „ribus purgantibus annumerandam esse, & mini-
 „mè non purgantibus, ut à Doctissimo Laborio-
 „sisimoq; Jonstono factum, cui in Historiâ Na-
 „turali de Arboribus, Libro VII, capite 2, articu-
 „lo 2, paginâ 384. Cassia fistula non purgans Bra-
 „siliensis dicitur.

Infu-

Insuper aliis judicandum relinquo, an Excellentissimus D. Jonstonus, rectè etiam Cassiam Brasilianam Lobelii à Marcgravii separaverit, cumquè Rechii contulerit, quoniam Rechii ea videtur, quæ à Domino Carolo de *Roche-fort*, in Historiâ naturali Insularum Americæ descripta, quam tam diu eandem cum Ægyptiacâ existimo, donec mihi, in quibus discrepet, ostendatur.

FRUTEX PAVONINUS, SIVE CRISTA PAVONIS.

Cap. XXII.

Flores adeò fert elegantes, ut fruticem in Leguminosarum tribu, parem vix ullum, pulchriorem certè nullum aliquis reperiat, si *Florum* pensiculatiùs in tam concinnâ serie, in spicâ longè patulâ dispositorum pyramidali, examinet ubertatem, eorumq; venustissimum è Regio purpureo ad rubedinem vergentem, cum avidi splendore auri intermixtum colorem, quo à luxuriantè Naturâ, cùm omnium esset gratiosissima, colorati sunt. Taceo *Stamina* eximia, è floris umbilico admodùm pomposè, formâ superbientis pavonis cristæ erumpentia, quorum similitudinis causâ nomen Cristæ pavoninæ, floribus Fruticis hujus æstimatissimis, à Sinensibus inditum.

Frutex itaq; hic pereximius, cortice lævi, præprimis in junioribus ramis purpuratus, in *Ambon* Insulâ, aliisq; Indiæ locis, ad quinq; cubitorum

altitudinem asurgit: *Fronibus* purpureis spithamæ
 longitudinis, sub origine, spinam hami modo in-
 curvam habentibus, alternâ vice, adversus flagrâ-
 tis solis radios ubertim inumbratus; quæ per cer-
 tas distantias, Suffraginibus quinque, septem, pau-
 cioribus pluribusve, in quolibet latere biunciali-
 bus, sunt præditæ, purpurei itidem coloris, acu-
 leolumque etiam purpureum sub singularum exor-
 tum monstrantibus; in harum Suffraginum una-
 quaque octo, decem, duodecim, vel quatuorde-
 cim *foliola* observantur, Coluteæ Scorpioidis ve-
 nosiora, pari semper numero, sibi mutuò opposi-
 ta, ita ut nullum suffraginis extremum claudat.
 Hæc *Folia* nimirum, sicuti & *Frondes* ipsæ, So-
 lem adeò appetunt, ut matutino statim tempore,
 simul ac aureos spargit radios, ad illos in gremio
 suo excipiendos promptissimè se expandant, do-
 nec, vesperscente cœlo, iterum claudantur ac
 versùs humum vergant, absentiam Phœbi quasi
 mœrentia, & debitam floribus admirabilis pul-
 chritudinis, qui Fruticem hunc toto die singu-
 lari amœnitate decorârunt, exhibentes reveren-
 tiam. *Floribus* namque exornatur incomparabilis
 suavitatis, de quibus plures subinde quàm quin-
 quaginta in ramorum summitatibus spicam lon-
 gam spectabilem efformantes numerare licet. *Illo-
 rum quolibet* triunciali petiolo purpureo, inferiùs
 juxta sedem spinulâ, & superiùs geniculis sæpis-
 simè duobus donato suffulcitur, ac Cassiæ in mo-
 dum Brasiliænæ, in globoso ante perfectionem
 celatur *Utriculo*, quinque ex obsoleto purpurascen-
 tibus composito foliolis, quorum infimum cari-
 natum extremâ parte inflexum, velut cucullus,
 super

super reliqua minora, resupinatur, atq; *florem* in illis reconditum tam diu occulit; donec tandem eo dehiscente, amoenissimo suo captivo, *Flore* scilicet venustissimo, petalis quinque è purpureo rubentibus & ex aureo fulgore variegatis constante, maximâ amicitia ita uniatur, ut sextum & quidem infimum tantum folium, seu carina, sit habendum. Singulorum in medio florum, *Stamina* stant decem purpurea longissima, fursum versum reflexa, flaventes in crocos desinentia: inter quæ stylus custoditur prolixus & crassus, tandem in *Siliquam* à Pisorum haud multum recedentem excrescens, corticosam, duram, ex purpureo castanei saturati coloris, intrinsecus verò albam, ac valvulis spongiosis & crassis ex cinereo ferrugineis, in novem vel decem separatam cellulas; quarum unaquæque *Semen* Ceratiæ simile continet, olivacei coloris, cum tempore ex spadiceo rufum seu fuscum, circularibus lineis, instar Fructus peregrini tanquam torno elaborati argentei (qui fructus *Inimboi*, Marc.; & *Bonduch* Indorum, Ponæ in editio: Ital.) à Johanne Bauhino descripti, densissime cinctum, quod ex pedunculo in marginem filiquæ supremo dependet. Hujus *semen* primum à Domino Carolo Chyuri p. m. deinde à Nobilissimo Domino Jacobo Golio, Nobilissimoq; Domino Arnoldo Sye, & Spectatissimo Domino Sevenhuisene (qui mihi humanissime per literas significavit, in Insulâ etiam *Ambon* Cristam pavoninam aureis omnino floribus, coli:) & aliis, maximam partem nomine *Acaciæ Orbis Americanæ alterius, omnium pulcherrimo flore*, nactus sum, sed germinare admodum morosum. At inter Semina, quibus

ILLU-

ILLUSTRISSIMUS EXCELLENTISSIMUSQUE DOMINUS, DOMINUS HIERONYMUS à BEVERNINGK ex Aulâ Regis Hispaniæ, perfunctus feliciter Legatione Anno M. DC. LXXI. in Belgiam redux, gratiosissime me exhilaravit; quædam etiam hujus *Cristæ pavonis* occurrebant, quorum unum anno adhuc præterlapso, in aquâ nitratâ aliquot dies maceratum, non solum lætissime progerminavit, sed in arbusculam etiam pulchram; attamen propter cœli nostri inclementiam, antè hyemis accessum, à frigidis autumnalibus pluviis, cum ingenti meo extinctam dolore, exsurrexit.

CHAMÆCRISTA PAVONINA BRASILIANA, SILIQUA SINGULARI.

Cap. XXIII.

PRius quàm Frutex pavoninus mihi innotuit, pulcherrimam ac prorsus novam *hanc Plantam*, Chamæcassiam nominavi; ast postquam nomen illud Sopheræ Alpini, Ecapatli Recchi, Pajomiriobæ Marcgravii Rhamno myrti folio Cornuti, eorundemq; congeneribus, competere rectius, atq; *Chamæcristam* nostram cum *Crista pavoninâ* congruere melius comperi, *Chamæcristæ pavoninæ* tantisper nomine insignire libuit, dum ab alio certiori donetur. Cujus duo mihi observata sunt genera, à nullo adhuc, quòd sciam, descripta.

Primum

Primum, eâdem penè, quâ *Mimosa spinosa* secunda facie procrefcit, quanquam minus, nec adeò ramosum, & nullo aculeorum vallo munitum. *Caules* namq; ex fuâ radice fundit, quadrangulares, rubentes, spinarum penitus expertes; & ad singulas foliorum alas, modò in hanc, modò in alteram partem inflexos; ac geminatis latis in acutum definentibus, nervosis, circumq; pilosis auriculatos *appendiculis*; inter quas, *Folia* alternatim exoriuntur palmaria, pennata, seu ex innumeris pallidè virescentibus *foliolis*, *Acaciæ* haud parùm æmulantibus, trinerviis, uni costæ adnatis sibi invicem oppositis, congesta; quæ vesperi ita sese complicant, ut accuratè demonstrat, quam sculpendam curavi, figura. E foliorum alis, solitarius plerumq; tantùm, tener & oblongus exit pediculus, cui *Flos* insidet amœnus, *Sophæræ* Alpini quadruplò minor subrubicundique coloris, petalis quinque acutioribus compositus; cuius in meditullio *corniculum* falcatum, lanugine densâ hirsutum, staminula inter multa ludit; quod collapsò postmodùm flore, hirsutiem suam exuens, in *Siliquam* efformatur pulchram, angustam, sextantalem breviorēve, *Cristæ pavoniæ*, sed nigerrimam, quæ plurimis intus membranulis, veluti parietibus intergerinis in diversas conca-
merationes, singulis, *seminibus* singulis repletis, dispescitur. *Concinna* sanè & planè nova est *Planta*, *Brasiliæ* campos ac colles floriferos diligens, mihi ope *Excellentissimi Domini Adolphii Vorstii p. m.* communicata.

CHAMÆCRISTA PAVONIA AMERICANA, SILIQUA MULTIPLICI.

Cap. XXIV.

Alterum genus, sive Americanum Siliquâ multiplici, venustate ac concinnitate priori in multis cedens, *caulem* habet rotundum, striatum, haud inflexum; ramos multos, pilis tenerrimis pubescentes, ferentem: horum *alæ*, prioris generis breviores, earumque foliola pauciora ac ampliora, Mimosæ Spinosæ secundæ foliorum lobulos superantia, & aversâ parte subhirsuta: *Flos* dimidiò minor, quàm Brasilianæ, & copiosius in singulis alarum sinibus, pediculo breviori fultus; quò evanescente, succedit *Siliqua* nigricans, priori angustior, magisq; compressa, ac in plures itidem concamerationes divisa, *Semen* continens quale est Brasilianæ, sed minus. In Americana Insula *Curacao* dicta, oritur.

GENISTA-SPARTIUM COERULEUM, CAPITIS BONÆ SPEI.

Cap. XXV.

Genista-spartium flore cœruleo *Æthiopicum*, Genistæ vulgaris fermè facie in Bonæ Spei Promontorio nascens: *Frutex* densis & crebris est ramis, angulosis, flexilibus, non omninò lanugine

nugine quâdam destitutis, gustu aromatico; quos *Folia* vestiunt unguem humanum ferè longa, angusta, in fruticis inferiori parte, terna simul uni petiolo inhærentia, in superiore verò solitaria, appendiculas juxta basin angustissimas Trifoliorum ritu habentia. Ex ramorum lateribus, nec non aliquando summitatibus, *surculi* densâ lanugine adeò pubescentes, ut canescant, copiosissimè pronascuntur, foliolis incanis ac carinatis, instar Sabinæ penè ramulorum squamati. *Flores* in summis ramulis veluti spicatos, vel acervatim, ex coeruleo purpurascens, & figurâ quâ *Erinceæ Clusii*, gerit; è calyculis striatis guttatisque, in quinque segmenta desinentibus, ac *Hyperici foliorum* instar infinitis propemodum foraminulis, perviis, emicantes. Hosce *Siliquæ* excipiunt exiguæ, perbreves, *Scorpii secundi Clusii*, sed glabræ, & spadicei coloris: in quibus è fusco spadiceum *Semen*, renis instar formatum, *Spartii secundi Hispanici Clusii*, perquàm simile, sapore viscido & leguminoso.

Genista-Spartium hoc rarissimum primò apud ILLUSTRISSIMUM DOMINUM HIERONYMUM à BEVERNINGK Anno M. DC. LXIII. vidi, & non ita multò post à Domino Doctore Huyberto, & tandem Anno M. DC. LXXI. à Domino Doctore Slado obtinui.

GENISTELLA SPINOSA AFRICANA, LARICIS FOLIO.

Cap. XXVI.

G*enistella Spinosa*, quam Caput Bonæ Spei genuit, *Genistellæ* minori *aspalathoidi*, *Johannis Bauhini*, quadantenus similis: *Suffrutex* est lignosus & spinis horridus. Qui in multos dispescitur ramos; horum minores incani, in quibus spinæ acutæ & tenues semunciam longæ, alterno ordine, æquali quodam intervallo, circumpositæ cernuntur. Singularum spinarum exortui, *Foliola* viridia & tenuia subnascuntur, numero decem & tredecim, plura pauciorave semper conjunctim ex uno tuberculo, ut in *Larice*, aut *Corrudâ tertiâ Clusii*, quibus similia, prodeuntia. *Flores* verò super ipsâ spinarum sede, plerumq; solitarii, sæpenuerò etiam bini oriuntur, neque quicquam à *Genistellæ aculeatæ* recedunt. Hi in *Siliquis* semuncialibus & incanis, *Spartii* minimi montani triphylli *Columnæ*, non autem mucrone fursùm reflexis, *Semina* tria vel quatuor flavescentia *Genistellæ*, relinqvunt.

MYRTO-GENISTA CA- PITIS BONÆ SPEI.

Cap. XXVII.

M*yrto-Genista* iisdem in locis nascens, arborescens est *Frutex*, ramis multis, quorum juniores fragiles & *Genistæ* instar angulosi; quos inconditâ serie disposita, nullis intervenientibus
pedi-

pediculis ambiunt *Folia* carnosæ, Myrti Laureæ foliis similia, vel majora, quorum medium in longitudine nervo sulcatur, ex quo venulæ complures diffunduntur, quæ omnes extremitatibus suis non procul à folii margine, singulari ordine & serie concurrunt. E ramorum apicibus, & ad singulorum foliorum exortum, petioli exeunt bini, terni aut quaterni, ex quibus *Flores* aureo colore fulgentes propendent solitarii, Genistæ aut Cytisi florum effigiem, repræsentantes; quibus delabentibus, *Siliquæ* prodeunt longæ & compressæ, Genistæ etiam respondentes, quantum ex nonnullis minùs maturis colligere licuit.

PLANTA LEGUMINO- SA ÆTHIOPICA, FO- LIIS RUSCI.

Cap. XXVIII.

V Aldè rara, ac prorsùs nova & hæc, quæ an Frutex vel Suffrutex, me fugit, cùm *Ramus* tantùm dodrantalis magnitudinis, mihi visus, ILLUSTRISSIMO DOMINO à BEVERNINGK SUMMO ILLI Botanicae scientiæ ORNAMENTO & PROMOTORI MAXIMO, cum plantis tribus præcedentibus, è Promontorio Bonæ Spei Annos abhinc circiter XI. transmissus.

Ille porrò lignosus, triangularis (quod à sculptore non expresum) & superiùs in ramulos duos divisus; circaquem sinè certo ordine sparsa sunt frequentissima *Folia*, pediculis penitùs

carentia, dura, solida, Rusci æmula, majora autem, & si accuratè eadem observes, in ambitu leniter ferrata, antè in mucronem acutissimum & pungentem exeuntia, in basi sinuosa, & planè sicut corculum, quod pingi solet, formata, multis nervis secundum longitudinem excurrentibus, pallidi coloris, transversim venulas multas habentibus notata. *Florum* forma me latet: *Fructus* verò ramorum cacuminibus insidentes; Siliquæ sunt teretes, uncialis longitudinis, rigida, tumidiusculæ, membranaceæ & ex purpureo spadiceæ; quæ è calyculis, ejusdem coloris & substantiæ, in lacinias quinque desinentibus, prominent, Seminibus inanes, nimirum priùs apertæ, quàm à me inspectæ.

COLUTEA ÆTHIO- PICA, FLORE PUR- PUREO.

Cap. XXIX.

FRutices duo diversi apud Herbarios, pro *Colutea* in lucem editi: alter, Siliquis articulatis, *Colutea Scorpioides* nuncupatus: alter, Folliculos proferens membranaceos, spiritu veluti quodam distendente turgidos, *Colutea vesicaria* dictus. *Illum*, cum Botanico Præcellentissimo Domino Doctore Morison, *Securidacæ*: *Hunc* verò *Coluteæ* annuero; licet modò sit Frutex, nec Arbor procera, ut Theophrastus Libro III, Capite XVII. Coluteam suam descripsit.

Non

Non autem mihi est animus de *Coluteâ vulgari*, plura facere verba: cùm hîc in præsentia benevolo Lectori, *novum prorsus genus* ac valdè rarum elegantissimumq; repræsentare constituerim: quod ex semine Africano, circa Promontorium Bonæ Spei collectum, ante complures annos Amstelodami, in Caroli Chivry p. m. Pharmacopolæ & Botanici peritissimi horto feliciter enatum, ac autumnalibus mensibus lætissimè floruit. Ubi ex Radice suâ, *caules* plures, sesquipedales, lignosos, striatos, incanos, medullâ candidissimâ fartos, proferebat, sapore dulci: in quibus hinc inde sparsa erant *Folia*, è compluribus incanis *foliolis*, Ciceris Sylvestris angustioribus, uni costæ quatuor unciarum utrinque inhærentibus, unoque extremam alam occupante, composita: è singulis fermè alarum cavis, *Surculus* prodibat, duorum aut trium digitorum transversorum longitudine; *floribus* *Coluteæ vulgaris* longioribus, & florido colore ex svave rubente purpurascentibus, à medio ad summum cacumen, in singularem hujus plantæ gloriam decoratus. Quilibet verò illorum florum ex incano, striato, in quinq; segmenta expanso emergebat calyce: ex quo, cùm suum elegantissimum amisit focium, florem nempe delapsum, *Folliculus* *Coluteæ vulgaris*, admodum spectabilis, & ob floris pulchritudinem veluti fastu inflatus, tener, membranaceus, pellucidusq; non sinè magnâ pompâ succrescebat; in quo, *Semina* sicuti in vulgari continebantur compressa, & formâ renis, futura folliculi supremæ pediculis brevibus appensa, quæ autem in meū pluri-

plurimorumque Botanicorum dolorem, ad justam perfectionem non pervenerunt.

Coeterum ex hujus plantæ caulium melleo, instar Glycyrrhizæ, & tandem subamaro sapore, etiam decimo quinto adhuc, postquam collecti erant anno perdurante, calidam qualitatem temperatam, humanæ naturæ sinè dubio cum felici successu convenientem, augurari licet: Folia verò minori dulcedine & amarore majori prædita, calidioris & ficcioris sunt naturæ.

COLUTEA HUMILIS

Syriaca, flore violaceo.

Rarum etiam *Coluteæ* genus, Syriæ in locis editis propè Halepum occurrit; *Radice* fusca, amplâ, ad Raphani crassitiem, longitudinemq; accedente: quæ *Coliculos* fundit palmares, terram versùs reflexos, quorum supremæ parti, novem aut decem *Lentis* adhærent *Folia* pennata: Inter quæ *Flores* emergunt *Coluteæ* *Æthiopicæ*, ast violacei coloris inq; orbem dispositi: quos *Folliculi* excipiunt *Coluteæ*, sed paulò minores. Hanc in Herbario *Rauwolfiano* observavi, qui eam pro *Astragalo* *Dioscoridis* (cui apprimè similis) in *Itinerario* paginâ 116. descripsit.

ASTRAGALUS AFRICANUS,

flore luteo odorato.

Cùm *Astragali* hoc loco facta sit mentio, prætermittere non possum, quin novum quendam; in *Barbariâ* juxta *Gigeri* spontè nascen-

scientem breviter hinc etiam tangam. Hunc primò *Nobilissimus Dominus Carolus Sweikerus*, *Scabinus Patriæ & Amicus meus singularis*, Monspelio siccum transportavit; de quo mihi hoc Anno M. DC. LXXVI. *Excellentissimus Dominus Johannes Schmidt*, *Physicus & Medicus hujus Urbis longè meritisimus*, fructus & semina (cum plurimis aliis Monspesfulanis, Italicis & Africanis seminibus) liberaliter impertitus est.

Hæc verò Planta, *Foliis* gaudet pennatis, *Hedysari clypeati* positu, sed multò angustioribus, minoribus, magisq; pilosis, in quibus etiam conjugationes longè plures supputantur. *Flores* in spicam circiter dodrantalem fert, *Hedysari clypeati* pariter quàm formam respondentem, flavos autem & odore cerebrum mirificè oblectantes. Quos *Siliquæ* excipiunt unciales, subalbidæ, *Coluteæ* instar tumentes, corticosæ, duræ, intrinsecus cuticulâ duplici membranaceâ, in duas distinctæ cellulas; in quarum singulis, *Semina* tria vel plura, *Coluteæ* majora, ex glauco sublutea, ac molli lanugine albâ pubescentia, pedunculis suis inferiori siliquæ margini adhærent.

Si verò hunc *Astragalum* quis, ad *Onobrychidis Clusii* classem amandare mallet, non abhorrebo ab ejus opinione, cum hæc *Siliquas* breviores, magis turgidiusculas, nec adeò falcis instar incurvatas sicut *Astragalus*, ferat.

ASTRAGALO MONSPESSULA
no Johannis Bauhini, vel Onobrychidi primæ
Clusii affinis Syriaca.

Astragalus Africanus, mihi *Tragium alterum Dioscorideum Rauwolfii* in memoriam revocat; de quo hoc tantum referre lubet, *Plantam* esse leguminosam, *Foliis* Astragali Monspefulani majoribus, *Floribus* purpureis Onobrychidis primæ Clusii; & quæ toto coelo differt à Stoechade Arabicâ, cui velut affinis à Casparo & Johanne Bauhino (Venerandis Botanicorum illis Principibus, qui veluti Gigantes, nos pumiliones, humeris suis gestant, quò non nihil longius prospicere queamus) adjungitur.

POTERIUM LATIFOLIUM
Asiaticum.

Quia *Poterium*, Astragali & Onobrychidis non adeò dissimiles fructus fert, *Asiatici* hîc *cujusdam*, à nemine adhuc descripti, sed à Rauwolfio in Itinerario pag. 118. nomine Poterii Matthioli paucis tantum delibati, mentionem faciemus.

Suffrutex hic lignosus, ac sesquipedalis est, *Virgis* multis lanuginosis, extremum versum magis crassescens in modum Poterii; è quibus *Spinæ* exeunt sesquipalmares longioresve, ad quas *foliola* multa ut plurimum opposita alligata, *Tragacanthæ* cum rigiditate tum lanugine similia, sed *Senæ* formâ & magnitudine, in mucronem autem pungentem terminantia. *Flores* virgarum inhaerent summitatibus, acervatim dense congesti, ex calyculis crasso tomento candido obdu-

ctis,

ctis, hiantes, quorum verò colorem observare haud licuit, cùm plantam tantùm siccam viderim, & quidem sinè floribus apud Dominum *Sevenhuysen*, cumque floribus in Horto Rauwolfii sicco, cui Poterium Matthioli, à quo tamen foliorum magnitudine, inque aculeum desinentium, permultùm differt, atque genus peculiare rarissimum constituit.

Frequens in Palæstina, & propè *Sidon* reperitur, ac circa Haleppum; ubi auctore Rauwolfio, ab Indigenis *Megasac* appellatur, & velut amuletum, contra fascina in ædificiis & in conclavibus suspenditur.

OROBUS AMERICANUS LUTEUS, SILI- QVIS INCANIS.

Cap. XXX.

R Ara ad nos, ex *Curacao* Insulâ delata est *Planta*, iisdem in locis, Viciæ instar nascens, penitùs autem hirsuta ac incana, caules verò proferens rectos, pedales, cubitalesve: quos *Folia* vestiunt alata, dena & aliquando duodena, ex adverso ordine uni rachi binunciali inhærentia; singularia verò folia, à *Polygalo Gesneri*, in eò tantùm discedunt, quòd tam inferiore quàm superiore parte incana, densâque lanugine sint pilosa. *Flores* pusilli Medicæ similes, ex calyculo villoso, in plumatas cuspides instar *Lagopi* exeunte, provenientes,

quadrantalibus, immò & longioribus insident pediculis, è foliorum alis exortis, spicam longam efficientes, flavi: quos *Siliquæ* excipiunt incanæ, teretes, uncias ternas longæ, & acinacis in morem contortæ; in quibus multa *Semina*, oblongiuscula, parva, ceu fabeolæ minutæ formata, obscure cinerei coloris, nigricantibus maculis intertincta, & subdulci gustu, continentur. *Radix* quâ nititur, referente *Carolo Chivry* p. m. (à quo fructus cum Seminibus nomine *Conami* accepimus) eandem fermè vim, quam *Cocci Orientales*, ad pisces attonitos reddendos, possidere dicitur.

Hanc plantam, nomine *Orobi*, certâ de causâ hîc proposuimus; tametsi minor ei cum *Orobo*, quàm *Fabis* convenientia, & meliùs forsan *Astragalo Boetico Clusii* (cujus tamen fructus mihi haud visi) accenseri posset.

FLOS CLITORIDIS, TERNATENSIBUS.

Cap. XXXI.

L Epidisimum sui spectaculum oculis offert, in tantâ leguminosarum copiâ, *anadendras* etiam hæc per se infirma, sed tortilibus virescentibus ramis, proxima adminicula, quæ arripere potest, conscendens *Planta*: quam *Folia* multa ex alterno situ ambiunt, *Glycyrrhizæ sylvestris* Herbariorum quodammodò æmulationia, minora verò, pulchriùsque viridia, & bina tan-

tantum, vel terna, ac totidem ex adversò unicostæ inhærentia, uno impari extremam alam occupante. E quorum appendicibus, pedicellus tener & parvus, circa medietatem, ubi nonnihil reflexus, foliolis duobus tenuissimis cinctus, exsurgit, *Florem* sustinens admodum magnum, hiantem ac speciosum, quasi papiliaceum, cujus tamen inferius labellum, superiori folio videtur adnatum. Hic *Flos* ex magno calyce subviridi, membranaceo, in quinque lacinias desinente, & foliola duo rotunda ac membranacea circa basin habente, prorumpens; tam saturè profundo coeruleo est colore, ut etiam multos ficcus post annos, aquam, in quâ maceratur, brevi temporis spatio, colore adeò fermè coeruleo tingat, velut *Anil*, quod ex Indiis in Europam transfertur. Floribus labentibus, succedunt (ut fertur) *Siliquæ* longæ & tenues, *Seminibus* formam Phaseolorum parvorum exprimentibus, refertæ: quorum nonnulla Anno M. DC. LXVII. à Domino *Sevenhuysen*, cum variis rarissimis Indiæ Orientalis fructibus atque feminibus sortitus sum, hæc additâ relatione, Flores Ternatensibus coctos cibo esse, atque *Bokyni Cotelé de Principisse Clitoris* vocari.

PLANTA LEGUMINO-
SA BRASILIANA, PHASEO-
LI FACIE, FLORE PUR-
PUREO MAXIMO.

Cap. XXXII.

HAud minoris elegantiae & raritatis eximi-
um hoc *Phaseoli* fortè *genus*, quod fermen-
torum longissimorum beneficio arbores &
frutices proximas, sese iis circumvolvens, ascen-
dit. *Hujus* rami juniores, per intervalla uncia-
rum duarum, triumve, *Folius* tribus oblongis ex
uno pediculo, uncialibus vel fescuncialibus ad
summum, Terebinthi foliorum instar duriuscu-
lis, & admodum venosis, ornantur: ex folio-
rum appendicum sinu, petioli exeunt singulares,
Florem gerentes unicum valde speciosum, La-
thyri Narbonensis facie, sed vel quadruplò ma-
jorem, gratioresque purpurâ coloratum, cujus
basin calyculus, foliolis duobus membranaceis,
rigidiusculis, constructus ambit; & huic alius
adhuc calyculus subest, qui medio petioli ap-
positus, & quâ formam, priori similis. Oritur
in saltibus & dumetis Brasiliæ.

FOENUM GRÆCUM
SYLVESTRE POLYCRA-
TION MAJUS CRETICUM.

Cap. XXXIII.

H*Edysarum minimum*, in Historiâ Univerſali Lugduni excuſâ deſcriptum, & *Fœnumgræcum ſylveſtre alterum Dodonæi*; à Johanne & Caſparo Bauhino, Auctoriſus ſummè admirandis, unâ eademq; plantâ habentur: Si autem figuram utriuſq; accuratè conſideres, differentiam illarum non exiguam perſpicuè obſervabis. Qvippe *Fœnumgræcum ſylveſtre alterum Dodonæi*, Siliqvas longiores erectas, folia minùs obtuſa & magis ferrata, profert: *Hedysari minimi Lugd.* Siliqvæ contrâ longè minores, falcatæ & humum verſus dependentes; folia obtuſiora minusq; crenata obſervantur. Qvas ob cauſas, *Hedysarum minus Lugd.* à *Fœnogræco ſylveſtri altero Dodonæi* diſtingvendum; atq; illud, *Fœnumgræcum ſylveſtre polycration minus Monſpelienſe*; hoc *Hiſpanicum ſiliquis erectis nuncupandum*.

Duobus hiſce, *tertium* in Cretâ ſpontè proveniens adjungo. Hujus ſemen ab *Excellentiſſimo Domino Arnolſdo Sye*, Viro in perſcrutandis Naturæ latebris maximè induſtrio, annos ante ſex ſeptemve, nomine Vorſtiano, *Trifolii falcati Cretici*, mihi tranſmiſſum. Ex quo *Planta* enata, ab *Radice* albâ, longâ, in fibras multas divaricatâ, *Caulem* ſesquipedalis aliquan-

do

do longitudinis emittens, qui statim propè radicem, in plures ramos virescentes ac terræ plerumque incumbentes dividitur; à quibus alii minores exeunt ramuli, qui ut cæteri, *Foliis* vestitiuntur numerosis, *Fœnugræci Sylvestris polycratii Monspeliaci* paribus, nisi aliquantò majora, cordata, venis eminentioribus prædita, ac per extremum minùs crenata essent. Ex foliorum alis, *Flosculi* luteoli, plerumque terni vel bini tantùm, *Monspeliaci* multò majores, longioribusq; pedicellis innixi emergunt: hi in *Siliqvas* dependentes, falcatas & admodùm venosas, triplò *Monspeliaci* majores, *Semina* lutea itidem grandiora, *Galegæ* non malè convenientia, continentes, abeunt.

In icone, *Ramusculus Fœnugræci sylvestris polycratii minoris Monspeliaci*, ad differentiam *Cretici* majoris, exprimitur. Quà occasione commemorare non negligendum duxi, *Coronopum* ex libro *Johannis Bodæi à Stapel* (quem in *Theophrasti Eresii Historiæ Plantarum Commentario*, Libro VII, paginà 831. descripsit) nihil aliud esse, nisi plantulam, foliis orbatam & floribus, siliqvulis autem maturis onustam, sæpiùs jam memorati *Fœnugræci minoris Monspeliaci*: quemadmodum illud in *Herbario Bodæi vivo* (quod *N. Dominus Carolus Sweikerus*, à Clarissimo Johanne Antonide van der Linden p. m. suis nummis comparavit) clarè observavi.

TRIFOLIUM COCHLE- ATUM SPINOSUM SYRIA- CUM, FOLIIS LACINIATIS.

Cap. XXXIV.

DE *Trifolii cochleati* rarâ quâdam *specie*, circa Haleppum Syriæ inter segetes, cum Lunariâ radiatâ Italarum Lobelii, & Trifolio glomerulis tomentosis per caulium longitudinem Johannis Bauhini, copiosè nascente, hoc capite agere operæ pretium duxi; quæ etiam non procùl Monspelio Anno M. DC. LXVI. à Domino Carolo Schweikero reperta, mihiq; cum aliis Monspesfulanis compluribus plantis siccis & feminibus allata.

Radix humum non admodùm profundè nixa petit, alba & fibrata: à quâ *Cauliculi*, lignosi, rotundi, virides, pedales vel etiam cubitales, in terram reclinati, plurimis præditi ramis, prodeunt; in quibus hinc inde sparsa sunt *Folia* angusta, terna semper uni petiolo longo inhærentia, dilutè viridia, Medicæ frutescentis, sed profundius ferrata, vel potiùs laciniata. *Flores*, ex foliorum alis, in oblongo pediculo, frequenter bini tantùm simul nascuntur, flavi coloris, à Trifoliorum cochlearum floribus nihil differentes: quibus *Fructus* cochleæ modo circumvoluti, longis & rigidiusculis spinulis exasperati, *Trifolii cochleati fructu spinoso majore*, sed dimidiò minores succedunt;

dunt; *Semina* flava, compressa, renis instar formata continentes.

Et quanquam hæc *Trifolii cochleati species*, novis & incognitis annumeranda plantis; attamen in Rauwolfii Hodæporico, parte primâ, Capite IX, paginâ 118. sub nomine *Ein Medicamit gespaltenen Kleeblätlein* / quamvis sine descriptione & absq; icone, jam indigitatam comperio. Quam in Herbario etiam vivo dicti Rauwolfii, apud *Isaacum Vossium Philosophum Clarissimum* (qui nisi me fallit memoria, à SERENISSIMA REGINA CHRISTINA SVECORUM dono illud acceperat) Anno M. DC. LXIII. adeò pulchrè & curiosè siccata, ac si eodem collecta fuisset anno, conspexi.

TRIFOLIO AFFINIS INDIÆ ORIENTALIS XANTHII FACIE.

Cap. XXXV.

ANno à Christi Nativitate M. DC. LXXII. *Johanni Brayne* Patrueli meo, ex Indiâ, *Rami* aliquot cujusdam (ut credo) Fruticis, qui Indis *Daon Lacat Lacat* appellari perhibetur, missi. Quorum *unum*, cum ramulo suo laterali, æri incisum Centuriæ huic inferere placuit. Is pedalis ferè est longitudinis, lignosus, sed valdè tenuis; cortice incano, subviridi, & quibusdam in locis obsolete purpurei coloris, tectus. Huic, alternâ serie, adnata sunt
Folia

Folia novem, pediculis longis appensa, tenera, lata, angulosa, leniter crenata & præsertim subtus incana, Xanthii quodammodo æmula, vel mediam quandam figuram inter pampinea & Rosæ Sinensis folia obtinentia; in quorum singulis, ab ipso statim pediculo, costæ subvirides pallidæq; septem expanduntur, & ex illis cunctis alii quidam nervi, venas plurimas, cum tenerrimis fibris, in foliorum carne latentibus, fundentes. Cæterum, è singulis penè foliorum alis, *Fructus* emicat, è petiolo parvo prodiens, qui basin plurimorum foliorum stellatam habet: hic *fructus* constat quinq; conceptaculis lapaceis, cinerei coloris, Trifolii subterranei, tricocci, Regii, *Morisoni*, seminum involucris fermè æmulis, nisi quòd duplò majora, dura ac pilis rigidis quasi aculeata; horum quodlibet perfectum à summo finditur, & *Semen* unicum Anonis montanæ præcociis purpureæ frutescentis, *Morisoni*, magnitudine, formâ, colore, & brevi incanâq; lanugine, persimile continet.

SISYRINCHIUM EX PHOENICEO SVAVERU- BENTE FLORE ÆTHIOPICUM.

Cap. XXXVI.

L Eguminosas meritò *Siliquosæ*, *Siliculosæ* & *Capsulares* subsequi deberent, cum autem ordine, in hac Centuriâ, nullo accurato, ob de-

fectum fructuum seminumq; Plantarum plurimarum, uti potuerim: & *Bulbosas* quasdam exoticas, quarum fructus & semina me adhuc fugiunt, in promptu habeam; in medio easdem collocare placuit: præprimis cum inter *Bulbosas*, quædam *Siliquosæ*, multæq; *Capsulares* habeantur. Agmen ergo inter has ducet *Sisyrinchium* hoc egregium: Quod altitudine plus quam pedali asurgit, *Bulbum* possidens rotundum, *Croci*, aut *Sisynrichii* Indici *Cornuti*, cortice ex fusco cinereo & filamentoso obductum: è quo *caulis* viridis, ut existimo carnosus, exsurgit, *Foliis* partim longissimis, partim brevioribus, angustis, nervosis, vegetissimâ viriditate coloratis, in modum ferè *Sisyrinchiorum* *Clusii* amictus; cuius superior pars, *Papaveris* erratici instar hirsuta, *Florem* suâ venustate aspectum delectantem suffulcit, *Croci*, aut *Sisyrinchii* *Asprensii* *Columnæ* grandiore, foliis sex tenerrimis, è carneo & phoeniceo nec non dilutè rosarum purpurâ blandè rubentibus, ad ungvem croceis, congestum; cuius in medio stylus quadrangularis, crassus, phoenicei coloris occultatur. Atq; hæc, quantum ex icone ab ILLUSTRISSIMO DOMINO à BEVERNINGK transmissâ summoq; studio suis coloribus, ad plantam in Horto ejus floribus decoratam, adumbratâ, observare potui. Nec enim pulcherrimum hunc *Æthiopicarum*, non procul à Promontorio Bonæ Spei remotarum solitudinum incolam lustrare fortuna dedit.

Aliud adhuc *Sisyrinchium* eodem in Horto (quod an lusus tantum naturæ, an verò peculiaris fuerit species, me latet) effloruit; priori per-

per simile, nisi quòd *Florem* rubedine tristiori & obsoletiori infectum, & languido collo deorsum dependentem, velut Polygonati ramosi flore luteo Cornuti, pari quoque formâ & convolutis foliis, proferebat.

Placuit aliquando EXIMIO MÆCENATI meo, in nunquam fatis mihi æstimandis Literis suis nunciare, monstrare se in instructissimo Horto suo, *Sisyrynchii quoddam genus Capitis Bonæ Spei, floribus superbiens candidissimis*, idque depictum mihi transmittere animus *Ei* fuerat, sed quoniam flos, pro more Sisyrynchiorum Clusii admodum fugax, & vix spectatus, voluntarium statim properaverat ad sepulchrum, intentionem ejus summo meo dolore sufflaminavit.

SISYRINCHIUM RAMO-
SUM ÆTHIOPICUM, FOLIIS
PLICATIS NERVOSIS ET INCA-
NIS, RADICE TUBEROSA
PHOENICEO.

Cap. XXXVII.

ANno M.DC.LXVIII. BENIGNISSIMO
ILLI Botano-sophorum PHOEBO, IL-
USTRISSIMO DOMINO à BEVER-
NINGK, integram cistam *Bulbis Tuberibusque*
variis, in Promontorio Bonæ Spei jussu suo colle-
ctis, refertam, ex singulari benevolentia, donare
mihi allibuit: in quâ non tantum *Radices* illa-
rum Plantarum, quas in sequentibus quatuor

capitibus descripsi, unà cum Ornithogali Indici Swertii, Narcissi Indici punicei gemino latiore folio, Narcissi Indici liliacei, Narcissi Indici flore liliaceo sphaerici, à Ferrario jam Posteritati in sempiternam nominis sui memoriam propositi; sed aliarum adhuc plurimarum rararum prorsus ac novarum occurrebant. Præprimis autem *Tubera* quatuor, ob colorem suum sangvineum, in teneris etiam jam prognatis germinibus Coralli æmulantem, mihi arridebant.

Horum quodlibet, Iridum quadantenus simile, vix fescunciam in longitudine, ac pollicem transversum in latitudine contingens, formâ non adeò inconvenienter Cygni corpus repræsentabat; substantiâ carnosâ, ex phoeniceo croceâ, lentam mucilaginem continente, & cuticulâ firmiter inhærente, tenui, sangvineâque contactâ, cui insuper cortex, colore & substantiâ Colchici similis obductus fuerat, jam resolutus, quò sangvineus perpulcher radicis color, sinè impedimento meliùs oculis lustrari posset. Eâ enim *Radix* hæc est naturâ, ut illo, quò planta optimè augetur tempore, imminuta, venustissimum coloris splendorem deperdat, formamque suam in pedis figuram convertat, sub quâ emissas inter fibras nova propago (ut seorsim picta edocet radix) tandem procrescit.

Tubera hæc, cùm mense Julio terræ commissem, unumquodque paucos post dies, *Folia* octo aut decem producebat, pollicaria, palmaria, vel etiam pedalia, Iridis facie, & quæ eò etiam modo in latum expansa, mutuoque se amplexando nascebantur, obscurius autem viridia, incana, hirsuta,

hirsuta, nervosa, plicata, & ab imo ad medium usque carinâ amplâ prædita: è quorum medio, non meo quidem in horto, sed in Floræ amœnissimo nobilique Pandocheo, apud ILLUSTRISSIMUM DOMINUM, DOMINUM à BEVERNINGK, *Caulis* pedalis, rotundus, viridis & hirsutus effundebatur, parte inferiori rubicundus; imâ medietate geniculatus, singula genicula folio angustiore breviorique cincta, supra verò pluribus ramis (quorum quemvis circa basin, longum angustumque comitabatur foliolum) brachiatus: quos Syfyrinchii Theophrasti Columnæ pares, sed grandiores duplò ornabant *Flosculi*, sex foliolis purpureis, aliquâ flavedine ex phoeniceo colore intermixtis, forisque leniter hirsutis, constructi. His marcescentibus, *Fructus* enascebantur quidem trigoni, nec tamen ut Syfyrinchii Columnæ oblongi, sed Hyacinthorum in modum subrotundi, qui perfectionem debitam non affecuti, virides erant & pilis brevibus, velut caulis foliaque hirsuti, intrinsecus verò glabri, in tres separati partes, singulas *Semina* singula tantum complectentes; quantum ex fructu sicco enucleare licuit.

GLADIO-

GLADIOLUS AFRICANUS, RADICE TUBEROSA, CEPÆ FOLIIS.

Cap. XXXIIX.

Gladiolorum in Promontorio Bonæ Spei vigentium, genera mihi tria innotuere.

Primum, Gladiolus Æthiopicus flore coccineo, à Cornuto vocatum: quod Anno à Christi Redemptoris nostri Nativitate sexagesimo tertio supra millesimum & sexcentesium, copiosissimè, caulibus etiam ramosis, Mense Octobri & Novembri, in horto publico Amstelodamensi, nec non Domini Johannis Commelyn rarissimis plantis instructissimo, florens vidi.

Secundum: Bulbo cinereo & longè minore nititur: Foliis atque caule multò brevioribus: Floribus amplioribus brevioribusque, colore eleganter violaceo. Cujus effigies cum descriptione in Centuriâ secundâ, nomine Gladioli Æthiopici minoris, flore violaceo, sequetur.

Tertium; de quo hîc agemus, novum planè ac peculiare genus est, à Gladiolis omnibus, maximè diversum. Tuberosâ namque constat Radice, crassâ, penè pugillari, fuscâ foris ex cinereo cum aliquâ flavedine sordescente, intùs carnem solidam cerini coloris habente, in superiore parte colliculi instar subrotundè elevatâ, ac fibris multis ex imâ circulari fermè planâque basi diffusis: de quâ binæ radices plerumque ita conjunctæ, ut facili tamen negotio separari

parari possint. *Folia* ex colliculorum verticibus proluxa emittit, Cepæ vulgaris formâ, colore, ac magnitudine simulantia, concava, aut materiâ levi, spongiosâ, ut & spumâ quâdam glutinosi saporis, farcta; hæc folia tenues veluti glauci coloris halitus suffundunt, qui lævisimo tactu deflorantur: horum primùm emergentia, inferiore parte incumbunt terræ, superiore autem eâ se erigunt figurâ, ut cornua penè tauri repræsentent. *Caulem* (ut ferunt) impellit rotundum, foliis minoribus vestitum juncis, & floribus sruverubentibus cacumen onerantibus densissimè spicatum: hi, Gladioli Æthiopici Cornuto, dimidiò breviores, nec eo modo incurvati, in medio stamina apicibus luteis donata, completentes, è calyculo binorum foliolorum membranaceo Cannæ Indicæ, progènerantur. Figura partim juxta imaginem ab ILLUSTRIS: DN: à BEVERNINGK, transmissam, partim juxta plantam in horto meo ante annos septem vel octo virentem, partim deniq; juxta siccatum ramum floribus onustum, confecta. An *Radix tuberosa Promontorii Bonæ Spei collo eximie crasso, Swertii?*

BULBUS OBLONGUS
ÆTHIOPICUS, FOLIIS
GUTTATIS ET CILII
INSTAR PILOSIS.

Cap. XXXIX.

EX florifero Africæ horto, Capite Bonæ Spei, ubi Æolus furens venustam illam
M Æthio-

Æthiopicam Floram sibi conjugavit, & uterque sedem fixit, *Bulbum* accepimus rarissimum, Narcisforum aliquâ ex parte similem; nisi quod sesquipalmaris erat propemodum longitudinis, ad proportionem haud crassus, fibris autem validis imâ basi Hyacinthi instar muscarii diffusis. *Hic* in BEVERNINGIANO Horto, *Folia* quinque; (in meo duntaxat tria) proferebat glabra, crassa, carnosâ, in mucronem parumper exeuntia, supinâ parte saturè viridia, pronâ dilutiora, quinque vel sex uncias longa; sed ne duas quidem lata, nimirum circiter medium, ubi latissima; quæ confracta, subamarè nauseabundum odorem (quamvis Sapor singularem amaritiem haud præ se ferret) atque ex venularum cavitatibus in carne delitescientium, tenuissima araneæ instar subtilia stamina in modum Eriophori Peruviani præbent. Digna verò spectatu hæc folia reddebant margines, pilis subrigidis, spadiceis, duplici serie, admodum curiosè & ferè ita fimbriati, ut pro cilis, innumerabilium in alterâ folii parte apparentium guttularum sive ocellorum haberi queant: velut Argum quendam, plantæ hujus radici & flori, Africana præfecisset Flora. Qui tamen radicem suam, à Solertiâ BEVERNINGIANA, quâ per Neptunum in Europam deducta, custodire haud potuit: quanquam *flores* in Horto etiam ILLUSTRISSIMÎ BEVERNINGK omnium cultissimo, hætenus occultaverit; quorum tamen formam Mæcenatis nostri gratiâ, cui hanc etiam figuram acceptam ferimus, me cogniturum spero.

BUL-

BULBUS LILIACEUS

VOMITORIUS, CAPITIS

BONÆ SPEI.

Cap. XL.

R Aræ huic plantæ, propter bulbi effectum, (de quo jam in Miscellaneis Curiosis Medico-Physicis Academiae Naturæ Curiosorum, Anni quarti & quinti, Observatione CXXXIV, paginâ 143, nonnulla proposuimus) *Bulbi vomitorii* nomen tribui, inprimis cum fructus & semen mihi non visa, neque ex florum figurâ, ad quam plantarum classem propriè pertineat, colligere potuerim.

Quantum autem observare licuit, comperi ejus *Bulbum* Lili miniati Byzantini valdè similem, nisi quòd plerumque major, & ex majoribus, crassioribus, saporis initiò viscidum & aquosum, mox autem acerrimi ac linguam instar Ari fermè vellicantis, purpurascens squamis compactum; in quibus soli obversis, punctula obscure purpurea dense inspersa, & lineolæ quædam per longitudinem excurrentes, cernuntur. Hic *Bulbus*, Anno millesimo Sexcentesimo sexagesimo octavo, meo in horto, toto æstatis autumnique tempore, sine caulium exortu, sine floris ostentatione ignavus atque inglorius latuit; præter quòd luxuriantibus tantum foliis, Lili foliorum colorem, formam & totum habitum æmulantibus, sed longè angustioribus, infeliciter silvescebat: quorum læta seges, flo-

rum etiam subsequenti anno, Liliorum more, spem mihi fecit, quam tamen insolitum subsequenti hyemis frigus (quod hanc omnesq; meas rariores exstinxit plantas) planè decollavit. BEVERNINGIANUM autem veluti hortorum plantis rarioribus abundantium Miraculum, floribus liberalissimè non destitit suis exornare; ubi *Scapum* ex bulbi centro teretem, diluto virore albicantem, bipedalem sesquicubitalemve impellebat, *Floribus* creberrimis ex subviridi albescentibus, à tertià inferiùs parte, ad apicem usque, in spicam longam congestis, decoratum. Quorum nondum aperti, immaturis Hyacinthi flore albo floribus similes, reliqui autem folia sua tam mirà & variabili explicabant formà, ut numerum eorum figuramq; enucleare haud valerem: in quorundam umbilico, Stylus longus, quadrangularis, antè obtusus & velut resectus; in aliorum è contrario, reflexus, & quasi ex multis, orbicularibus arctè conjunctis globulis constructus, apparebat. Coeterum an foliola illa laciniata, in parte florentis scapi inferiore, flores vel saltem eorum appendices relictì fuerint, certò pronunciare non possum, cum nunquam scapus mihi floribus onustus, conspectus sit; descriptio enim ad imaginem ILLUSTRISSIMI DOMINI à BEVERNINGK (quæ nostræ etiam figuræ præluxit) composita.

An *Bulbus ruber Promontorii Bonæ Spei adhuc incognitus squamosus, Swertii*; quem sinè descriptione, sinè foliis atq; floribus, paginà 66. lib. primo tantum expressit? & an affinitatem quandam

dam cum Scillâ habeat? Philobotanis curiosioribus occasione fortè aliquâ ad hanc plantam accuratiùs examinandam oblatâ, judicandum relinquo.

ORNITHOGALO AFFI-
NIS RADICE TUBEROSA,
CYCLAMINIS FOLIO, CAPI-
TIS BONÆ SPEI.

Cap. XLI.

NON minoris raritatis *Ornithogalo affinis hæc*, quæ *Radice* nititur tuberosâ, crassâ, pugnū penè æquante, coloris purpurei obsoleti, infrâ in tubera alia, ut futuros hæredes divisa. Ex quâ, *Folia* inter Cyclaminis & Dracunculi palustris mediam faciem obtinentia, petiolis longis suffulta prodeunt, atroviridia: inter quæ *caulis* sesquipedalis rotundus, viridis, gracilis & penitùs nudus exsurgit; quem à medio usque ad extremum apicem, confuso ordine, ambiunt longi pedicelli, *Flosculos* parvos ab Ornithogali Hispanici minoris Clusio haud multò diversos sustinentes, senis, è candidulo coeruleis & subviridibus foliolis obsoletis, constantes. Hos finè dubio etiam sequuntur *fructus* & *semina*, de quibus tamen nihil percepimus: cū solū floribùs BEVERNINGIANUM Hortum nobilitaverit, unde *Tuber*, cum *Plantâ siccâ*, & *icone* (ad quam nostra confecta) ex liberalitate Illustrissimi Mæcenatis obtinuimus.

ORCHIS CERCOPITHE- CUM EXPRIMENS LUSI- TANICA PRIMA ET ALTERA.

Cap. XLII.

Natura in Plantarum formatione sicubi la-
fciviam suam prodidit, eam certè in Or-
chidibus commonstratam ivit, quorum
Flores maximâ cum admiratione, nunc in for-
mâ Aviculæ, Lacertæ & aliorum insectorum;
nunc in Viri, Mulieris, & quidem vel austeri
pulli alicujus Martii, vel risum moventis mo-
rionis; nunc in Testudinis ignavæ, & melan-
cholici Bufonis; vel in celerrimæ jucundas affa-
nias propinantis Simiæ, ita elaboravit: ut
si non ad risum movearis, ad summam certè
admirationem inciteris. Causas verò admira-
bilis prædictæ Orchidum florum metamorpho-
seos quòd concernit (quanquam illæ, meo qui-
dem judicio, adhuc sacro involucro à Natura
tegantur) Lectori curioso ad palatum, placuit
hic loci ipsissima Athanasii Kircheri apponere
verba, ita in Mundi subterranei, Tomo secundo,
Libro duodecimo, Sectione primâ, capite IX,
paginâ 349, sese habentia. Observatum fuit ab
„ iis, qui pecorum, armentorum, & equorum
„ curam habent, post commisas ad propagi-
„ nem animantes, ubi congressus factus fuit,
„ sequenti anno campum illum Orchidibus sive
„ Satyriis luxuriare, non aliâ de causâ, nisi
„ quod spermaticus humor superfluous humo
sparsus

sparsus & unà cum terrestri succo fermentatus,,
 tandem in huiusmodi herbas adolescat, quod,,
 idem contingere ajunt ex semine cadaverum,,
 tùm hominum tùm animalium, qui in campis,,
 vel occiduntur, vel infirmitate quâdam mori-,,
 untur. Quòd si res ita se habet, quid mirum,,
 est, semen terræ conditum tanquam intra ma-,,
 tricem, ibidem paulatim plantam prorsus e-,,
 jusdem facultatis, quâ pollent animalia, ex,,
 quorum semine decisum est, educere; unde,,
 non immeritò à virtute, quâ ad Venerem inci-,,
 tant, Satyria vocantur, videlicet à *Satyrorum*,,,
 fabulorum falacitate: cùm enim Natura,,
 otiosa stare non possit, semper aliquid moli-,,
 tur & fabricat, & pro conditione seminis ad-,,
 scititii plasmat; Cum itaq; in semine anima-,,
 lium virtute omnia insint animalis membra,,
 ut supra diximus, illaque paulatim calore u-,,
 teri evolvantur in perfectam animalis fabri-,,
 cam, vi plasticâ ad singula membra efforman-,,
 da negotiante; quid mirum inquam est, se-,,
 men sive hominis, sive animalis intrâ con-,,
 gruam proportionatamq; terræ humidæ ma-,,
 tricem receptum, ibidem quoq; si non perfe-,,
 ctum animal, quod ultra ejus vires est, saltem,,
 aliquid analogum sive animali, sive homini,,
 quoad membra, veris non absimilia moliatur,,
 & effingat unà cum facultate femini propriâ,,
 ad Venerem excitativa; Accedit, quòd hujus-,,
 modi herbæ ferè omnium primæ sint, quæ,,
 verno erumpunt tempore, eò videlicet, quo,,
 & animalia pleraque œstro libidinis instimu-,,
 lantur. Certè Naturâ ita comparatum est, ut,,
 ad

„ad similia fabricanda non operetur, nisi ope
 „ejus feminis, quod in perfectis animalibus, un-
 „de decisum fuit devectumque, primò inexsti-
 „tit: Quòd verò præter humani corporis mem-
 „bra, multas alias producat in dictis Satyriis
 „variorum insectorum figuras, id diversitati fe-
 „minum adscribendum est; si enim equinum
 „femen intrà terram cadens, in dictam herbam
 „adoleverit, cùm Natura perfectam equi figu-
 „ram ultra vires suas producere non possit, ex
 „virtute feminis, saltem similem iis insectis,
 „quæ ex equo vivo nasci solent, id est, vespa-
 „rum figuram efformat; si verò bovillum sper-
 „ma Orchidem produxerit, non bovis sed apis,
 „quarum origo ex bobus est, figuram delineat-
 „bit, uti in Orchide apiformi patet, & sic de
 „cæteris; quòd enim in differentium Orchi-
 „dum floribus nunc pulicis, modò cimicis aut
 „pediculi, jam muscæ figuræ spectentur, id
 „certè non nisi ex spermatica virtute eorum
 „animalium, ex quibus talia nascuntur insecta,
 „contingit. Si quis tamen sagaciùs omnia ex-
 „ploraverit, semper quoq; in iis quidpiam ei
 „animali, ex quo decisum fuit, conforme re-
 „periet. Apes ex bovillo genere nasci, omni-
 „um tam veterum, quàm modernorum Scri-
 „ptorum autoritate patet: Siquidem teste *Var-*
 „rone, *Plinio*, *Virgilio*, non ex fimo tantùm bovi-
 „no, sed & ex ejusdem tabido corpore apes
 „nascuntur, ajuntq; in Ægypto loca quædam
 „esse, ubi si defodiatur taurus, ita ut cornua
 „tantùm supra terram emineat, eaq; deinde ser-
 „rà amputentur, apes cum tempore avolent.
 Verùm

Verùm Doctissimi hujus Viri sententiam suo in pretio, ac Lectori judicium, relinquo, ad describendas Orchides quasdam novas accesusurus.

De his primùm nobis occurrit, *Orchis Cerco-
pithecum exprimens Lusitanica prima*, geminas agens
Radices, testiculorum modo efformatas, unam
plenam, alteram marcidam, radicum instar Or-
chidis *Anthropophoræ* alterius à Columnâ de-
scriptæ, quibus planè etiam conveniunt; suprâ
quas fibræ aliquot expanduntur, foliolis adhæ-
rentes perbrevibus, caulis inum velut folliculi
complectentibus. Ex foliolis dictis, *Folia* ena-
scuntur liliacea, nervosa, per ambitum undosa,
Orchidis *Anthropophoræ* alterius Columnæ,
admodum respondentia; inter quæ caulis effer-
tur pedalis, minoribus foliis septus, cujus sum-
mum innumeri *Flores*, ex purpureo rubentes, in
spicam densam dispositi, exornant. Hi *Flores*
adeò raræ & mirabilis sunt formæ, ut primo
intuitu Milites è Draconis à Cadmo prostrati
dentibus enati; quòd si verò accuratiore judicii
lance examinentur, Cercopes à Jove, ob frau-
dulentiam animi in Simios transformati, esse
credantur: Singuli autem horum *Florum*, è pe-
diculo subviridi, toroso, contortoque, folio-
lum sub sede acuminatum habente, pendent;
& ex *galeâ* è purpureo rubente, foliolis tribus
acuminatis, nervosis majoribus, quibus inter-
jecta bina minora, constant; in quâ ponè calcar
cernitur, infrâ verò foliolum sive *labellum* lon-
gum, galeæ instar coloratum, punctulis purpu-
reis inspersum, quod brachiis, cruribus, caudâ
& in superiori insuper parte, per extuberatio-
nem

nem subviridē carnosam, tanquam capite monstroso, ita instructum, ut Cercopithecī effigiem veluti umbra repræsentet. Exacto Cercopithecōrum vegetabilium horum tempore, pediculi eorum tandem intumescētes, in *Siliqvas*, maturitate secundū longitudinem, rimis Helleborines in modum dehiscentes, & *Semine* exiguo scobis instar se exonerantes, excrescunt.

Differt hæc ab *Anthropophoræ alterius Columnæ* Flore quā corpus angustiore, cruribus latioribus & min⁹ expansis, ac caudā etiam longiore.

Orchidis hujus pulchræ, aliam adhuc speciem, BEVERNINGIANO in HORTO, & Domini Sevenhuysen, conspeximus; à primā nihil discedentem, nisi Floribus, quorum labellum brevius, brachiis brevioribus, brevioribus itidem angustioribusq; atq; expansis magis cruribus dotatum.

Notandum: Flores in icone, galeis diductioribus sunt expresse, quò eò meli⁹ eorundem forma pateat: Flos autem inferior, latitudini caulis impendens, eādē, quā flores facie nascentes, se repræsentat.

ORCHIS APEM REFERENS LUSITANICA.

Cap. XLIII.

QUām spectatæ pulchritudinis, ac raritatis, priores duæ ad Moriones & Stratemaiticas pertinentes etiam sint Orchides: ab hac tamen & reliquis, quæ sequentibus duobus capiti-

capitibus continentur, permultum venustate mirabilique structurâ superantur.

Hanc verò Orchidem apiferam quòd attinet: ex *Bulbo* geminato, *Serapiadis* secundæ *Dodonæi*, sapore subdulci & viscoso, *Folia* quædam angusta striataque, *Testiculi* vulpini secundi *sphegodis* à *Lobelio* descripti foliis simillima emittit; atque *caulem* sesquipalmarem, longioremve, binis vel ternis minoribus foliis circumjectum: cujus summo, *Flores* tres, quatuor quinive insunt, calcaribus *Orchidum* plerarumq; *Serapiadum* de more omnino destituti, *galeam* habentes, è foliolis tribus grandioribus, & duobus angustioribus brevioribusq; albicantibus, vel carneis, immò & purpurascantibus, constructam: sub quâ *extuberatio* quædam crassa, carnosâ, subviridis, formâ ex ovo prorepentis aviculæ, oculis eminentibus & rostro crasso adunco, curiosè adeò & lepidè se ostentat, ut illâ contemplatione non modò digna; sed sola etiam ad pretium atq; admirationem flori huic conciliandam sufficere videatur: nisi gloria ejus maxima in dependente veluti holoserico leniter & breviter villosa, ferruginea, (aut ex cinereo ferruginea obsoleto) ac ventrioso constaret *labio*; quod *Apis* mellificantis cadaverculum, magnitudine & figurâ tam exactè, tamque repræsentat venustè, ut propter bestiolæ dulcissimæ spiculum, plantæ flores attingere verearis.

Hæc amœna Orchis, ab *myode*, *galeâ* & *alis herbis*, *Johannis Baubini*, in multis discrepans; *The-saurum* suum acceptissimum, in *HORTO BEVERNINGIANO* ferius aliquantò, quàm priores *Orchides* & sequentes aperiens;

varias inibi species offerebat: quarum nonnullarum *flores*, lituris sive notis luteis pulchrisq; & quibusdam præterea circulis ejusdem coloris partim uno, partim duobus venustè adeò ornati, ut mutabilem Protei vicissitudinem in iis non sinè stupore atque admiratione singulari liceat perlustrare.

Floruit etiam quædam hujus Orchidis species, Anno M. DC. LXV. in *Amplissimi, Magnifici Domini, BENJAMIN Engelken Consulis Patriæ, nec non Patroni mei insignis, Horto.*

ORCHIS MUSCAM MAJOREM COERULEAM REPRÆSENTANS.

Cap. XLIV.

IN tantâ Orchidum varietate, oculos sufficiente quoq; voluptate satiat *Hæc*: quæ *radice, caule* & *foliis* à priore Apem referente, nihil aut parùm differt. *Flos* verò discrepat multùm; namque ejus *galea*, foliis subviridibus, angustioribus constat; *extuberatio*, quæ *galeæ* subest, carnosâ, non adeò distinctè aviculam exprimit; & *labium* hirsutum saturè coeruleum, perbellè splendens, pilis circum margines fimbriatum subrufis, Muscam majorem tam accuratè repræsentat coeruleam, ut non tantùm in admirationem summam rapi Spectator; sed faciliè etiam decipi queat, quò putatitiam hanc sordidam muscam, à plantâ abigere allaboret.

ORCHIS

ORCHIS MYODES

LUTEA, ET FUSCA,

LUSITANICA.

Cap. LXV.

ORchis myodes lutea Narbonensis Lobelii, Botanophilis omnibus perrara ac elegantissima æstimata, *nostræ Lusitanicæ* tamen *floribus* palmam concedere cogitur; Lobelii aliàs non malè respondentibus; exceptò, quòd eorum *labellum*, Fucum majorem luteum repræsentans, latius, brevioribus atque obtusioribus, quàm Lobelii, laciniis præditum, intensioreq; aureo colore tinctum, ac maculâ in medio holoserica villosâ, majore, magisq; purpureâ & spectabiliore est donatum: *extuberatio*, galeæ ex flavo viridi, subnata, aviculam longè crassior, ac Testiculi apud Lobelium vulpini majoris refert.

Alia adhuc ejusdem, eaq; prorsus nova habetur *species*, cui *Orchidis myodis flore fusco*, sive, *Scarabæum exprimentis* nomen imposuimus. *Thyrsum* hæc emittit aliquantulò altior, colore obscuriùs virescenti, *foliis* nonnunquam latioribus interceptum; cujus summo *Flores* insunt nonnihil subinde majores, cœterum ab *Orchidis myodis luteæ* florum figurâ penè nihil, aut parùm recedentes, præter *foliolum* holosericum demissum, quod pulli seu fuliginosi coloris, *Scarabæum* meliùs, quàm Fucum exprimere videtur.

Nascitur cum præcedentibus spontè in Lusitaniâ; unde transportatas summo studio in Hor-

to suo alendas ILLUSTRISSIMUS MÆCENAS noster curavit. In quo, Anno M.DC.LXIV. flores abundantissimè ostentantes, Majo Mense & Junio, insigni cum delectatione vidi. Ibidem inter alias quàm plurimas partim jam descriptas, partim planè novas, quandam etiam *Orchidi Anthropophoræ Oreadi Columnæ valdè similem Lusitanicam* observavi: cujus *Flosculi*, quàm brachia, quàm crura breviores, figuram foeminæ non tamen adeò perfectè reddebant.

Tandem Orchidum Historiam finiemus, leniter adhuc tactâ *Orchide, radice repente maculatis foliis*, in opacis Casubiaë sylvis, quamvis rarissimè nascente: Hæc ab *Orchide radice repente Camerarii*, in eo tantum distingvenda, quòd folia maculis pallidis seu sublutei coloris, tessellatim dispositis, perbellè sint variegata: sed de hæc in Viridario meo Borusfiaco plura.

OXYI AFFINIS PLANTA BULBOSA AFRICANA, FLO- RE PURPUREO MAGNO.

Cap. XLVI.

Rarisfima hæc è Promontorio Bonæ Spei in Belgium transportata Hospes Anno M.DC.LXVII. in Horto BEVERNINGIANO omnem laudis adorem excedente, ILLUSTRISSIMO DOMINO CULTORI in nutritionis gratiam, *Florem* perpulchrum suum atque venustum, & quidem fortè primâ in Europâ

ropâ vice, cum summâ illorum, qui hoc studium prosequuntur, oblectatione, obtulit. *Qui* ex cinereo in quinque lacinias angustas profundè dissecto subhirsuto calyculo, primùm pyramidaliformâ convolutus; postea verò in folia quinque ampla, ex rubeo sive purpurea, cum coeruleo colore mixta explicatus, formâ florum Convolvuli Indici majoris (præterquàm quòd non monophyllus) se diffundebat. Fulcrum ejus, *cauliculus* erat subviridis, teres, duas tresve uncias longus, carnosus, debilis & tener: *Foliis* circa medietatem compluribus, pediculis longis insidentibus, lætè viridibus, crassiusculis, tergeminis, Trifolii similibus, comitatus: hujus origo ex *Bulbulo* nigerrimo, Avellanæ magnitudinis, multis squamis compacto, cui etiam planè atræ, capillacæ, obliquæ, appendebant longissimæ fibræ. Quantum ex picturâ vivis coloribus affabrè expressâ, & ab ILLUSTRISSIMO DN: à BEVERNINGK nobis transmissa (ad quam icon nostra efficta) colligere licuit, Oxyos speciem judicamus, hincque illi affinem volumus, donec nos semen fructusque edoceant certiora.

CENTAURIUM MINUS BRASILIANUM.

Cap. XLVII.

PUlchra hæc, reverà, nec minùs rara in Brasiliâ nascens, indeque ad nos translata Plantula, Radice nititur flavescente, tenui, fibrosâ, uncias duas

duas longâ & nonnihil longiore, gustu amaro. Ex quâ Caulis geniculatus, pertenuis, erectus, dodrantalis altitudine, caudicis loco exit; qui in summitate, in ramos duos, quasi brachia expansa, dividitur, & hi in ramulos rursus alios, unciales & majores, alterno ordine plerumque positos: *Foliis* oblongis dilutè viridibus, Genistæ tinctoriæ formâ haud absimilibus, binis semper ad singula genicula, situ adverso positis cinctus. *Flosculum* quidem in caulis apice inter brachiorum juncturam, tantum fert unicum; sed plures tam in extremitatibus ramulorum, quam inter foliorum illorum alas, perpulchros, purpureos, tubulosos, in quatuor folia rotunda exeuntes, Centaurii vulgaris flosculis duplò majores; è calyculis spectabilibus admodum, quadrangularibus, membranaceis & rigidiusculis, venulas conspicuas, & in quolibet angulo fimbriam latam habentibus, prodeuntes. Hos, *Capsulae* angustæ, oblongæ, Centaurii minoris æmulæ, *Seminibus* rotundis minutis ac fuscis refertæ, sequuntur.

SAXIFRAGA ANGUSTI- FOLIA AUTUMNALIS, FLORE LUTEO GUTTATO.

Cap. XLIIIX.

Rariorem hanc, elegantemque *Saxifragam*, humida & muscosa fundunt prata quædam Borussia & Casubia, præsertim secundum arcem

arcem *Klein Krafaw* / ubi Anno M. DC. LII. adhuc puer, ab Augusto in serum usque autumnum florentem, observavi: in hortis autem udo, nec aprico nimis loco, reposita, aliquantò maturius, à Julio nempè ad medium Septembrem. Ubi ex *Radiculis* capillaceis, subcandido colore & sapore astringenti, *Propagines* multæ rubentes, pilis ferrugineis lanuginosæ, integros sæpissimè cespites serpendo occupantes, emittuntur: circa quas *Folia* angusta, carnosæ, subtilissimis decurrentibus nervulis, sunt atrovirentia & rigidiuscula, per marginem subindè pilosæ, cum *Polygalæ* & *Nardi Celticæ* foliis mediocriter conspirantia; quorum nonnulla in autumnò siccescere incipientia, pro viridi suo tristem flavum seu rufum induunt colorem, instar *Nardi Celticæ*. Inter propagines, *Cauliculi* dodrantales, ut plurimum summâ tellure sparsi, tenues, rotundi & virescentes, inferiori parte subrubicundi, superiore molli ferrugineâ seu pallidiorè lanugine leniter hirsuti, procrescunt; qui *Foliis* parumper minoribus temerè & confuso ordine, circa radicem densè, in supernâ autem cauliculi parte subindè rarenter & parcè vestiuntur. Cauliculorum fastigia in ramulos duos, tres, quatuor pluresve abeuntia, *Flosculos* admodum elegantes, *Saxifragæ* albæ, sed luteo colore tinctos gerunt, quinis foliolis nervosis, in ungve appendiculas binas *Gentianæ* duodecimæ seu punctatæ *Clusii* in modum habentibus, constantes; in quibus non sinè ingenti voluptate est cernere, quàm nitidè & curiosè *Dædala* Natura, punctulis innumeris saturè croceis densissimè illos consperse-

SAXIFRAGA ANGUSTI-
FOLIA AUTUMNALIS, FLORE
LUTEO GUTTATO; FOLIOLIS FLO-
RUM MAGIS ACUMINATIS.

sperserit, & quidem à medio usq; ad umbilicum : unde *Siliqua* subvirescens bifurcata, loculamentis binis Saxifragiarum more distincta, inter staminula decem, crocis capitulata, prominet. Quæ deciduo flore, magis magisque intumescit, justamque maturitatem consecuta, per cornicula finditur ac *Semine* exiguo, subrutilo & micante sese exonerat. Flos æque ac folia, imprimis verò cauliculi, amariuscule & astringente sunt gustu.

Variat : Quædam enim florum petala magis sunt obtusa; quædam magis acuminata : præterea foliis majoribus & minoribus; dilutioribus & obscurius virentibus, invenitur.

Hæc in multis cum *Hirculo Frisico Clusii* convenit; à quo tamen differt : Si modò *Hirculi* flores senis petalis constantes, duplici tantum punctulorum serie intertincti; & folia circa radicem ac in caule tam lata, & unico saltem nervo plurimas laterales venulas fundente, prædita sint; sicuti in *Curis* posterioribus *Clusii*, planta delineatur.

POLYGALA FRUTICESCENS, CAPITIS BONÆ

S P E I.

Cap. XLIX.

A Fricæ Meridionalis Desertorum amasia hæc nova & nunquam descripta *Polygala fruticescens*, quam munere

O 2

ILLUSTRISSIMI DOMINI

MINI à BEVERNINGK habemus; *Radicem* possidet contortam & pro plantæ proportionē crassam, extrinsecus cineream vel albam, intus candidissimam: exinde *Virgulta* asurgunt do-drantalia, juncea & viridia, Spartii Hispanici Clusio virgulis non absimilia; *Foliis* raris, angustis & acuminatis, vix unciam attingentibus, nullo ordine positis vestita. *Flosculos* fert spicatos, Polygalæ vulgaris planè similes, quorum color ex viriditate sive purpurascit. Nec Fructum, nec semen vidi, haud tamen à vulgari differre existimo.

PLANTAGINELLA AU-
REA ALOPECUROIDES
BRASILIANA, FOLIIS
GRAMINEIS.

Cap. L.

EN ex minimis unam, sed rarissimis charissimisq; nostris plantulis. *Radix* ejus exigua, mille fibris niveis comata, *Foliola* multa graminea & angusta Graminis Luzulæ minoris Johanni Bauhino, sed omninò glabra, in orbem diffundens: ex quorum gremio, *coliculi* quinquaginta vel plures profiliunt, tenuissimi, plantæ exilitatem *Globulis* oblongiusculis lanuginosisque, *Plantaginis angustifoliæ paniculis Lagopi minoribus*, uberrimè compensantes, singuli, singulis coliculis triuncialibus vel brevioribus insidentes, compositi ex pilis lenissimis leucophæi

cophæi coloris, inter quos *Flosculi* flavi perminuti, summâ amœnitate, veluti punctula aurea, emicant, quod jucundissimum, huic plantulæ in Brasiliâ vigenti, aspectum conciliat.

AMARANTHO AFFINIS INDIÆ ORIENTALIS, FLO- RIBUS GLOMERATIS, OCY- MOIDIS FOLIO.

Cap. LI.

HUjus plantæ, ab Indis expetiti flores vel potius capitula, Anno M. DC. LXIV. à *Nobilissimo Excellentissimoq; Domino Jacobo Golio p. m. Professore Matheseos & Orientaliû Linguarum Lugduni-Batavorum* mihi ostensa; & postmodum à Filio ejus *Amplissimo & Nobilissimo Dn. Domino Theodoro Golio f. V. D. Civitatis Lugduni Batavorum Consulari*, nomine *Florum Batao* missa: paucos antè annos ex Indiâ ipsâ pro *Putang Indorum*, unâ cum plantâ siccâ, nec non fructibus & semine, ad manus meas pervenerunt. Hujus *duæ* dantur *species*, utraque, si flores seu capitula excipias, eâdem, quâ *Lychnidis ocymoidis* flore purpureo, facie.

Prima, sive flore albo: Caulem rotundum, pilosum, geniculatum, medullâ niveâ spongiosâ refertum, & complurimis ramis diffusum, ad bipedalem altitudinem erigit: *Folia* ex intervallo in contrariis lateribus, alterno ordine & cruciformi positu proferentem, *Lychnidis ocymoi-*

dis flore purpureo foliis, temperatè virentia, & molli lanugine tam supernâ, quàm infernâ parte aspersa. Ex horum sinu aliquando simul cum ordinariis ramis, ramuli etiam alii minores exoriuntur: quorum æque ac ramorum ordinariorum summo, pervenuitum, gratum oculis opus reddens, globosum insidet *capitulum*, effigie & magnitudine penè Lupuli follicularium fructuum; foliolis duobus plerumque, vel quatuor etiam aliquando, Globulariæ in modum luteæ Columnæ, juxta basin circumvallatum. Hoc inquam *Capitulum*, ex innumeris, semilunaribus, compressis, Gnaphalii Americani florum squamulis æqualibus, membranaceis, argenteo candore nitentibus, compactum est *glumis*; quarum binæ semper conjugatæ, *utriculum* chelarum figurâ efficiunt; ex cujus cavitatis centro *Flosculus* admodum parvus & quinquepartitus, Amaranthi quodammodò respondens, sed omninò niveus & lanuginosus, tenerum intus tubulum comprehendens, emicat. *Qui* succesu temporis indurascens, ac ampullulæ in formam crassescens, densâ lanugine candidissimâ ita obducitur, quasi humanâ industriâ gossipio involutus esset: ac *Vasculum* admodum pusillum coniforme, ex tenui pelliculâ confectum, Amaranthi simile occultit; in quo *Semen* orbiculare unicum, cum Amaranthi pariter conveniens, sed altero tantò penè majus ac subrubicundo colore, continetur.

Altera species, sive flore purpureo: minor nonnunquam & strigosior, magisque ramosa se ostendens, *Capitula* profert minora, ex lepidissimis, vegetæ Rosarum purpuræ nitentibus, oculosque hilari

hilari luce perstringentibus glumis, Gnaphalii montani purpurei florum squamulas mentientibus, composita. Quæ ob venustatem formæ ac pulchritudinem, ab Indis, filorum, quibus flores *Mogorri* trajectant, extremitatibus, globuli loco ornatûsq; gratiâ, annectuntur; eo modo, quo in Ephemeridibus Collegii Naturæ Curiosorum anni tertii, figurâ *Mogorri* repræsentatur.

Præter has duas, *tertia* etiam *species* in Brasiliâ reperitur, cujus figura inter Icones paginâ 52. per errorem posita. Hæc nonnihil altior, quàm Asiatica flore albo excrefcit; cæterum cum illa convenit; exceptò, quòd *capitula* ejus minora, & ex minoribus glumis composita, ac circa basin (quantùm observare potui) foliis nullis circumvallata sunt. An, *Planta ex quâ fit Anil alia species, Marcgravii?*

THE SINENSIUM, SIVE TSIA JAPONENSIBUS.

Cap. LII.

THe compluribus & densis ramis est *Frutex*: *Foliis* obscure viridibus, per circuitum serratis, non tàm Chamælæagni, quàm Spirææ Theophrasti, substantiâ & toto habitu æqualibus, saporis exsiccantis cum quâdam amaritudine: *Flores* proferens (quantùm ex picturâ, & duobus, at imperfectis, ex Japoniâ transmissis flosculis conjicere potui) Cisti foeminæ & Gossipii mediam faciem obtinentes, uberrimos, qui-
nis

112 JACOBI BREYNII PLANTAR.

THE SINENSIUM, SIVE
TSIA JAPONENSIBUS.

nis foliolis albicantibus aut pallidis constantes, staminulis multis medium florem occupantibus. His demum succedunt *Fructus*, dum adhuc vigent (ut ferunt) virides, resiccati autem cortice magis rugoso, ex spadiceo fusco vestiti: in quibus non minus quam in Coccis Orientalibus, mirabili varietate mutabilis Vertumnus ludit. Quidam enim penitus globosi instar dictorum Coccorum, eâ etiam magnitudine, aut duplò penè aliquando sunt majores, Semen tantum unicum continentes: alii contra geminati, sive in duos loculos ceu scrotum caninum dispertiti: alii verò trigoni, formâ & magnitudine, à *Fructu*, *Ricino simili*, *Johannis Baubini*, non admodum abludentes; hi maturi ubi se aperiunt, in tres; illi in duas, dehiscunt partes, quarum quælibet *Semen* continet: quod vel orbicularis planè, ad *Styracis*; vel quia minus splendet, ad *Fructum exoticum XV.* à *Jacobo Gareto acceptum, Clusi*, propius accedens, vel in unâ parte sessilis, nonnunquam etiam triquetra est *Nucula*, tenui putamine & lævi, spadicei seu subrufi coloris, exceptâ basi (quâ parte adhæsit) albidâ, constans; quo *Nucleus* subalbidus pallidusve, ac valdè (fortasse quòd à *Japonensibus*, stimulante invidia, aquâ decoctus, nè apud exteros quoq; plantetur; vel vetustate corruptus; vel antè maturitatem lectus; vel in longinquo itinere, continuo ardore *Solis*, nimium exsiccatus) rugosus, gustu primùm dulci, postmodum amaro & nauseabundo, tandemque calido & valdè exsiccante, cuticulâ tenui cinereâ obductus, continetur.

Plura qui de Frutice hoc nobilissimo (qui propter fructûs diversam formam, tam unicapsularibus, quàm bi- & tricapsularibus accenseri, & post Evonymum haud ineptè locari potest) scire desiderat, consulat Johannem Petrum Maffcum Rerum Indicarum libro VI, pag. 108. & lib. XII, pag. 242. Ludovicum Almeydam in eodem opere, lib. IV, select. epist. Petrum Jarricum Tom. II, lib. II. cap. XVII. Matthæum Ricium de Christian. exped. apud Sinas lib. I, cap. VII. Aloisum Frois, in Relat. Japonicâ. Nicolaum Trigautium de Regno Chinæ, cap. III, pag. 34. Linscotum, capite XXVI. de Insulâ Japoniâ, paginâ 35. & 36. Casparum Bauhinum in Pinace, pag. 147. Bernhardum Varenium in descriptione Regni Japoniæ, cap. XXIII. pag. 161. Johannis Bauhini, Historiam Universalem Plantarum, Tomo tertio, lib. XXVII, cap. I, pag. 5. b. Alexandrum Rhodium, in suo tractatulo, cui titulus: *Sommaire des divers voyages & Missions Apostoliques du R. P. Alexandre de Rhodes de la Compagnie de Jesus à la Chine & autres Royaumes de l' Orient, avec son retour de la Chine, à Rome; de puis l' année 1618. jusques à l' Année 1653.* pag. 25. Nicolai Tulpîi Observationes Medicas, libr. IV, cap. LX. pag. 380. Adami Olearii *Persianische Reise-Beschreibung* / lib. V, cap. XVII, pag. 599. & 600. Johannis Alberti von Mandelslo / *Morgenländische Reise-Beschreibung* / lib. I, cap. XI, pag. 39. Olai Wormii Museum, lib. II, cap. XIV, pag. 165. Martini Martini Atlantem Sinicum. Dionysii Foncqvæ, Stirpium aliquot paulò obscuriùs Officinis, Arabibus aliisque denominatarum, per Casparum Bauhinum expli-

Explicationem, pag. 25. Jacobi Bontii Historiam Naturalem & Medicam, libro 6, cap. 1, pag. 87, cum annotatione D. Pisonis. Simonis Pauli Commentarium de Abusu Tabaci & Herbæ Thee: item ejusdem Quadripartitum Botanicum, Classe secundâ, paginâ 44. & 45, ibidemq; classe tertiâ, paginâ 493. usq; ad pag. 499. *Wilhelmi Leyl* epistolam, apud Simonem Pauli in Commentario de abusu Tabaci &c: paginâ 15, b. Joannis Nieu-hofs *Gezantschap an den Keizer van China*, pag. 122, 123. & 124. a. Erasmi Francisfi *Ost- und West-Indischer wie auch Sinesischer Lust und Stats-Garten* p. 291, 292. &c. O. Dappers *Beschryvinge des Keizerryks van Taising of Sina* / p. 226. 227. 228. 229. Arnoldi Montani *Gedenkwaerdige Gesandtschappen aen de Kaisaren van Iapan*, pag. 5. Athanasii Kircheri *Chinam Illustratam*, & alios de eo tractantes.

Icon, quam damus, maximam partem ad figuram *Excellentissimi Domini Guilhelmi ten Rhyne* Medici, Botanici & Chymici Magni Imperatoris Iaponiæ, manu artificiosissimâ ad vivum coloribus expressam, confecta; quam cum fructibus ILLUSTRISSIMO DOMINO HIERONYMO à BEVERNINGK ex *Insulâ Decimâ* Anno M. DC. LXXV. transmisit: Qui eandem mihi, Curioso Lectori hîc representandam, cum fructibus seminibusq; multis, ex singulari favore, gratiosissimè concessit.

RICINUS AMERICANUS, TENUITER DIVISO FOLIO.

Cap. LIII.

E^{purgatrice Avellanâ Monardis}, sub nomine Hispanico *Medicina del Spanje*, ex Indiâ Occidentali, transmissâ, in horto plantis insignibus exoticis abundante, *Nobilissimi Domini Johannis Roeteri p. m.* Amstelodami Anno M. DC. LX. Planta rarissima enata est, *Papajæ* penè arbusculæ junioris formâ; quæ toto æstatis autumnique tempore vix fesquipedalem altitudinem obtinebat. Ea porrò *Planta*, à radice, *Caulem* rectum, lævem, rotundum, geniculis omninò destitutum edebat, pollicaris crassitie, ac subviridis cum purpurascence quodam intermixti coloris, *Serpentariæq;* instar maculis obsoletis aspersum. Hujus fastigium *Folius* ornabatur, inferiùs glaucis, superiùs atrovirentibus & splendentibus, magnitudine & divisurâ *Aconiti* seu *Geranii* batrachiodidis, substantiâ autem *Ricini* & quodammodò etiam figurâ: quæ in septem, octo, novem, immò & decem, acuminata, ast *Coronopi* foliorum instar, laciniata segmenta (in quorum singulis nervus rufescens è folii centro exporrigitur) ad gyrum, in quo segmentorū nervi coeunt, unde & pediculus longus averso folio oriebatur, dividebantur. Inferiora horum foliorum lätissimum ad tempus virorem cum luteo tristi commutabant colore, atq; tandem

dem decidebant, loco superioribus concessio, relictis tamen quibusdam subviridium macularum in cauli vestigiis. *Flores* nullos proferebat, multò minùs *Fructus*; quorum tamen postremorum copiam *Dominus Roeterus*, & *Dominus Johannes Commelyn Senator Amstelodamensis*, cum variis peregrinis fructibus & seminibus humanissimè mihi dono suppeditarunt. *Hi* Juglandis minoris sunt magnitudine ac ferè facie, rotundi nempe, & à medio corpore paulatim in mucronem desinentes, cordisq; humani formam quodammodò representantes; tenui è cinereo candicante, nonnunquam ad fuscum inclinante cortice, lento & molli constantes: qui exterius octo nervis à summo ad imum ductis, fibris frequentibus intercurfantibus, distinguitur: & interiùs, in concamerationes duas separatur; In quarum quavis *Semen*, magnitudine, colore ut & figurà, ferè Avellanam exoletam, vel potiùs (cum penè triangulare, & alterà parte semper planum) Castanellam peregrinam Johannis Bauhini referens, continetur; putamine tenui: *Nucleo* (qui malè concavus à sculptore factus) candido, solido, subdulci, substantià Avellanæ haud absimili. Qui in Medicinà apud Hispanos, in Indià Occidentali degentes, percelebris, & alvo evacuandæ servit: De quo Monardem interim Lector consulat Curiosus, donec in *tertià parte* hujus *Centuriæ*, plura percipiat.

RICINUS MINOR INDI- CUS, SOLANI FOLIIS.

Cap. LIV.

SUnt mihi ex Indiâ, de *Ricino* hoc minore *Solani* foliis, *Rami* sesquipedalis longitudinis duo, teretes, glabri, inanes, diluto virore tincti ac enodes : quos è contrariò correspondentia *Folia*, laxis dentibus circumferrata, pediculis penè uncialibus innitentia ambiunt, *Solani* non admodum dissimilia, longiora verò, magisque venosa, ac teneriora, & substantiâ *Ricini*, eo fermè etiam colore, utpotè superiùs saturata, inferiùs dilutè virentia, ac ibidem nervum, venas, fibrasq; magis conspicuas habentia. E singulis horum alis, singuli furculi *Flosculos* longâ serie muscosos racematim sustinentes, unciales prominent : in quorum nonnullis, *Fructus* jam unus, in aliis jam duo, pedunculis teneris dependentes visuntur triquetri, magnitudine, formâ & colore à *Lathiridis* nihil discrepantes, nisi brevi quâdam incanâque lanugine, instar *Tuliparum* caulium, aspersi essent. Hi maturitatem adepti, disiliunt in tres capsulas : quarum quælibet in partes duas cum impetu se aperit, & *Semine* coloris lividi, *Lathiridis* non majore, ast magis splendente, maculisque nigris, *Ricini* in modum majoris è *Gvineâ*, eleganter variegato, se exonerat. *Ricinus* hic novus & rarus, similitudinem aliquam cum *Pineis Nucleis Acostræ* habere videtur, si *Folia*, *Flores* & *Fructus*, cum *Acostræ* figurâ

figurâ considerentur. Ast *Ricinus noster* Planta tantum est haud grandis, cum Arborem *Pineos nucleos Malucanos* ferentem, magnitudine *Pyri*, asserat *Acosta*; hujus *Semina*, sive ut perperam vocat *Pineos nucleos*, ex Magni Mogolis Imperio accepimus, eâ magnitudine & facie, quâ *Ricini* vulgaris, quæ tamen foris fusci coloris sunt, cum aliquâ flavedine, intus verò nivei, saporis subdulcis, mox verò os faucesq; , instar *Laureolæ* baccæ, inflammantes. Hæc validissimè bilem & pituitam supernè ac infernè purgant, & ab Aromatariis quibusdam curiosis, nomine (quâ ratione, sum nescius, & an non forsan vox ab *Granadillâ* malè petita) *Grana Tilli* venduntur.

DATURA INDICA FOLIIS MALABATHRI.

Cap. LV.

D*aturam Acostæ*, & turpissimo feminis abusu, & mirando effectū satis famosam; nonnulli *Daturam Clusii*, sive *Turcarum Besleri* volunt: de quo tamen semper, cum *Daturæ Acostæ* fructus & semen mihi magis ad *Stramonii* accedere videantur, addubitavi. Et quidem non planè frustra. Nam cum *Daturæ veræ Indorum* Semen magnâ mihi copiâ Anno 1669. ex Indiâ allatum, *Stramonii* illud perquàm simile reperi; ex quo plurimæ etiam enatæ Plantæ, quæ *Stramonio Ægyptiaco*, (*Datura Contarena* ab Alpino dicto) ita congruentes fuerunt, ut
nullum

nullum in utroque discrimen animadvertere potuerim. Nonnullæ quidem subviridem habebant caulem, pleræque verò profundè violaceum, splendentem, & quasi guttulis intertinctum.

Cæterum fieri potest, ut *Datura Turcarum Besleri*, in Indiâ quoque *Datura* nuncupetur. Plurimas enim in Indiâ dari plantas *Daturæ* nomen ibidem obtinentes, certum est: neque hoc è verbis tantum *Acostæ*; sed ex Ramo etiam, antè sexennium fermè ex Indiâ sub nomine *Dotter sive Dutroa* (ita enim *Datura* hodiernis Indis & Batavis eo in loco degentibus, vocari fertur) mihi transmissio patet. *Ramus* ille pedalis est longitudinis, quadrangularis, hirtus & frequentibus internodiis distinctus: cui *Folia* ex adversò bina adnata sunt, uncias quatuor aut quinque longa, duas lata ubi latissima, nervis, venis & toto habitu Malabathrum exquisitè præsentantia, nisi quòd substantiâ minùs solidâ, magis herbaceâ, ac in utrâq; planitie pilis albis, brevibus atque subasperis, sicut & petioli illorum parvi, quibus innituntur, sint obsita. E foliorum ortu, ramusculi eodem ordine & serie, quo folia ipsa procreverunt, foliis itidem geminis, sed quadruplò minoribus condecorati. Geniculum autem superius, ramulorum loco, *Flores* binos, & rami cacumen quaternos, in angulos quatuor aut quinque desinentes, Hyoscyami haud dissimiles; sed ex calyculis planè hirsutis, asperis & veluti argenteis, prorumpentes, ostentat; quorum observare colorem non licuit; neq; de fructu & semine, an *Daturæ* vel *Stramonii* rectius æquiparanda, quicquam certi habere potui.

An

An Datura tertia Acoſtæ, aut Hyoſcyami tantum ſpecies, ob ſeminis forſan efficaciam Datura dicta? Hyoſcyami enim ſemen Daturæ proſectò maximè reſpondet viribus, quemadmodum elapſo abhinc triennio è puellâ ſex annorum meo in horto, quæ Hyoſcyami Semen, Papaveris loco comederat, clarè effulſit. Hæc paulò poſt ſtupendis correpta Symptomatibus, nunc Simiæ geſtus exprimere, nunc mira cantare, nunc dila- cerare veſtes, aliasq; tractare affanias, nunc veluti infana parietes inſultare, & ex angore animi, ve- lut furibunda innectere ſe brachiis præſentium coepit, quod ultra duodecim horarum ſpatium duravit, donec tandem vomitorio & Theriacâ adhibitis, malû nonnihil remiſit: quanquam & ſe- quenti adhuc die mira ſupererat animi perturba- tio, nam & tunc continuè manus verſabat, velli- cabat veſtes, ac ſi in maximas adducta anguſtias, admisſorum omnium ignara. Poſtmodum planè convaluit, & in hunc uſq; diem vitâ, ſinè ullâ ca- pitis noxâ & ſanitatis detrimento, fruitur.

ALCEA JAVANICA ARBORESCENS, FLO- RE PLENO.

Cap. LVI.

INter *Alceas*, quæ affinitatem quandam cum *Gofſipio* habent, *Malvæ multa genera*, ſinè dis- crimine, à nonnullis immiſcentur: quamvis *Al- cea* & *Malva*, duæ ſint plantæ toto cœlo diffe-
Q
rentes.

rentes. *Malva* enim in medio floris semina circa stylum nutritivum orbiculatim in pastilli formam congesta, palàm subjicit oculis : *Alcea* verò ea in vasculo seminali, in quatuor vel quinque capsulas distincto è contrariò occultat ; & hujus duo præcipuè occurrunt genera. Alterum, fructibus oblongis, *Bamia* ; alterum brevioribus & ut plurimum rotundis, *Alcea* nuncupatum, de quâ Plantæ, Frutices atq; Arbores habentur.

Plantarum in hortis nostris vigentium, *Alcea vesicaria Capitis Bonæ Spei*, vilissima non est censenda. Hæc vulgari est plerumq; fruticosior & obscuriùs virens ; ramis instructa pluribus, hirsutioribus, minimè verò aculeatis : *Foliis* minoribus, rotundioribus magisq; glabris : *Vesiculis* seu *Calyculis* tristioribus, pallidis vel magis virescentibus, lineas dilutiores ex ferrugineo rufescentes habentibus ; è quibus *Flores* nonnihil elegantiores explicantur.

Inter *Frutices* atque *Arbores*, non postremum meretur locum, *Alcea arborescens Syriaca*, quæ jam in hortis Europæis, *albis, carneis, purpureis & rubentibus* occurrit floribus : cui antecellit *Rosa Sinensis* tam *foliosior*, quàm *foliosa*, & *quinquefolia Ferrarii* ; nobis *Alcea Candaharensis arborea*, *pampineis foliis, flore mutabili simplici, pleno, & foliosiore*. Atque huic raritate suâ palmam extorquet, *Rosa Batavico-Indica inodora*, seu *Malva frutescens rubra & pallida, Bontii* ; nobis *Alcea arborescens Favanica flore rubicundo, & carneo simplici* : de quâ sequentes admodum elegantes species, ex Indiâ obtinuimus.

Prima, sive Alcea Favanica arborescens, flore pleno rubicundo : Frutex peramoenus jucundusq; est, ad pergu-

pergulas texendas valdè idoneus, Rosarum ex-
 crescens altitudinem: qui compluribus obsequio-
 sis, tenuibus & lentis Ligustri in modum divari-
 catur viminibus: per quæ *Folia* cernere licet, lon-
 gis innitentia pediculis, auriculas circa caulem
 habentibus, lævia, tenera, lætè virentia, digito-
 rum trium vel quatuor transverforum longitudi-
 ne, latitudine duorum triumve, crasso modo in
 ambitu dentata, Alceæ junioris Syriacæ figurâ;
 aut si minora tantum consideres, cum Gelsimini
 Indici flore phoeniceo Ferrarii foliorum extremis
 lobis, tam formâ quàm consistentiâ admodum
 convenientia. E ramorum extremitatibus, &
 foliorum proximorum sede, *alabastris*, circa tem-
 pus floriferum germinare incipiunt virides stria-
 tique, longis suffulti petiolis, & à basi usque ad
 medium, foliolis angustissimis, veluti cancellis
 ita obsepti; ut calyculos eorum geminos jure me-
 ritoque existimare posses. Horum alabastrorum
 singuli cum maturitate in quinque lacinias dehi-
 scentes, *Florem* admodum spectabilem & amplum
 Alceæ arborescentis Syriacæ similem, petalis
 quinque rubicundis constantem, expandunt: cu-
 jus medium occupat triuncialis fermè stylus, cro-
 cis pavonino in apice coronatus, & ab imo usq;
 ad summum, modò multiplici foliorum foetu lu-
 xurians, modò quinis quaternisve foliis, triplici,
 quadruplici aut numerosiore serie ita cinctus; ut
 flos vel densissimâ foliorum compage omninò
 plenus, vel quasi tres, quatuor aut quinq; flores
 alii ex aliis enati, spectaculum intuentibus jucun-
 dum oblectationemque præbeant.

Altera Species, sive Alcea Favanica arborescens flore pleno carneo: nihil peculiare possidet, in quo à jam delineatâ differat, præterquam quòd Flores ejusdem, (qui etiam obscuri vel planè nullius odoris) carneo peramœno colore infecti sint. Inde plura de illâ scribere supervacaneum judicavi. Non minùs tamen quàm prior, nervis multis per longitudinem foliorum floris discurrentibus distincta. Utraque in hortis Indiæ, velut apud nos Rosa colitur.

ALTHÆA AMERICANA PUMILA, FLORE LUTEO SPICATO.

Cap. LVII.

A *Lthæa* & *Malva*, Sorores duæ, perquàm sibi similes, semina circa stylum nutritivum arctè in orbem disposita, formâ cascولي gerentes, parvoque distantes discrimine: *hæc* tantùm eò, quòd magis herbacea plerumque sit, & Semen in rugosioribus pericarpis ut plurimùm contineat: *illa* verò, quòd plerumque lignosior, hirsutior & fruticosior excrescat, ac Semen in pericarpis hirsutioribus lanuginosioribusve magis compressum offerat; cui *Althæam sequentem Americanam* subjungo.

Hæc Planta lignosa, ramosa atque humilis est, molli lanugine hirsuta: *Folis* *Althææ* vulgaris minoribus, pediculo longo cauliculum alter-

alternatim ambientibus; cujus in summo *Flosculi* quinis foliolis flavis constantes, densè in spicam congesti cernuntur; originem è calyculis geminatis ac villosissimis, quorum quisq; in partes mucronatas quinq; divisus, petentes: flosculis delapsis succedunt *Semina* compressa, pericarpiis lanuginosis inclusa, quæ stylum nutritivum circulatim & arctè ambiunt, & dimidiò *Althææ* nostratis sunt minora. Abundat in locis saxosis Insulæ *Corocao*.

GERANIUM NOCTU OLENS ÆTHIOPICUM, RADICE TUBEROSA.

Cap. LIIIX.

DE Geranio tristi Herbariorum, quod jam antè complures elapsos annos, in Europâ potenti nostrâ, totum Geraniorum genus præprimis nobilitavit, eorumque gloriam maximè adauxit, se verò ipsum in cultioribus viretis, tam raritate, quàm merâ in florem collectâ svavitate, eaque jucundè olente, & notabili odoris proprietate expetendum commendavit: nullum, præter Cornuti, descriptum invenio; cùm tamen variæ ejusdem species circa Promontorium Bonæ Spei reperiantur. De quibus primus omnium PERILLUSTRIS ac GENEROSUS HEROS, DOMINUS DOMINUS à BEVERNINGK tres sequentes in Belgium, summâ cum Botanicæ Scientiæ Cultorum voluptate,

transferri curavit, quæ in florifero Ejus Horto lætissimè virentes floruere omnes, atque ex parte etiam Semina tulerunt.

PRIMA SPECIES,

Geranium noctu olens ^{sive} *Æthiopicum*, radice tuberosâ,
foliis *Myrrhidis* latioribus.

TUberosam agit *Radicem*, obsoleti coloris purpurei, peramplam & crassam, crassisque balanis, colore & formâ junioribus *Carotæ* flavæ radicibus haud absimilibus præditam: quæ, antequam è terrâ erumpit, in furculos aliquot veluti propagines subinde facescit palmares, *Folia* emittentes *Geranii* tristis *Cornuti* majora atque asperiora: ex horum gremio *Caules* deinde in pedalem majoremve elewantur longitudinem, rotundi, inanes, ternis ac quaternis longè distantibus, folioso margine fimbriatis intercepti geniculis; in quorum singulis *Folium* conspicitur, inferioribus terræ proximis longè minus, in primis, quò altiore in caule gradum obtinet. Sequuntur *Flores*, caulium & pediculorum in cacumine quibusdam foliolis radiato se repræsentantes, novem vel decem in umbellam dispositi, *Geranii* tristis *Cornuti* nonnihil majores; qui in *Fructus* longos, rostri gruinalis instar formatos abeunt, *Semen* oblongum continentes, coloris (nisi me fallit memoria) olivacei, cujus non solum cum plantæ integræ picturâ coloribus vivis affabrè illustratâ, Anno M. DC. LXIX. per ILLUSTRISSIMUM DOMINUM à BEVERNINGK particeps factus; sed Anno
jam

jam præcedente, ILLUSTRISSIMO etiam huic MÆCENATI vivâ radice, & ficcâ ipsâ, me exhilarare plantâ complacuit. Ex quo non minùs TANTI HEROIS Cura in promovendis studiis laude dignissima, quàm summa in me immeritum benevolentia, Sole clariùs meridiano effulget.

ALTERA SPECIES.

G *Eranium noctu olens Æthiopicum, radice tuberosâ, foliis Myrrhidis angustioribus*, mihi indigitatum: Primæ speciei in omnibus est simile; nisi quòd *Flores* ad purpureum obsoletum inclinent colorem; *Foliaq;* in lacinias plures & angustiores dissecta, quorum pediculus nonnunquam magis purpurascit.

TERTIA SPECIES.

R *Adicem* habet pariter tuberosam, *Folia* verò *Aquilegiæ*; inde etiam *Geranium noctu olens Æthiopicum, radice tuberosâ, Aquilegiæ foliis* dicta. De quâ in posterum, nec non de aliis speciebus quibusdam novissimis, quarum picturas *Excellentissimus D. Wilhelmus ten Rhyne* nobis Anno M. DC. LXXV. ex Promontorio Bonæ Spei transmisit, plura, Deo volente, subsequenter.

Hâc vice à contemplatione Geranii tristis formæ, ad florum ineffabilis, svavitatis præcellentis Moschi, odoris dignissimam admiratu proprietatem convertemur. Hi enim Flores, instar *Hesperidis Theophrasti*, influxum illucentis Solis adeò aspernari videntur, ut ferè integro die nullum; cum Lunæ verò accessu odorem inenarrabilis svavitatis, è meatibus, (invisibili modo, fermè

fermè sicut *Colocasia* humorem aqueum è foliorum venis ac poris visibiliter) diffundant : qui intempestà quoq; nocte ad Auroram usque perseverat , statimque cum Solis præsentia evanescit ; quemadmodum illud à *Cornuto* jam annotatum , cujus de supra dictis causis , hæc est animi sententia : cum floris substantia rarior , & odorifer humor oleosus , valdè sit tenuis , per apertos meatus levissimo calore Lunæ sideris evocatus , spirat fragrantissimè , intensiori Solis verò dissipatur . Atque propterea ejusmodi flores interdiu odore destituuntur , quoniam , inquam , illorum humor oleosus à Sole ita diminuitur , ut inefficax sit atque ineptus svavitatem suam ferire nares . Et quod de Geranii florum odoris Naturâ , Naturæque causis , jam expedivimus breviter ; etiam de Plantarum omnium , quibus eadem indoles , intelligendum . Hic verò notandum , quasdam hujus Naturæ Plantas , proprietatem mirabilem , multò meliùs atque clariùs exserere , quàm alias : quædam enim interdiu propemodum nullum , noctu verò fragrantissimum exhalant odorem ; ut *Gerania noctu olentia* , *Arbor tristis* , *Hesperis* tam *Pannonica* quàm *Syriaca* : è contrariò quædam etiam interdiu odore quodam ; sed multò languidiori quàm noctu , sunt præditæ . Causa verò , cur illæ interdiu Plantæ lunares etiam fragrent , hæc est : quòd earum humor sulphureus ac oleosus , copiosior & crassior , qui calore Solis non adeò , uti priorum , exfugi & consumi potest , cujus generis perplures reperiuntur , atque inter cæteras *Leucojum* , *Viola Damascena* , *Superba flore pleno* :

pleno: ut & *Rosæ Egletteriæ folia*, quorum fragrantia etiam post frigidiusculam pluviam, præsertim die in vesperam inclinante, perceptibilis magis animadvertitur; idque partim, propter eorum copiam & magnitudinem, quæ recollectis quadantenus sulphureis spiritibus, quamvis illi parcè tantum prodeant, attamen tam multis viis se exferentes, validum satis excitant odorem; partim quia crassus eorum ac viscosus humor resinofus, spiritus volatiles sulphureos magis constringit, quapropter dissipari non penitus, eoq; citiùs se recolligere possunt. Et sanè, quòd Rosa Egletteria pro foliorum abundantia, in Geranii tristis florum paucitatis comparatione, noctu odorem haud fortiozem offerat, in causa est, spiritus ejusdem sulphureos non tam efficaces & subtiles, humoremque eos constringentem crassioris consistentiæ esse. Atque hæc mea, pro tenuitate quidem opinio, quam etsi publici juris facere non erat animus, tamen moveri me passus sum. Tibi verò Modeste Curioseque Lector, meliora explorare, in quibus erravi rejicere, & si aliquantisper semitam inii, viam clariozem aperire licet.

GERANIUM ÆTHIOPI-
CUM MYRRHIDIS FOL: TERT:
FLORE MAGNO STRIATO.

Cap. LIX.

G*eranium Æthiopicum Myrrhidis Folio tertium;*
pedales & cubitales profert caules hirsutos,
R partim

partim virides, partim rubentes, geniculatos, ramosos, quorum articulorum juncturis pinnae duae cartilagineae annexae, & *Folia* longis pediculis adhærent subhirsuta, plurimis segmentis divisa, crenata, & per oras aliquantulum rubentia, faciem mediam inter Geranii Apuli, Coriandrifolio *Columnæ*, & Geranii tristis *Cornuto* folia minora, obtinentia. *Flores* in umbella pauci, carnei, speciosi, striis purpureis insigniti, foliis quinque amplis, ad imum angustis, conflati, & calycibus longis, hirsutis, quinquepartitis, exeuntes: quibus *Fructus* rostratus, & *Semen* Geranii Apuli, Coriandrifolio, succedit.

Perelegantem hanc Geranii Speciem, nusquam, nisi apud ILLUSTRISSIMUM DOMINUM HIERONYMUM à BEVERNINGK, cui ex Africano Bonæ Spei Promontorio florum varii generis abundantissimo, Anno reparatæ Salutis M. DC. LXIII. misa, vidimus.

CARYOPHYLLATA MONTANA FLORE PLENO PROLIFERO, FOLIO HEDERÆ TERRESTRIS.

Cap. LX.

C*aryophyllata* illa perelegans, à Clusio pro *montanâ tertiâ*, expressa ac descripta, in Borusfiâ etiam nostrâ nascitur, tam simplicibus, quam plenis, immò nonnunquam etiam proliferis floribus.

ribus. Hujus autem pulchritudinem & diversitatem à *Caryophyllatâ aquaticâ nutante flore*, nutrimento tantum superfluo ac abundantibus pluviis adscribendam, & mutuata ad breve temporis spatium raritatem, minimè durabilem, altero post anno, pereunte hoc adscito decore, in vulgarem suam faciem recedere existimo: quod clariùs evolvere in *Viridario meo Borusfiaco* meditor.

Hic verò quandam ejusdè penè speciei, ab aliis *Caryophyllatis* omnibus, quas unquam conspexi, diversam sisto: quæ æstimatione non indigna, sive peculiaris sit species, sive nobilis fortè ab *aquaticâ vulgari nutante flore* tantum varietas; quod liquidò confirmare non possum, cum non nisi unicam plantam, Svecici belli tempore, ex *Casubia* montibus mense Majo florentem, acceperim. *Radix* ejus, *Caryophyllatæ aquaticæ* tam colore, & facie, quàm sapore prorsus respondebat, in aliquot pariter diducta propagines; ex quibus *Folia* *Hederæ* terrestris paria, orbiculata ferè, per ambitum modicè ferrata, & leniter crispa, pediculis fescuncialibus innixa virebant; quorum unicum duntaxat lobulo exiguo, rotundo, utrinq; circa basin auriculatum. Hæc interfolia, *cauliculus* palmaris, erectus & firmus eminebat, ternis vel quaternis, in lacinias tres latas ferratasq; , sed non usq; ad pediculum divisis *foliolis* inferiùs septus; proximè à summo fastigio elegantissimum sustinens *Florem*, sanguineum, seu hilaris cinnabaris fulgore ardentissimum, & multiplici foliorum texturâ ac serie constantem, *Caryophyllatæ montanæ* tertiæ multiplici flore *Clusii* propemodum formam referentem, calyce excepto, è foliolis

multò minoribus constructo. Ex dicti floris centro, cauliculus ad sesquidigiti altitudinem transiliebat, flore alio minore ac minùs folioso, magnificè quasi venustate matris suæ triumphante ornatus, gratisimumq; plantæ hujus aspectum, multis etiam exoticis palmam eripientis exhibente. Tota planta lanugine Caryophyllatæ vulgaris modo pubescit, eaq; facie & magnitudine, quâ inter icones expressa, in nostro Herbario vivo servatur.

PULSATILLA POLYANTHOS VIOLACEA, ANEMONES FOLIO.

Cap. LXI.

Radice nititur nigrâ, crassâ, non admodum profundâ, inferius in plures tenues ramos & fibras, superius in multa capita diffusâ. Quæ novo vere statim post solutas nives, immò nonnunquam sub illis, *caules* multos sesquipalmares & dodrantaes, rotundos, inanes, albis tenerisq; pilis planè hirsutos emittit: horum quivis paululum ultra medietatem *coronulâ* in lacinias plurimas dissectâ, extrinsecus perquam villosâ, intrinsecus glabrâ & venulis striatâ, cingitur; in extremitate *Florem* Pulsatillæ vulgaris quidem formâ & hirsutic æmulum, sed longè ampliorem, è foliis sex latis coeruleis vel violaceis compositum, gerens spectabilem, odoris dulcis; cujus medium globus, ex densis capitula lutea gestantibus constipa-

stipatus staminulis, occupat; hujus è centro capillamenta rursus densa & mollia, in cuspide, vel penicilli in morem conjuncta prorumpunt, sensim decedente flore altius sese ac latius, in *Globo* villosâ cæsarie comofo & incanescente expandentia; ac in cujuscunq; infimâ cæsariei parte, *Semen* exiguum longiusculum, parvo in pericarpio villoso complectentia. *Folia*, præterlapso floris tempore, primùm se conspicienda offerunt, Anemones hortensis latifoliæ simplici flore tertiæ Clusii, latioribus foliis proxima, longis pediculis hirsutis suffulta, in lacinias tres primarias ad pediculum usque divisa, & hæ in alias bifidas vel trifidas minùs profundas, quarum unaquæque iterum in anteriore parte dissecta: hæc folia justam consecuta perfectionem, venosa, dura, rigida, & præcipuè subtùs ac per margines sunt hirsuta.

An *Pulsatilla V*, sive folio *Anemones secundæ*, vel *subrotundo*, à Casparo Bauhino in Prodomo descripta; cujus autem floribus petala septem adscribit, &, quòd inter folia proveniant, affirmat?

Asperis, sterilibus & incultis Borusfiæ ac Casubriæ gaudet locis, ericetis, sylvarumque marginibus: ubi planta una vel altera, floribus Hepaticæ rubræ instar pulchrè rubentibus, reperia. In Poloniâ candidissimis occurrit floribus, ut ILLUSTRISSIMUS atque CELSISSIMUS PRINCEPS ac DOMINUS, DOMINUS MICHAEL CASIMIRUS RADZIWILIUS, S. R. IMP. PRINCEPS, MAGNI DUCATUS LITHVANIÆ VICE-CANCELLARIUS & EXERCITUUM DUX

PULSATILLA POLYANTHOS ANEMONES FOLIO,
CUM FOLIIS ET FRUCTIBUS.

CAMPESTRIS &c. gratiosissimè mihi primum detexit: quæ postea à *Petro Breynio* Fratre, cum aliis generibus raris nondum descriptis, pubescente Majo, in Masoviâ inter Warfaviam & Thorunium observata.

Cùm inter icones, Planta florens sinè foliis tantùm repræsentata; in Lectoris gratiam, plantam deflorentem cum foliis & fructibus hîc subjunxi.

PULSATILLA FLORE OBSOLETO, CAULE NUDO.

Cap. LXII.

R Adice ac foliis, Pulsatillæ vulgari flore obsoleto persimilis; præter *caules*, qui nudi planè nec ullâ redimiti coronulâ, cujus summo contra *Flos* multò major, magisq; patulus, è colosino obsoletus, foliis octo constructus, ac innumeris crocos flavos gerentibus staminulis præditus, gloriosè infidebat; huic plumosa congeries cum Semine, à præcedente nihil diversa, tandem succedebat. Hoc *Pulsatillæ* genus rarissimum, quale nec antè, nec post vidi, Anno M. DC. LX. cùm Patriam dulcissimam maximo belli incendio Mars furibundus distringeret, à rhizotomâ mulierculâ ex Cassubiæ montibus mihi initio Maji allatum.

JACO-

JACOBÆA ÆTHIOPICA LAVANDULÆ FOLIO.

Cap. LXIII.

V*Irge*, ex radice quas fundit, rotundæ sunt, striatæ & incanæ, magnitudine Millefolii sylvestris; per quas *Folia* viridi-incana, uncias duas longa, culmum lata, nervo per medium decurrente crasso, similia foliis Lavandulæ. Virgarum fastigia in surculos quosdam, & hi in pediculos duos, tres, quatuor, pluresve, minutissimis donatos foliolis, abeunt; quorum singuli *Florem* è calyculo, torulis viridibus canaliculato, Jacobææ gestant minorem, radiatis aureis, per extremum incisiss foliis, umbonem concolorem ex multis apicellis, sive tubulis constantem, coronantibus: qui in papposum tandem *Semen* oblongiusculum, Jacobææ vulgaris non dispar, abit. Gaudet locis herbosis Promontorii Bonæ Spei.

JACOBÆA ÆTHIOPICA LARICIS FOLIO.

Cap. LXIV.

Nascitur & inibi *Jacobææ Species* in ericetis rarior, *Ericæ facie*, quæ nomine *Ericæ flore luteo*, inde unà cum Jacobæâ præcedente, & sequentis specie primâ, Anno M. DC. LXIV. ad ILLUSTRISSIMUM MÆCENATEM

TEM NOSTRUM missa. *Hæc* lignosus & parvus est Frutex, *Ericæ* similis; *ramos* ferens multos, dilutè virides, rotundos ac striatos, inferius ubi nudi, tuberculis densis, sive foliorum vestigiis delapforum, punctulis veluti, inæqualiter utrinque, & in medio positis, instar *Evonymi* alterius *Clusii* insignes: cæteroquin, ab imo ad summum, numeroso ac denso agmine *Foliis* uncialibus & dimidiò minoribus, angustissimis, lætè viridibus, *Pinastri* tertii *Hispanici* pumili *Clusio*, vel *Laricis* accedentibus, at mollioribus, ita circumdati stipatiq; , ut ipsos ramos penitus occultent. *Florem* in ramulorum & furculorum cymis plerumq; solitarium producit aurei coloris, stellatum, *Jacobææ* haud multum ab similem, minus autem foliosum, calyce longiore, maturitate in pappum evanescentem & *Semen* nigrum *Jacobææ* longius relinquentem.

JACOBÆA SPICATA MONOMOTAPENSIS.

Cap. LXV.

DUæ iisdem in locis *Jacobææ spicata* reperiuntur species. *Prior*: caule longiori, quàm prædictæ, adolescit, rotundo, striato, in ramos diducto satis longos; quos hinc indè *folia* sepiunt subrotunda, crassa & ferrata, *Euphrasiæ* foliis quodammodò accedentia, in mucronem verò acutiorem desinentia. *Flores* scanfiles per ramulorum longitudinem serie quâdam succedentes
S gerit,

gerit, veluti in spicam congestos, flavos, radiatos, disco melino Jacobææ vulgaris minore, calyculo quoq; longiore & angustiore, ex numerosioribus squamulis viridibus, fimbriam albam lanuginosam habentibus, imbricatim compacto. Horum florum apicelli, in pappos resoluti, unâ cum *Semine*, Jacobææ paululum exiliore, avolant. Tota planta hirsutæ quasi subaspera, & albâ lanugine obsita conspicitur.

Alterius speciei, caules itidem striati sunt & ramosi, ast minùs lanuginosi; *Foliisq;* paucioribus septi, ac *Floribus* rarioribus, furculo longiusculo, sæpè solitariis insidentibus, onusti.

JACOBÆÆ AFFINIS PLANTA TUBEROSA, CAPITIS BONÆ SPEI.

Cap. LXVI.

QVoniam in Jacobææ Historiam incidimus, non abs re fore existimo, hîc loci *Plantam rarissimam Capitis Bonæ Spei, pappescentem*, studioso Herbarum Contemplatori, antè oculos collocare; quæ mediam cum *Jacobæâ* & *Chondrillâ bulbosâ* Lobelii habere affinitatem videtur.

Radice est tuberosâ, fuscâ, in orbicularem latitudinem effusâ, Cyclaminis facie: *Foliis* multis, Cyclaminis etiam haud valdè absimilibus, ex saturè & dilutiore amœnâ viriditate eleganter variegatis; inter quæ *cauliculi* teretes, concavi, paucis foliolis septi, bini, terni, pluresve, drantal

drantalis longitudinis exsurgunt, *Florem* unicum aureum, *Jacobææ* latifoliæ *Pannonicæ* tertiæ *Clusii* similem, in pappum abeuntem, sustinentes. Hæc in Ramulo sicco, & figurâ coloribus summo studio, ad plantam, quæ in BEVERNINGIANO HORTO Anno M. DC. LXIIX. floruit, notare potui.

SENECIO VISCOSUS ÆTHIOPICUS, FLORE PURPUREO.

Cap. LXVII.

SEsquipedalis, immò & cubitalis est Planta, *Scæule* solidiore quàm *Senecionis* vulgò noti, & *Jacobææ* in modum duro ac striato, ramis aliquot prædito, præsertim superiùs, ubi *Impiæ Plinii* de more, caulem excedunt; *Foliis* haud multis alternatim latâ basi caulem amplectentibus, *Senecionis* vulgaris minùs laciniatis, quasi circumrosis ac crispis, quorum extrema pars fastigiata. *Flores* in ramis & caule densè coacervati & aphylli cernuntur, tubulis & staminulis multis purpurascensibus conflati, ex calyculo striato provenientes, ac vulgaris ritu celerrimè fatiscen-tes in pappum, sub quo *Semen* longiusculum, cinereum & striatum, nihil à *Senecionis* nostri, nisi quòd nonnihil majus, differens.

Senecio hic per universum hirsutus ac tactu viscidus, juxtâ Promontorium Bonæ Spei viget; Inde ILLUSTRISSIMO DOMINO à BE-

VERNINGK missus, à quo Anno M. DC. LXIII. munere, & postea à Dn. Doct. Huyberto ac Dn. Doct. Slado accepimus.

ERIGERON ZEILANICUM LAMPSANÆ FOLIIS.

Cap. LXIIX.

Magnitudine, foliis, caule & ramis, illi Cichorii generi, *Lampsana* à Dodonæo appellato, persimile; magis tamen hirsutum, *Floribus* uberrimis, pallidi coloris, Conyzæ cæruleæ acris Caspari Bauhini, minoribus, quos nulla ambiunt petala, onustum: *Semen* exile pappescens Conyzæ acris annuæ albæ Morisoni par, quod vento etiam lenissimo è residuis florum calyculis dispellitur. Ex *Zeylan* Insulâ, vel propter foliorum, vel virium fortè quandam convenientiam, nomine Betonice Anno M. DC. LXX. accepimus.

EUPATORIUM ERICOIDES CAPITIS BONÆ SPEI.

Cap. LXIX.

DUæ imprimis, sub Eupatorii nomine descriptæ, inter alias, Plantæ, apud Auctores reperiuntur. Prima, *Agrimonia*, quæ verum Dioscoridis

scoridis & aliorum Græcorum Eupatorium existimatur. Altera, *Herba S. Kunigundis Tragi*, quibusdam Eupatorium *Abuali Ibn-Tsinæ*, seu Arabum (sed perperam) creditum. Illi, quæ lappulas echinatas ferens est planta, *Agrimoniæ* nomen; Huic, quæ planta pappescens, *Eupatorii*, relinquo, maximè cum Botanici quidam hujus seculi præcellentissimi, verum ac concinnum in hoc studio ordinem venantes, ita hoc disponere (uti ferè patet) cupiant. Quanquam & minimè redarguendi, qui *Agrimoniæ*, cum Eupatorio Antiquorum magis conveniat, *Eupatorii* nomen relictum; utq; *Eupatorium pappescens* alii, aut jam dicto Tragi nomini *Herba S. Kunigundis*, subderetur, præoptarent. Judicium autem de his, aliis permitto, meq; ad *Eupatorium pappescens* converto: de quo præter jam ab aliis descriptas, complures adhuc novas exhibere species in Herbario meo possum.

Et quidem inter cæteras *Eupatorium Africanum* hoc rarissimum. Quod *Suffrutex* est lignosus, frequentissimis ramis, tortuosis & duris divaricatus, ad figuram *Ericæ Myricæ* folio incanæ (floribus & semine exceptis) tam propè accedens, ut non ovum ovo similis: quoniam non rami tantum; sed *Foliola* etiam eorum, quibus densissimè *Ericæ* penitus vulgaris modo contacti, tomento adhærente albicantia sunt & incana. *Flosculi* verò in ramorum apicibus, in muscarios parvos conglomerati, *Eupatorii* conspiciuntur persimiles; sed minores multò, & subtilioribus squamulis purpurascentibus imbricati; è quorum medio purpureus promi-

net tubulus, *Semini* papposo insidens, quod maturum, nigrescit, nec quicquam ab Eupatorii vulgaris feminibus diversum.

EUPATORIO AFFINIS PLANTA ZEILANICA, FOLIIS ULMI.

Cap. LXX.

ALtius Africano, penè ut vulgare, *Herba S. Kunigundis* à Trago dictum, *caulibus* rotundis, striatis, in viridi aliquantulum purpurascentibus, sapore (in resiccatis) salso, fruticat; quos *Folia Ulmi* vulgaris æmula, sed minora, versùs pediculum fastigiata, ac sensim latiora, rotundioraq; evadentia, parvis intervenientibus pediculis alternatim ambiunt. Caulium fastigia in surculos aliquot dividuntur, atq; hi rursus plures in petiolos, quibus incompositi *Flores* umbellam mentiuntur, Eupatorii Ericoidis floribus similes, sed pallidi seu straminei coloris, atq; ex compluribus staminulis conflati. Seqvuntur *Semina* minuscule Stœchadis citrinæ Herbariorum paria; inter quæ, in meditullio calyculi crebris squamulis compactiles, præterea velut spadiceus, exiguus & durus *Fructus*, seu *Vasculum seminale* coniforme excrescit, superius sæpè reflexum, intùs inane & splendidum, quantum observare licuit.

CHRY-

CHRYSOCOME ÆTHIO- PICA PLANTAGINIS FOLIO.

Cap. LXXI.

SI *Planta Lavandulae affinis ista verticillata*, pro *Stœchade Arabicâ* ubique nota, nomen retinere debet; quam ob causam *Chrysocomæ*, *Stœchadis citrinæ* nomen possideant, non video. Nam, si *Stœchas Arabica*, citrinis inveniretur floribus, potiore jure illa cum *Elichryso duodecimo Caspari Bauhini*, nomen *Stœchadis citrinæ* sibi vendicarent. Commodius igitur, meâ opinione, *Stœchadibus citrinis Herbariorum*, nomen *Chrysocomes* cum Clusio tribueretur, quin etiam cum *Chrysocome Antiquorum* melius, quàm *Stœchade* conveniunt.

Chrysocome annumerandi ergò omnes *Caspari Bauhini Helichrysa*, excepto primo, sive foliis *Abrotani*, quæ planta corymbifera; & duodecimo, sive *Stœchade viridi capitulo oblongo*, quæ planta verticillata, à Johanne Bauhino optimè *Stœchadi Arabicæ*, cujus vera species, addita. Similiter ad *Chrysocomes* vexillum pertinent *Gnaphalia Caspari Bauhini*, præter primum sive *maritimum*, quod cum septimo & octavo, sive *roseo sylvestri* & *hortensi*, ad *Corymbosas* amandari debet. Sed prætermisissis jam cognitis, ad novas describendas, & quidem primò ad *Chrysocomen Africanam Plantaginis folio*, ab omnibus aliis diversam, quam ex liberalitate ILLUSTRISSIMI DOMINI à BEVERNINGK

habeo,

habeo, & postmodum Anno M. DC. LXX.
à D. Slado accepi, me jam accingo.

Hæc ex *Radice* nigrâ & fibrosâ, *caulem* fert
lignosum, firmum, plus fermè quàm pedalem,
sæpiùs alios cauliculos producentem, vel mini-
mè, vel parumper & quidem superiore tantum
medio lanuginosum, ubi penè nudus, aut pauca
saltem foliola habet: inferior verò ejus medie-
tas, *foliis* compluribus condecoratur, virescenti-
bus & glabris, Plantaginis lanceolatæ perbellè
æmulantibus; sed brevioribus, latioribus, lon-
geque multò rigidioribus, per oras modicè refle-
xis & crispulis, supinâ parte eleganter splenden-
tibus; in quibus nervi quinque insigniter conspi-
cui secundum longitudinem, cum venulis satis
validis per latitudinem vario flexu discurrenti-
bus, cernuntur. Horum infima longiusculis
& latis pediculis fulciuntur; reliqua verò si-
nè pediculo cauli adnata, marginibus utrinque
in caule adeò devergunt, ut planè alatus videat-
ur. *Flosculi* caulium & ramulorum fastigia occu-
pant in comam cohærentes, Stœchadis citrinæ
Italiciæ Johannis Bauhini simillimi, at breviores,
è squamulis ex stramineo & ferrugineo mixtim
colore compactiles, quorum apices medii, cum
maturitate in papposum *Semen* exiguum Stœ-
chadis citrinæ Germanicæ abeunt, & aurâ levis-
simâ dissipantur.

In locis Capitis Bonæ Spei sterilibus lu-
xuriat, ubi Vere floret, & præterlapsis aliquot
Hebdomadibus Semen magnâ abundantia pro-
fert.

CHRY-

CHRYSOCOME PEREGRINA

major frutescens.

Suffrutex lignosus est atq; ramosus, cubitalis altitudinis, lanugine candidissimâ obductus: *Foliis* multis, Chrysocomes Germanicæ majoribus: *Floribus* Gnaphalii Americani Clusii, coloris verò vel citrini, vel immortalis auri fulgore resplendentibus, ac subindè multò longioribus, Lupulorum capitula quodammodò æmulantibus.

Colitur in viretis Belgii, ubi Anno M. DC. LIII. apud D. Davidem Brabandt nomine Gnaphalii Alexandrini, & Anno M. DC. LX. in Horto publico Amstelodamensi, nomine Gnaphalii Americani majoris flore aureo, legi.

An *Stæchas citrina*, floris & magnitudine, & colore speciosa, Johannis Bauhini?

CHRYSOCOME GERMANICA, FLORE

ignescente, sive ex aureo rutilante.

Stæchadi citrinæ Germanicæ latiore folio Johannis Bauhini, in omnibus similis, præter squamulas florum, quæ admodum eleganter ex aureo in modum prunæ rutilant, & aspectu pulcherrimè jucundissimèq; splendent. Nascitur in Casubia sterilibus arenosis & apricis locis, præsertim sublimioribus; Julio & Augusto floret; Septembri & Octobri perficiuntur Semina. De hujus plantæ facie & viribus, jam quædam in *Miscellaneis Curiosis Medico-physicis Academia Naturæ Curiosorum* monui.

CHRYSOCOME GERMANICA,

flore sanguineo.

Persimilis antecedenti, Flosculis exceptis, quæ longiores, & squamulis sanguinei coloris

T

imbri-

imbricati sunt. Planta valdè rara, quæ unica tantum ex Casubia montibus, mihi Anno M. DC. LXII. mense Julio per rhizotomam mulierculam allata.

CHRYSOCOME SYRIACA,

flore atrorubente.

PUlhra quoq; species Chrysocomes in Syriâ reperitur, *Baccharis* Rauwolfio dicta, *Foliis* plerumq; majoribus quàm Germanicæ; *Floribus* verò brevioribus, quorum squamulæ atrorubenti colore tinctæ, quantum ex plantâ siccâ Rauwolfianâ, in Monte Libano erutâ, aliisque duabus in Monte *Carmel* ab *Excellentissimi Domini Jacobi Golii p. m. Fratris* collectis, observare licuit.

CHRYSOCOME SYRIACA,

candidissimis floribus.

NOn ita obvia alibi, quàm in Saxosis Libani montis, ubi à Rauwolfio reperta, in cujus Herbario plantam exsiccatam vidimus dodrantalem. *Folia* ejus incana, latiora Chrysocomes Germanicæ atque breviora; *Flores* summis caulibus insident pauci, ex argenteis retorridis squamulis compactiles, Gnaphalii montani floribus rotundioribus candidis haud impares, sed grandiores.

CENTAURIUM MAJUS
AFRICANUM, FLORE
AUREO ODORATO.

Cap. LXXII.

PRimâ aliquando, quâ feritur, æstate, nisi cœli nostri inclementiâ impediatur, vel altero post

post anno, *caulem* emittit dilutè viridem, sesquicubitalem & proceriorem, crassitudine auricularis, solidum, durum, striatum, aliquot ramis concavum: circa quem glabra, venosa, ac viridantia sunt *folia*, Erucae, vel si mavis, Iaceæ pumilæ (in horto culto) Lobelii, in modum laciniata, dodrantalia & palmaria, ac quò magis in summitate exeunt, eò minora profundiusq; dissecta; quæ autem à terrâ circa caulis pedem veniunt, multò sunt ampliora, pedali nempe longitudine, latitudine verò quatuor aut quinq; digitorum, Hippolapathi vel potius Armoraciæ formâ, rigida, rugosa, per ambitum serrata, & versùs pediculum laciniata. *Capitula* caulis & ramorum summatibus singula insident, rotunda, in latum turbinem fastigiata, Centaurii majoris lutei Cornuti majora, atque pari imbricata squamulorum commisurâ, tam accuratè loricata, ut lævia ac quasi polita videantur: ex quibus *Flores* staminei aureo colore perbellè fulgentes, atq; sva- viter olentes exeunt. His flaccidis *Semen* album Cnici, in summo, cili instar hirsutum, albâ involutum lanugine, succedit. *Radice* nititur longâ, crassâ, aliquot ramis præditâ, fuscâ foris & corticosâ, intùs albescente & resinosâ, saporem dulcem ac gummosum habente; quæ perennis, frigoris autem impatiens & Solis caloris avida. Expetit enim solum calidum, Barbariæ nempe colles & incultos, præsertim non procùl *Gigeri* sive *Gigel* Urbem Mauritaniae. Floruit Anno M. DC. LXIIX. in horto nostro, ex Semine per *Nobilissimum Dominum Carolum Sweikerum, Philobotanum & Scabinum Patriæ meritissimum, Mons- pelio* allato.

CHAMÆMELUM ÆTHIO-
PICUM LANUGINOSUM.

Cap. LXXIII.

C*hamæmelum* hoc prorsus novum, cujus munificentia **ILLUSTRISSIMI DOMINI** à BEVERNINGK compos factus, pulchrum sanè ac perrarum est, eâ fermè, quâ Romanum, facie, in Promontorio Bonæ Spei crescens; quam minus, & ramos teneriores densâ lanugine pubescentes, spargens; *Foliis* minoribus lanuginosis, *Millefolii* lutei junioribus & magnitudine quadantenus & figurâ similibus. Ex ramulorum cymis, inter folia, *pediculus* palmaris ferè, gracilis & lævis exit, qui in summo, in *capitulum* læve, striatum, ex viridi albicans & veluti rorulentum, crenis magnis & obtusis per circumferentiam coronatum, paulatim crassescens abit: cujus medio *Flos* Chamæmeli vulgaris, disco ex tubulis mille minutissimis luteis conflato, foliolis candidis, sed perquam pusillis, ut Asteris cernui Columnæ cincto, eleganti spectaculo insidet. Excusso flore, *Semen* copiosum, nigrum, Chamæmeli inodori minus, sequitur.

Hæc Planta, quam *Chamæmelum* quidem nuncupavi; propter capitula tamen, parumper à Chamæmelo recedere, & medium quoddam genus inter hoc & Asterem cernuum Columnæ videtur prætere.

CHA.

CHAMÆMELUM LUSITANICUM LATIFOLIUM, SIVE CORONOPI FOLIO.

Cap. LXXIV.

ANno M. DC. LXIII. plurimas inter plantas, ex feminibus Lusitanicis in Horto publico Amstelodamensi enatas, *Chamæmeli speciem pulcherrimam* Mense Julio florentem collegi; *cauliculis* multis ab unâ radice prodeuntibus, & summâ tellure magnâ ex parte sparsis, fesquipedalibus, teneris ac leniter hirsutis, superiùs maximè: quos *Folia* sinè petiolis alterno positu vestiunt, utrinque in lacinias novem aut decem laterales divisa, mediam quandam inter Coronopi maritimi minimi hirsuti, & Tanaceti alpini (adhærentia cauliculis folia) Caspari Bauhini, figuram obtinentia. Singuli caules & rami singulos *Flores* producebant, tam capitulo, quàm aliàs Chamæmeli Romani flore simplici, æquales, quorum candidissima, ad ungvem citrina, anteriùs dissecta petala, discum, totum tubulis amplioribus luteis obductum, & ita figuratum, ut ab imo latior, in angustum verticem exacuetur, rotatim ambiabant. De *Semine* mihi non viso, nihil divinare possum.

An Leucanthemum segetum, folio ferrato, nondum descriptum; *Magarca Lusitanorum*, Domini Gabrielis Grisley, Chymiatři & Botanici, in *Viridario Lusitano*?

BUPHTHALMUM CRE-
TICUM COTULÆ FACIE,
FLORE LUTEO, ET ALBO.

Cap. LXXV.

COntroversia haud levis inter Doctos viget, an *Bupthalmum* & *Chrysanthemum Dioscoridis*, plantæ duæ sint distinctæ, vel una saltem & eadem. *Qui unam esse credunt*, sententiam suam his firmare rationibus nituntur: quòd Dioscorides utrique plantæ Bupthalmi nomen tribuat; formâ ac viribus conveniant; & quòd ea de Bupthalmo tradiderit Plinius, quæ de Chrysanthemo prodidit Dioscorides. *Alii contra, qui diversas esse plantas volunt*, ex Dioscoridis descriptione sequentia obtendunt discrimina. *Primum*, quòd Bupthalmo folia insint Foeniculo similia, quæ planè capillaria; Chrysanthemo verò multifida. *Deinde*, Chrysanthemi caules in cibis mandi aliorum olerum modo scribit Dioscorides: id quòd de Bupthalmo agens silentio præteriit. *Præterea*, quòd flores Bupthalmi reddiderit Anthemidi similes: Chrysanthemi verò luteos & vehementer splendentes. *Cæterum*, de horum viribus disferens, Bupthalmi flores, cum cerato tritos, tumores duritiasque discutere tradidit in universum & affirmativè locutus: verum postea de Chrysanthemo scribens, hujus flores, inquit, Steatomata discutere produntur, particulariter & dubiè locutus. Sed dicat quicquid velit *Doctissimus Matthiolus* (cujus adducta sunt

sunt verba) non satis tamen valida sunt sua argumenta ad reddendam sententiam ejus indisfolubilem. Nam *primò*, quòd etiam *Fœniculi* folia sint multifida, negare nemo potest: quòd autem Buphthalmi Matthioli folia, similitudinem nullam cum *Fœniculi* habeant, cuique cernere licet. *Secundò*, Dioscorides in describendo Buphthalmo neglexisse videri posset commemorare, caules in cibis mandi aliorum olerum modo; sed quid? neque tamen usum hunc impugnat; qui è contrariò à Plinio Buphthalmo tribuitur. *Tertiò*, videre nequeo, in quibus Dioscoridis verba, cum Buphthalmi flores, Anthemidi reddit similes; verbis, quibus Chrysanthemi flores exprimere studuit, repugnent: nisi fortè pro Dioscoridis, Galeni acciperem: verum enim verò tum facile Dioscoridis, luteum florum colorem apertè exprimèntia, in rectam me reducerent semitam, ut cum eodem Matthiolo (in descriptione Buphthalmi) facile colligerem, Galenum Buphthalmi flores, floribus Anthemidis similes reddentem, hoc tantum de eà intelligere Anthemide, quæ luteos profert flores. *Quartò*, parum etiam efficit Dioscoridis de Buphthalmi florum viribus, mala antè memorata relevantibus, verbo illo, *discutiunt*; affirmativè: & in Chrysanthemo additâ voce *producuntur*, dubitativè scripsisse; cum mihi sit persvasissimum, illum etiam aliis in locis, de herbarum viribus, affirmativè nonnulla, sibi non explorata, sed vel ex aliis tantum Auctoribus, vel auditu percepta, tradidisse: quod in Buphthalmo etiam accidere potuit. Sed de eo in præsentiarum satis.

Ego

Ego pro tenuitate meâ, Dioscoridis de Chrysanthemo descriptionem, ita se habentem, libro IV. cap. 58. *Chrysanthemum aut Caltha, nonnullis Buphthalmos: herba est tenera, fruticosa, læves proferens caules, & multifida folia: flores supra modum splendentes, luteos, orbem oculi imitantes, unde Buphthalmi nomen traxit: propè oppida nascitur. Cujus caules oleris vice manduntur. Flores cum cerato triti, steatomata discutere produntur: regio morbo correptis, colorem brevi reddunt, si sequente longo balnei usu, post exitum ebibantur; cum Buphthalmi, quæ hæc est, libro III. cap. 156. Buphthalmion (quidam Cachlam vocant) tenues emittit cauliculos, mollesq;: folia fœniculi: luteum florem, anthemide majorem, oculi similitudine, unde nomen traxit: circa oppida nascitur, & in campestribus: Flores cum cerato triti, tumores duritiasq; discutiunt. Ajunt epotam post exitum à balneis, regio morbo correptis, colorem tractu temporis reddere; valdè concordare fateor; ita ut colligere liceat, Buphthalmum & Chrysanthemum unam & eandem esse plantam: atq; hoc eò magis, quoniam hanc quoque fovere sententiam videtur Plinius, qui Dioscorideas Buphthalmi & Chrysanthemi descriptiones in unam, hoc modo breviter contraxit, libro XXV. capite 8. *Est & Buphthalmos, similis boum oculis, folio fœniculi, circa oppida nascens, fruticosa caulibus, qui & manduntur decocti. Quidam Cachlam vocant. Hæc cum cerâ scirrhomata discutit. Attamen de incertis certi quicquam statuere non sustineo.**

Hoc verò liquet, Buphthalmum Dioscoridis plantam (quâ formam) esse tenuibus & mollibus cauliculis, fœniculi foliis, & flore luteo Anthemide majori. Quod etiam Alpinus de
plantis

plantis exoticis libro II. capite 49. paginâ 321. benè annotavit: qui pro Buphthalmo Dioscoridis, *peregrinum* suum existimare haud malè inclinât: Huic non admodum dissimilis planta, per Dominum Johannem Henricum **Zonnenbinder** (qui eandem in Horto Patavino, & ILLUSTRISSIMI CONTARENI collegit) jam dudum sicca ad me pervenit.

Hæc verò horti mei nunc etiam alumna, Chamæmelo persimilis, albam possidet *Radicem*, densis fibris se in terram figentibus, tenuibus & aliquantulum tortuosis; initio nullius manifesti saporis, sed diutius in ore dentibus pressa, satis acrem, fermè ut Pyrethri lingvæ relinquens. Ex illâ, densa in orbem circa terram *Folia* erumpunt, leniter hirsuta, magnitudine, divisurâ & formâ Pyrethri Bellidis flore Caspari Bauhini planè respondentia: inter quæ *caulis* penè cubitalis, nonnunquam etiam duntaxat pedalis, rotundus, mollis, cum tempore durior, coloris viridis, vel ex viridi albicantis propter hirsutiem, surgit; foliis minoribus, Chamæmeli magis convenientibus, sed crassioribus, in lobulos latiores divisus; ex quorum sinu, alæ, ut plurimum longitudine caulem superantes, in tali abundantia, præsertim statim circa radicem, prodeunt; ut densa & orbiculata plantæ effigies subindè videatur ob alarum multitudinem obliquè & resupinè se propagantium. *Flores*, cui subest squamosum capitulum, squamulis viridibus lanuginosis, triplici serie contextum, Buphthalmi Alpini floribus non parùm asfimilantur; nisi quòd illorum petala, tredecim plerumq; numero, majorem, in medio

paulisper quasi exsculptum sive concavum, ex plurimis flavis tubulis condensatum orbem, circumambientia, breviora, latiora, lineis seu plicis striata, & dilutiore flavedine sint imbuta, inprimis cum ad senium vergunt, & parte inferiore, ubi penè tantum sulphurea, conspiciuntur. Primus horum florum, in medio plantæ supra caulem mense Junio exit, deinde alii in alarum majorum cacuminibus, & tandem reliqui in ramulis lateralibus, veluti succedanei ita se excipiunt, ut planta hæc totam non modò calidam æstatem atq; auctumnū fertilem, floribus condecoret; sed triste senium etiam subindè anni, genialiter coronet; messemq; semper uberrimam, latè compressorum *Seminum* saturè purpureorum, inter squamulas tenues membranaceas & latas, ejusdem planè coloris, nitentes, firmiter & solidè jacentium proferens; quæ tandem sicuti etiam squamulæ ipsæ, Regiæ suæ splendorem purpuræ, cum illepido colore spadiceo tristi commutant; & in generis sui conservationem apud nos quotannis sunt ferenda. Planta hæc nullius excellentis est odoris, præter flores subdulcem & medicatum quadantenus, saporis calidiusculo & aromatico penè similem, spirantes.

Species adhuc alia ejusdem generis occurrit, *Bupthalmum Creticum* *Cotulæ* facie flore albo dicta: à priori in eo tantum discrepans, quòd florum petala, quæ luteum illum magnumque umbonem circumradiant, non dilutâ flavedine aurescant, sed splendide argenteo concolore lactescant. Unde flores, Pyrethri perquam sunt similes, tantamque huic plantæ similitudinem

cum

cum Chamæmelo conciliant, ut cujuslibet penè conspicientis oculo, species quædam Chamæmeli visa sit.

Observatum *hoc* primâ vice mihi adhuc adolescenti Anno M. DC. LIII. in Horto Academico Lugduni Batavorum, & postea beneficio Seminis, ab *Excellentissimo, Nobilissimo Domino Doct. Arnoldo Sye, Medicinæ & Botanices Professore Celeberrimo* Anno 1673. mihi transmissi, meoque in horto enati; ac magnam sui copiam reddentis. Ex quo Anno 1675, inter complures albis floribus, unica etiam de primâ specie plantata, floribus luteis progerminavit.

CHRYSANTHEMUM ARBORESCENS ÆTHIOPICUM, FOLIIS POPULI ALBÆ.

Cap. LXXVI.

TAmetsi præcedenti Capite, dilucidè satis ostensum, nos ab illorum opinione, qui *Buphthalmum & Chrysanthemum Dioscoridis* unum esse volunt, non abhorrere; attamen aliud hîc plantæ genus, à *Buphthalmo* nostro *Cretico* parumper diversum, nomine *Chrysanthemi* (quoniam illud, apud Præcellentissimos Botánicos, eo nomine notum) repræsentare placuit.

Et quidem primò *hoc* perrarum: quod *Fru-
tex* est crebris & densis ramis, quorum juniores densum ob tomentum albidum; in quibus *Folia* subrotunda, crasso modo in ambitu ferrata, ac lanu-

gine densâ rasili in utrâq; superficie obducta, Populi albæ minoribus simillima. *Flores* in ramulorum extremitatibus, aureo colore fulgentes, Chrysanthemi Canadensis bidentis, alato caule, Domini Morisoni, haud malè æmulantes, se præbent, umbone croceo, multis petalis nervosis, anteriore parte denticulatis, radiato, constantes. His demum *Semina* oblongiuscula, angulosa & solida Chrysanthemorum ritu reliquorum succedunt. Frequens circa Promontorium Bonæ Spei, & in Regionibus adjacentibus.

Icon ex Ramo sicco ILLUSTRISSIMI MÆCENATIS, nobis absentibus facta, dimidiam tantum floris partem, & minùs feliciter, quàm optaremus, repræsentat.

In Tabulâ Chrysanthemi arborescentis, Ramuli duo *Bellidis* cujusdam *luteæ Africanæ repentis*, BEVERNINGIANO in Horto à Fratre collecti, nomine *Chrysanthemi exotici minoris capitulo aphylllo*, propositi sunt. Hujus Plantæ integræ iconem, postmodum *Excellentissimo Domino Arnoldo Sye*, pro innatâ gratificandi promptitudine, nobis donare complacuit, simul cum Historiâ sequenti accuratissimè concinnata.

BELLIS LUTEA, SIVE CHRYSANTHE-
mum Capitis Bonæ Spei repens, flore aphylllo,
Domini Syes.

Radicibus nititur hæc planta teneris, albicantibus, nec ita profundis; ex quibus *cauliculi*, emergunt rotundi, glabri, coloris pallido virentis, & aliquibus in locis quandoque ex fusco subrubicundi: dividuntur hi rursus in alios mino-

minores, ut plurimum versùs terram procumbentes, quam, ubi attingere valent, mox novas, radículas emittunt. *Foliis* donatur ex glauco, virescentibus, longiusculis, & inordinate incisis, ac Coronopi folia quodammodo referentibus, caulemq; semper ambientibus: in singulis, autem caulibus, unicus conspicitur *Flosculus*, lutei coloris, ex innumeris staminulis sive exiguus tubulis constans, instar orbis, sive disci, floris Chrysanthemi vulgaris, quem nulla ambiunt folia, quare & aphylli nomen inditum. *Semen* maturum exiguum est & subrufi coloris, proximèq; ad Chrysanthemi vulgaris semen, accedit: quod cum ipso flore odorem spirat, haud ita gratum. Univerfa autem planta (apud nos) annua est, & satis copiosè ex deciduo semine repullulat.

CHRYSANTHEMUM CONYZOIDES LUSTANICUM.

Cap. LXXVII.

ALbam, aliquando ramosam, habet *Radicem*, fibris dependentibus: ex quà *Caulis* rotundus enascitur cubitalis, lenissimis & minutissimis pilis pubescens, præsertim in summitate; qui terræ partim incumbit, partim se surrigit, & in ramos multos pandit. *Folia* ejus alternatim absque pediculo sunt posita, lanuginosa, extremitatibus nonnihil reflexis, Conyzæ minimæ Lobe-

lii foliis respondentia, majora paulò tamen, lætioreque viriditate prædita, haud crispa vel undulata: ex horum sede & ramulorum angulis, non minùs quàm in caulium fastigiis, *capitula* proveniunt solitariè ac dura, foliis quinque, septem, vel etiam quandoque novem circiter majoribus, & quinque, vel pluribus minoribus, molliusculis, viridibus, & radiatim expansis subtùs donata; in medio verò *Flos* lutei coloris, cujus foliola per extremum denticulata, orbem ex compluribus staminulis conflatum coronant: quò evanescente, parva *Semina*, angulosa & solida, impensè incana, argenteique nitoris & serico tactu, succedunt. Tota hæc Planta, præsertim trita, Odorem aromaticum & resinofum à Conyzæ non multum abludentem spirat. Sapor itidem est aromaticus & ferè fervidus.

Si quis, *Chrysanthemum* hoc, cum *Astero* secundo *Clusii* conferat, convenientiam illorum facile observabit. Sunt autem *Clusii* florum petala, longiora: differunt & capitulorum folia viridia; quæ è contrariò minora & pauciora: sic & hirsuties, in caule, ramulis & foliis, etiam hispidior cernitur; ut cuique facile, ex primo intuitu figuræ *Clusii*, animadvertere licet: præter hæc nullius certi odoris & saporis à *Clusio* mentio fit, qui in nostro notabilis.

CHRY-

CHRYSANTHEMUM
CONYZOIDES ÆTHIOPI-
CUM, CAPITULO APHYLLO,
FOLIIS MAJORANÆ.

Cap. LXXVIII.

A *Fricanam* quandam *Plantam* lignosam, Chrysanthemis quoque adnumeramus: cujus Flos, non illius vulgaris ritu, stellatus; sed Chrysanthemi more Valentini Clusii aphyllus: propterea autem à Chrysanthemis tam minùs separandam, quàm Chamæmelum nudum & Matricaria flore aphylo, à suis speciebus, quarum florum umbones, æquè ac Chrysanthemi, petalis stellæ modo cinguntur.

Lignosus verò hic *Frutex* pedalis, Conyzæ minimæ Lobelii facie quodammodò nascens; in plurimos se expandit ramos, rotundos, striatos; quos numerosa & conferta ambiunt *Folia*, Majoranæ hortensis foliorum formam & Sanamundæ primæ Clusii non malè æmulantia, villosiora tamen ac parumper minora, odoris & saporis aromatici, Menthæ corymbiferæ, seu Costi hortensis instar. Summis ramulis singularia, eorum autem angulis sæpiùs plura insident *capitula*, dura, villosa, discum luteum staminulis plurimis constantem sinè radiatis in ambitu nascentibus foliolis, continentia: donec tandem eadem staminulorum locò, *Seminibus* solidis & angulosis, ex cinereo colore albicantibus, Fœniculi feminis magnitudine, onerentur. In Bonæ Spei Promontorii

torii locis herbosis, oritur, ubi Mense Octobri & Novembri vernat; unde sub nomine Conyzæ minoris, sæpiùs jam memorato ILLUSTRISSIMO DOMINO à BEVERNINGK missum.

CHRYSANTHEMUM AIZOOIDES AFRICANUM PRIMUM, S. LATIFOLIUM.

Cap. LXXIX.

NOvi prorsùs *Chrysanthemi* tria genera, mihi antè duodecim vel tredecim annos *Asteri Aizooides* nuncupata, à nemine, vel verbo etiam leviter tacta, propono, substantià Sedo sive Aizoo planè similia, sed quantum mihi liquet, nulli convenientiùs, quàm *Chrysanthemo*, inprimis generi *Floris Solis* nomine decantato adjungenda.

Primum genus, nobis *Chrysanthemum Aizooides Africanum, latifolium, flore citrino* appellatum, antè plures, quàm XVII. annos, Amici nostri *Caroli Chivry p. m.* hortus Amstelodami, ex semine à Promontorio Bonæ Spei delato, dedit. Cujus caules cubiti altitudinem contingebant, glabri, teretes, succi pleni & coloris ex viridi albicantis: *Foliis* diluto nec invenusto virore pictis, per longa intervalla, frequenter binis donabantur, Portulacæ crassitie & succulentia; sed Calendulæ, quâ figuram & magnitudinem respondentibus: è quorum alis, ramuli aliquot pullulabant, minoribus foliis, & Gemmis jam jam onusti, sed earum

rum florea spes intempestivis pruinis præusta decoxerat. Nam cujuslibet tantum caulis summitas, *Florem* saltem unicum peramoenum, ex capitulo viridi, crasso, in folia seu lacinias quinque decusato, Mense Septembri vel Octobri offerebat, eadem quâ flos mediocris *Calthæ* amplitudine; Floris autem Solis figura, umbone citrini coloris, quem per circumferentiam concoloribus, angustissimis ac uncialibus petalis copiosè cingunt, constante. *Semen* mihi non visum, frequentium par judico.

Figuræ, ad Plantam siccam molliusculis albicantibus villis præditam, à Pictore accuratè expressæ, pili insunt nimis rigidi & folia aliquantum angustiora.

CHRYSANTHEMUM AIZOOIDES AFRICANUM SECUNDUM, S. TERE- TIFOLIUM.

Cap. LXXX.

C*hrysanthemum aizoidis Africani secundum genus;* raritate ac venustate primum antecellens, locis apricis atque arenosis iterum iterumq; memorati Promontorii, cui Flora Æthiopica infedit, nec non confinis Insulæ, à Phocarum in illam demigrantium copiâ, Batavis *Robben Eyland* dictæ, delectatur.

Hoc, ex *Semine* ad fuscum inclinante, subrotundo, & ejusdem ferè quâ *Hormini* magnitudi-

X

ne,

ne, (quod MÆCENATIS NOSTRI gratiæ debemus) in horto nostro feliciter An. cō Ioc LXVII. & LXVIII. succrevit. *Radice* verò constabat dodrantali, digitum crassâ, tereti, & albâ, Raphani minoris oblongi, quâ figuram & consistentiam simili, sapore tamen aqueo: ex hujus capite, *folia* complura succulenta, sesquipalmaria, digiti infantis ferè crassitie, teretia & flavo viridi lævore nitida edebat, quorum plurima convexa, ac in extremitatibus siccata. Inter hæc duo, tres, vel etiam, nî fallor, *Caules* plures, magnitudine & crassitie foliis penè æquales, porrigebantur: *Florem*, partim Hortulani mei negligentia, partim frigoris ingruentis acerbitate, nullum proferebat; sed in plantarum rariorum abundantissimo HORTO BEVERNINGIANO, avarum sui spectaculum, Solis radiati instar formatum indulgens, summâ pompâ oculos ditabat, eâdem quâ primi generis figura; nisi quòd duplò penè major, umbone aureo, petalis latioribus & majoribus sulphureis, in imâ parte flavis, radiato, fuerit. Folia insuper, aut lacinia Capitis stellatæ, teretes & falcatae erant. Plantam annuam, flore semineq; edito, evanescentem judico. Figura nostra ad ILLUSTRISSIMI DOMINI HIERONYMI BEVERNINGK picturam expressa.

CHRY-

CHRYSANTHEMUM
AIZOOIDES AFRICANUM
TERTIUM, SIVE TRIANGULARI
FOLIO, FLORE AUREO;
EJUSQUE SPECIES.

Cap. LXXXI.

T*ertii generis, quatuor iisdem in locis reperiuntur species: quarum tertiæ & quartæ figura à Domino Doctore ten Rhyne sub nomine Sedi majoris & minoris trigoni, ex Decimâ Japoniæ confini Insulâ, mihi transmissa.*

CHRYSANTHEMI AIZOOIDIS

Africani tertii generis, speciem primam;

sive

C*hrysanthemum Aizooides Africanum triangulari folio, flore aureo, etiam Anno cIdo Idc LXVIII. in horto meo educavi. Radicem habebat secundo similem; sed grandiore: quæ aliquot humi jacentia, aliquot inde se efferentia, in orbem, velut Aloë pumila esset, folia diffundebat, jucundo virore oculos delectantia, dodrantalia, digitalis verò crassitie & triangularis figuræ. Ex illorum medio, caules rotundi, ex viridi albicâtes, tres aut quatuor, plûs quàm pedales, binis ut plurimùm, &, ut inferiora triquetris; sed minoribus foliis præditi, prorumpabant. Horum unicuique, senescente autumno, crassum, oblongum, in quinque lacinias angustas dissectum, calycis callosi Avellanæ Lombardicæ simile, alabastrum addebatur: quod occultum suum decus, meo etiam, sicut præcedens, hor-*

to invidit, quò BEVERNINGIANI maneret proprium ornamentum; ubi stellæ in modum, in quinque angulos resolutum, *florem* aureo fulgore comantem protulit, primi generis minorem, umbilico dilutiore, tres visu jucundos virides circulos exhibente, ornatum. Quantum ex picturâ, (omissis caulibus) vivis coloribus in membranâ purissimâ affabrè illustratâ, atque, ab ILLUSTRISSIMO DOMINO à BEVERNINGK, mihi gratiosissimè communicata, augurari licuit. Semen Secundi generis minus.

CHRISANTHEMI AIZOOIDIS

Africani tertii generis secunda species;

sive

C*Hrysanthemum Aizooides Africanum triangulari folio, flore purpureo: rarissima, & quantum mihi constat, Europæ nostræ, minus reliquis, nota. Antecedenti persimilis, nisi quòd plerumq; major, & folia floris umbonem luteum circumdantia, purpurei coloris pulchrè à Naturâ picta. Tota hæc planta cum tribus antèdictis & duobus sequentibus, præprimis folia cum capitibus, ut Aizooium succulenta: Sapor aqueus, nitrosi quid occultans; quod in ficcatis, quæ planè falsæ, clariùs patet.*

CHRISANTHEMI AIZOOIDIS

Africani tertii generis species tertia;

sive

C*Hrysanthemum Aizooides Africanum triangulari folio, flore carneo: Secundæ speciei valdè similis; exceptò, quòd petala, quibus umbo floris radiatur, carnei sint coloris.*

CHRIS-

CHRISANTHEMI AIZOOIDIS

*Africani tertii generis, quarta species;
sive*

Chrysanthemum Aizoides Africanum triangulari folio minus, flore flavo. Hæc quantum ex Domini Doctoris ten Rhyne figurâ transmissâ conjectandum, pedalis circiter; caulibus procumbentibus articulatis, quos Folia triquetra, reliquis breviora, & longè angustiora exornât. Flores, in caulibus & ramis se solitarios, ut in cæteris præbentes, parvi sunt; capitulo trigono, petalis brevioribus, ac paucioribus quàm primæ speciei, quorum color luteus seu flavus, cincto.

CHRYSANTHEMU-
LUM ERICOIDES, CA-
PITIS BONÆ SPEI.

Cap. LXXXII.

ANtè florum proventum, adeò Ericæ Coris folio simile, ut eruditissimus etiam Botanophilus, congenerem ei existimaturus sit. Parvus enim est *Frutex*, complurimos, graciles, lignosos, subrubentes & velut quibusdam tuberculis obstitos, proferens *ramulos*: qui in superiore, ubi leniter lanuginosi, parte, *Foliolis* Ericæ Coris folio Secundæ Clusii persimilibus adeò confertis sunt onusti, ut nullum ferè lignum conspiciatur. Summis ramulis, singuli, vel bini aliquando, sæpiùs tamen numero plures, quasi in umbellam dispositi, insident *Flosculi*, Millefolii non multò majores,

petalis multis pallidis, discum parvum radiantibus; è Capitulo, foliolis crebris sibi invicem incumbentibus compacto, prodeunt. His marcidis, *Semen* ex fusco spadiceum, turbinatum, uvæ acinis æquale, sed multò minus, superiùs verò ubi angustius, denticulis quaternis duriusculis, veluti coronulâ (in modum Chrysanthemi bidentis ferè) donatum, succedit, in materiâ quâdam villosâ latens; unde, & propter capitula florum, quæ ab Asteris capitulis non valdè abhorrent, olim mihi Asteriscum appellatum.

ABSINTHIUM TENUI- FOLIUM ODORATISSIMUM MONOMOTAPENSE.

Cap. LXXXIII.

Absinthium hoc, in Africâ annis abhinc duodecim non procul à Promontorio Bonæ Spei repertum, atq; in Europam allatum, pulcherri-
mum omnium est, Pontico tenuifolio incano Caspari Bauhini persimile; nisi quòd *caules* altiores proferat, quos *Folia* nonnihil majora, candidiora, concinnioribus segmentis divisa, atq; etiam ad eorum rachin lobulis elegantissimis prædita, ambiunt: dividuntur hi prætereà superiore parte in plures ramulos, *Flosculis* minoribus densioribusq; instar Absinthii tenuifolii Austriaci Clusii, onustos. Sapor insuper, ac præprimis odor, jucundior & fragrantior est, quò omnia sui generis præcellit.

LASER-

LASERPITIUM DAU- COIDES PRUTENICUM VISCOSO SEMINE.

Cap. LXXXIV.

P*Lantæ umbelliferae*, quæ à nonnullis, primùm in Umbellas semina pericarpiis inclusa, & Umbellas semina planè nuda gerentes; ac postmodùm quælibet harum in suas iterum classes disponuntur: in *sequentia novem* ab Excellentissimo Dno Morifono *Genera*, pulchrè distributa; ut sunt,

Umbella pilifera.

Umbella striato semine

Umbella semine alis foliaceis cincto

Umbella semine alâ foliaceâ cincto

Umbella semine villoso seu hispido

Umbella semine echinato, seu aculeato

Umbella semine foliaceo subrotundo

Umbella rostrata.

Umbella rotunda, seu testiculata.

} *donata.*

Ad quorum *tertium*, sequens etiam spectat *Laserpitium*, ericetis & fruticosis nonnullis Borusfiæ collibus & Casubiaë gaudens, præsertim dumetis occidentem versùs, amœnissimi & prædiorum prædivitis Casubiaë pagi *Zoppot*/ ubi Julio Mense floribus, Augusto verò ac Septembri floribus & seminibus onustum, observavi.

Hujus *Radix* Dauci vulgaris Clusii similis, sapore amaro cum quâdam dulcedine, in fibras autem crassiores magis brachiata, hocq; aliquando
ab

ab ipso statim capite; unde *Folia* humi in orbem sparguntur dodrantalia, hirsuta, Dauci hortensis aliquatenus paria, in lacinias verò pauciores, majores, latiores & obscuriùs virentes dissecta. Inter quæ altero, subinde & tertio à satione anno, *caulis* cubitalis vel altior erigitur, pennæ anserinæ crassitie, rotundus, striatus, hirsutus, medullâ albâ plenus, viridi vel ex albicante subviridi colore, dodrantalibus interstitiis distinctus geniculis, è quibus se *folia* proferunt, inferioribus similia, aut lobulis latioribus divisa: ex illorum alis præsertim superiorum singulis, singuli exoriuntur *rami*, quorum apices æquè ac caulis uncialibus, angustis, acuminatis, limbo albo cinctis dependentibus circumradiantur foliolis; horum è gremio, *Umbella* ampla, radiis subalbidis, vel aliquando amethistinis, bi- & triuncialibus constans exsilit, in alias divisa umbellulas, *flosculorum* niveorum ex foliolis quinis & totidem staminulis constructorum, compositas; sub quorum pedunculis, foliola parva quaquaversum instar jam dicti caulis & ramorum apicum radiata cernuntur. Flosculis pereuntibus, succedunt unicuiq; , *Semina* bina simul juncta, tenuia, oblonga, Panaci Asclepii Apuli Columnæ minora, eâ quam icon nostra accuratè exprimit magnitudine; in quorum singulis, alæ membranaceæ ac pellucidæ, ad spadiceum cum maturitate vergentes, semper quatuor, utpotè convexâ parte seu dorso duæ, & totidem in marginibus, observantur: hæc relicto stylo nutritivo faciliè disiliunt, & ad conservationem sui generis tandem decidunt. Cæterum, *semen* nostri Laferpitii, viscosâ qua-

quâdam materiâ odoratâ manus quasi inficiente, dum viret, obsitum, contritumq; gratisimum ex Citro, Benzoino & semine Dauci mixtum aromaticum, cerebrum admodum recreantem odorem spirat; à quo Sapor oris halitum commendans, multum recedere non videtur, quam magis volatilis, languidior & linguæ, amaro suo, paulò ingrator. De Laserpitio hoc, quædam mihi etiam Plantæ, folia latiora & minus hirsuta habentes, ex Casubia non procul *der Kohl-Bude* Rhodano flumini adjacentibus montibus, translatae sunt; cujus varietatis causa, rationi fortè loci adscribenda.

SALVIA MINOR ÆTHIO- PICA, FOLIIS CHAMÆ- LÆAGNI ASPERIS.

Cap. LXXXV.

Salviæ duo reperiuntur genera juxta Promontorium Bonæ Spei. *Primum*, sive *Salvia arborescens major*, foliis *Verbasci*, ultra duorum hominum altitudinem excrescens, & sui prodiga sæpissimè magna fruticeta efficiens, à Jacobo Bontio, nomine *Salviæ Indicæ arborescentis* jam descripta est.

Alterum verò, cujus historiam describere hîc constitui: *Frutex* tantum est parvus, *caule* quadrato, lignoso, aspero, quandoq; spadiceo, seu purpurei obsoleti coloris; ex quorum geniculis alæ utrinq; cruciatim alterno versu oppositæ bi-

nae panduntur, itidem quadratae, & ramis aliis decussatae; *Foliis* Chamæleagni Dodonæi minoribus, asperioribus & rugosioribus magisque venosis, per genicula binis, cauli & ramis hærentibus. *Flores* in caulis & ramorum summitatibus, in spicam ramosam sunt dispositi, eadem figurâ ac colore, quâ *Salviæ nostratis*, ex paribus etiam calyculis, at hispidioribus, aliquando pulchrè violaceis, prodeuntes. Odor totius hujus Plantæ gravis ad Hormini vergens. Sapor aromaticus.

SALVIA SYRIACA, CISTI FOEMINÆ
foliis, acetabulis Moluccæ.

Datur etiam *Salviæ* admodum raræ genus in Syriâ, Europæ nostræ adhuc incognitum. *Hoc*, *Salviæ* minoris auriculatæ instar densè fruticat, multis ramis brachiatum, ex quorum geniculis adversa oriuntur *Folia* bina, *Salviæ vulgaris* multò minora, circinata, *Cisti foeminæ* foliis paria. *Flores* verticillatim circa summos ramulos nascuntur, è calyculis sive acetabulis *Moluccæ* pergrandibus, purpurascentibus prodeuntes, galericulati, ac violacei coloris. *Semen* nigrum.

Salviæ hujus rarissimæ etiam mentionem fecit *Rauwolfius*, in suo *Hodæporico*, parte primâ, capite IX, paginâ 119.

LEONURUS CAPITIS BONÆ SPEI.

Cap. LXXXVI.

PLantarum hoc insigne verticillatarum decus, quod diligentia incomparabili **B E V E R - N I N G I A N A** Anno M. DC. LXIII. primum Europæ innotuit; mediam cum Lamio, Sideritide & Marrubio affinitatem obtinet, atq; ob florum similitudinem, Lamium à quibusdam, non sine ratione judicatur: abjecta sanè vilisq; quà nomen, planta; verum si raritatem ac elegantiam ejus incomparabilem consideres, certè est una plantarum pulcherrima, quam communis omnium Parēs Terra, è gremio suo progeneravit.

Habet autem illa cubitalem *caulem*, striatum, quadratum, sed obtusis angulis, brevi ac incanā lanugine obductum; binis angustis atq; incanis *Foliis*, per ambitum serratis, alternatim per longa intervalla hærentibus, ut in Sideritide vulgari, sed longioribus: ex quorum sinibus, ramuli similiter quadranguli, minoribus foliis amicti pronascuntur, atq; hoc ab imo caulis ad summos fermè geniculos; quos verticillatim ambiunt innumeri, teneres, striati, in aculeolos aliquot exeuntes *utriculi*, pedunculis parvis juxta basin appendiculas more Marrubii falcatas habentibus, insidentes; è quibus *Flores* exeunt galericulati, fistulosi, Lamii floribus formā non absimiles, sed multò longiores, incomparabilisq; elegantiae, ex aureo phoenicei ardentissimi coloris,

loris, ac molli lanugine hirsuti, labro demisso parvo & trifido, galeâ longissimâ, pilis holosericeis ex phoeniceo pulchrè splendentibus fimbriatâ; quæ prius, quàm è calyce erumpit, Lamii instar reflexa, mox verò non sinè ingenti Plantæ hujus ornamento, animosi instar Leonis invictissimè triumphantis caudæ, in sublime erigitur; sub quâ stamina quædam longissima, apicibus parvis capitulata, delitescunt. Elapso florum tempore, *semina* quatuor in quolibet utriculo succedunt, quorum colorem & formam non observavi. Sapor hujus plantæ amarus, Odor aromaticus, attamen gravis, infimâ præprimis calyculorum parte, qui etiam duodecimo post collectionem anno contriti, eundem penè quem Marum Matthioli odorem produnt. Vere in omnibus fermè pascuis juxta Promontorium Bonæ Spei floret.

Inter plantas illas depictas, quarum munere Anno M.DC. LXXV. *Excellentissimo Dno. ten Rhyne* me condecorare placuit, hæc etiam eminebat elegantissima: quâ occasione *laudatus Dn. ten Rhyne* simul exposuit, ejusdem plantæ flores alimentum præbere aviculæ omnium elegantissimæ *Ourisia* Clusii dictæ, quam cum magnâ exsiccatarum plantarum copiâ in Promontorio B. Spei relictam, Patrueli meo *Dno Johanni Brayne* Amstelodamum, perq; eundem prætereà mihi transmittendam curavit. Verùm, in hunc usq; diem, nec de aviculâ, nec de plantis (quod maximè dolet) quicquam percipere potuimus.

RAPUN-

RAPUNTIUM ÆTHIO- PICUM, VIOLACEO GALEATO FLORE, FOLIIS PINASTRI.

Cap. LXXXVII.

DE *Rapuntio galeatis floribus*, genera quædam Africano in Promontorio Bonæ Spei nascencia, à nemine adhuc descripta, ac rei Herbariæ deditis procul dubiò haud ingrata, hîc in scenam proferre volui. Quorum primum, ex radice lignosâ, *Virgulas* dodrantes profert, interdum etiam ampliores, lignosas, tenues, non valdè ramosas, *Foliis* uncialibus, angustissimis, rigidis, triquetris, Pinastrî æmulantibus, Chamæpeuces Alpini in modum circumquaq; dense stipatas. *Flores* in virgularum & ramulorum summitatibus, ac aliquando etiam lateribus, pediculis longis innixi, haud multum à Rapuntii Americani coccinei, sive Floris Cardinalis, differunt, coloris autem violacei, Ajugæ non multò majores; labello antè in lacinias quinq; diviso, in fundo verò integro seu fistuloso, constantes: è cujus centro cuculli loco, *stylus* prominet longus, cujus extremitati crassum, oblongum, subalbidum, anteriùs pilosum caput, Rapuntiorum aliorum galeatorum ritu insidet. *Semen & Fructum* non vidi, præter immaturum, qui, quantum colligere poteram, cum Rapuntio maximo coccineo spicato flore, à Columnâ, in *Rerum Medicarum Novæ Hispaniæ Nardi Antonii Recchi Annotationibus*, pag. 879. descripto, congruebat.

RAPUNTIIUM ÆTHIO-
PICUM, COERULEO GA-
LEATO FLORE, FOLIIS
CORONOPH.

Cap. LXXXVIII.

PErelegans & humilis est *Planta*, plurimis vi-
ridibus, hirsutis & teretibus prædita *ramulis*;
per quos *Folia*, nullo certo, sed confuso ut plu-
rimùm ordine posita cernuntur, pollicaria, an-
gusta, hirsuta, in lacinias aliquot laterales, in-
star Coronopi, vel potiùs Leucanthemi alpini
Clusii, divisa. Ramuli in *pediculos* abeunt gra-
ciles, nudos, læves, uncias quatuor vel quinque
longos; quorum apices sæpissimè rursus in du-
os pedicellos unciales dividuntur: in quibus
singulis *Flos* altero tanto, immò & triplò ma-
jor, Cyani sive Lazuli coeleste decus æmulans,
& longâ in medio maculâ albâ notatus; qui an-
teriùs in fissuras breviores latioresque divisus, &
ex calyculo quinquefoliato hirsuto, originem
suam primæ in modum speciei, petit. Hoc cum
antecedente Anno M. DC. LXIII. primùm in
Europam ILLUSTRISSIMO DOMINO
HIERONYMO à BEVERNINGK,
ex Promontorio Bonæ Spei siccum transmis-
sum.

RA-

RAPUNTIIUM ÆTHIO- PICUM, COERULEO GA- LEATO FLORE, FOLIO- LIS DENTATIS.

Cap. LXXXIX.

TEnues & humi diffusos habet Rapuntii ga-
leati tertium genus *cauliculos*, frequentes,
sesquipedales, interdum ampliores, *Folius* parvis,
crassiusculis, per circumferentiam crenatis, al-
ternatim positis & versùs unam partem frequen-
ter se torquentibus, amictos. *Flores* in extremis
ramulis juxta longitudinem inter folia spicatim
quadantenus exeunt, figurâ & magnitudine pri-
mi generis, coloris autem dilutè coerulei.

Hoc cum duobus præcedentibus, ad tricapsu-
lares galeati flores gerentes pertinens, ex defe-
ctu consortium & ejusdem farinae, ut sunt Tra-
chelia & Campanula &c., hîc post galeatas ver-
ticillatas, ob florum similitudinem locare volui.
Cui hæc dispositio non arridet, Saxifragæ angu-
stifoliæ autumnali ea in hoc Opusculo subjungat.

RAPUNTIO AFFINIS LINI FACIE, CAPITIS BONÆ SPEI.

Cap. XC.

Nascitur hæc prorsus nova ac venusta Plan-
ta, quam primùm ab ILLUSTRISSIMO
DOMI-

DOMINO à BEVERNINGK, postea à D. Huyberto & D. Slado accepi, in locis herbosis Promontorii Bonæ Spei, Lini sylvestris magnitudine & facie; sed magis lignosa, numerosioribusq; ramulis quos *Folia* bina è regione ambiunt, lætâ viriditate picta & Lini effigie. *Flores*, caulium & ramulorum cymis, ex albo suaviter rubentes, seu humani vultûs formosam temperiem bellè repræsentantes, innascuntur, eodem ordine & figurâ, quâ Lini sylvestris, ex quinis itidem foliolis conflati: non aliter acsi voluptate quâdam minùs curiosè contemplantium oculis fucum facere, ut verum Lini genus credantur, gestirent. Ast oblongus subrotundusque, qui flori subest *fructus*, plantam hanc Rapuntio altero leptophyllo capitato Columnæ magis affinem declarat; quamvis calyculus ipsi subsideat parvus, contra morem Rapuntii.

EQVISETUM JUNCEUM
NIGRINODUM CAPITIS
BONÆ SPEI.

Cap. XCI.

ANNO M. DC. LXIV. perraræ cujusdam plantæ *Ramo*, circa Promontorium Bonæ Spei luxuriantis ILLUSTRISSIMO MÆCENATI me donare collibitum est. Is intrâ binas spithamas subsistit, *Caule* constans calami frumentacei crassitudine, nodoso, lævi, tereti, in alterâ tamen parte plano, non adeò, ut Equiseti vul-

ti vulgaris flexili ac molli, sed magis lignoso Arūdinis instar, intrinsecus niveo ac concavo, extrinsecus ex obsoleto virore castanei coloris, & quasi punctulis atris infecto. Genicula foliorū vice, involucris nigris, striatisq; in acutū desinentibus circumvoluta sunt: ex quibus *rami* graciles, lentes, ac obsequiosi, geniculis creberrimis distincti, contrario situ prorūpunt; qui rursus ab imo successive in frequentia divaricantur vimina, hæcq; iterum in alia minora, ramosa, tandemq; in parvas furculas, pari, cum caulis, ramorum & viminum colore, terminantia. Totus ille Ramus caudam non malè equinam repræsentat; unde hanc plantam, Hippuri quoq; non disparem, *Equisetum* appellare tam diu placuit, donec indulgente aliquando Fortunâ, Florum, Fructuum ac Seminis ope certiora edoctus, cui Plantarum classi inferenda sit, intelligam.

An *Arundinis gramineæ aculeatæ Alpini* genus?

Oritur hæc Planta, ut diximus, in Bonæ Spei abundantissimo Plantarum rarissimarum saluberrimarumque Promontorio. Ubi inter alias inauditas, etiam *Arbor quædam rarissima lucens, fructibus Halicacabi;*

Arbor fabaria,

Arbor glandularia,

Amygdalus Africana amara,

Genista cærulea, flore cæruleo,

Erica spicata, floribus oblongis ex carneo purpureis,

Lilium coccineum coronatum Montis Tabulari,

Narcissus sphaericus, flosculis parvis obsoletis,

Ornithogalum tuberosum spicatum, luteum, odoratum,

Monorchis caule, foliis & floribus ex rubro punctatis,

Z

Faco-

Jacobaea Montis Tabulari,
Quinquefolium angustifolium bulbosum,
Trifolium bulbosum,
Planta Cyclaminis radice, folio Dentis Canini,
Planta Asari folio,

Planta Pyrolæ foliis, & Acetosa Africana, radice tuberosâ, reperiuntur: Quæ ab Excellentissimo Dn. Hermans, Investigatore Naturæ sagacissimo, Anno M. DC. LXXII. in loco prædicto detectæ, atque inde cum aliis Plantis, radicibus, fructibus, feminibus, & variis insectis nondum descriptis ILLUSTRISSIMO DOMINO DNO à BEVERNINGK & Excellentissimo Dno Arnoldo Sye transmissæ: sed penè omnes, cum ingenti rerum Botanicarum ex Indiâ copiâ, quibus me earum Cultor studiosissimus ex eodem loco donare constituerat, apud Insulam S. Helenæ ab Anglis, naves Batavorum ex Indiâ Orientali redeuntes, intercipientibus, non sinè magno studiorum meorum incommodo, creptæ.

Cæterum etiam ab Excellentissimo Dno ten Rhyne (cujus in observandis naturalium industria, magna Posteritati pollicetur) A. M. DC. LXXIII. plantæ complures novæ, partim in Promontorio Bonæ spei, partim in Saldanha sinu, observatæ sunt; quas in amicitia mecum cultæ signum resiccavit, & cum calamo, tum vivis coloribus, affabrè delineavit. De quibus tamen figuræ, & quidem plantarum tantum sequentium ad me pervenere: ut sunt: *Aizoon cruciatum Sinûs Saldanhaci, quod Esulam Indicam vocat Bontius, Dni ten Rhyne.*

Alœ de Agoa de Saldanha, Dn. ten Rh.

Arbor rosea flore flavo, Capitis B. S. Dn. ten Rh.

Arbor

Arbor rosea folio infernè incano, Dn. ten Rh.
Aster gnaphaloides flore albo, Capitis Bonæ Spei.
Chrysocome angustifolia Africana.
Erica aculeata foliorum lanugine cinerea, Dn. ten Rh.
Erica arborescens, capitulis lanuginosis, flore flavo, D.
ten Rhyne. An Chenopoda Monomotapensis?
Erica erecta minor flore purpureo spicato,
Erica florulentis capitulis alba noduligera,
Erica noduligera capitulis hirtis ex purpureo fusi
coloris,
Suffrutex Ericæ formis, flore elegantissimè rubro,
Geranium flore intensè rubicundo, Cap. Bonæ Spei,
Geranium Malvæ folio, flore purpureo,
Geranium noctu olens, radice tuberosâ, longâ, flore
violaceo,
Ornithogalum angustifolium Promontorii Bonæ Spei,
Pimpinella Africana maxima, flore purpureo,
Planta bulbosa, Umbilici Veneris facie,
Planta Petasitidis folio, Capitis Bonæ Spei, D. ten Rh.
Ptarmicæ similis planta angustissimis foliis, Capitis
Bonæ Spei.
Sedum maximum arborescens, latifolium, flore flavo,
Capitis Bonæ Spei, Dn. ten Rhyne,
Solanum spinosum arborescens, Capitis Bonæ Spei,
Tithymalus dendroides aphyllus Capitis Bonæ Spei, Dn.
ten Rhyne. An Xabra & Camarronus Rhafis,
Rauwolfii?

Domini ten Rhyne.

Præter has Africæ Plantas, Anno M. DC.
 LXXVI. Excellentissimus Dominus Arnoldus Syen (cu-
 jus incomparabilis, quam perscrutandis impen-
 dit Plantis exoticis diligentia, Botanico studio,
 facem lucidissimam promittit) complures adhuc
 rarissimas ex Promontorio Bonæ Spei nactus est;

de quibus sequentia tantum nomina à *Nobilissimo*
D. Possessore nobis communicata, commemorabi-
 mus: *Barba Fovis Africana*.

Cyanus arborescens Styracis folio Africanus.

Cynosorchis flore luteo albicante.

Gladiolus flore luteo.

Gladiolus edulis flore vario.

Gladiolus radice eduli flore cæruleo.

Gladiolus flore tristi; hic apud me in horto *Academico*
 floruit, sed nihil cum gladiolo habebat commune, vocavi
Florem Tigridis Africanum, à floris formâ & colore.

Gladiolus caudatus.

Gladiolus montanus.

Halicacabum arborescens. An Arbor lucens, fru-
 ctibus *Halicacabi*, *D. Hermanns*?

Hyacinthus Indicus tuberosus, flore luteo.

Iris juncea, flore cæruleo.

Orchis flore rubro.

Orchis maximus, flore luteo.

Phalangium Africanum perfoliatum.

Sedum flore rubro pendulo.

Sedum montanum flore odorato.

Senecio foetida Afr: perennis, foliis confertim nascētibus.

Tithymalus Africanus, platyphyllus.

SELAGO INDIAE ORIEN- TALIS, SIVE PLEGMARIA AD- MIRABILIS ZEILANICA.

Cap. XCII.

Z*Eilan*, vel si mavis *Ceylan*, continentis Indiae
 confinis Insula, unde ingenti terræ motu,
 quo-

quorundam opinione abrupta, multis verò Viris doctissimis *Taprobana* Antiquorum, immò ab aliis nimis remotè abeuntibus, & ab ipsis etiam Indigenis, Paradisi locus credita; præter Cinnamomum, quod profert, præstantissimum, non vulgarem gloriam etiam à maximâ medicinalium, rariorumque plantarum copiâ, in eâdem occurrentium, reportat. Inter quas *Plegmaria* huic *admirabili*, Anno M. DC. LXIIX. vel IX. in Europam allatâ, non postremus debetur locus: quippe in quâ singulare miraculum, & admiratione digna dispositio, immò mirandum artificium Naturæ accurato Contēplatori observandum. Ea tripedalem obtinebat longitudinem, atq; caule olorinam fermè pennam crasso constabat, rotundo, striato, ex viridi flavo obsoleto, ad Olivarum conditarum colorem vergente: qui parumper ultra semipedem à radice, in ramos duos penè dodrantes, dividebatur; atque hi in totidem, aliquantò longiores, quorum quilibet rursus in binos, vix triunciales tenues desinebat. Dictus caulis, ab infimâ (cui quædam adhuc radicum fibræ adhærebant) parte, usque ad extremum apicem, *foliis* crassiusculis, cordis figuram inversam exprimentibus, semunciam in longitudine, & quadrantem uncia in latitudine, vix superantibus, ex flavo viridi ad Olivarum colorem inclinantibus, rigidiusculis & splendentibus, Tithymali paralyi ritu, veluti squamis densissimè obtectus, conspiciebatur: In unoquoque autem supremorum ramorum apice, artificiosum *Plegma* sesquipalmare, tanto studio, tam curiosè & scitè à Naturâ elaboratum,

tum, ut potiùs artificiale quid, quàm naturale putandum, sese ostentaret. Hoc, pediculo per exiguo innixum, in duas ut plurimum partes primùm dividebatur: singulæ verò deinde plurimis divisis tenerrimis flexilibus claviculis (aut ramulis) in divisione bifidum ordinem frequenter observantibus, & tam accuratè tandem terminantibus, ac si forfice essent resectæ; quæ in universum cruciformi serie, ut Cupressi ramusculi, planè cōtectæ, squamulis (seu foliolis) rotundis, Sanamundæ tertiæ Clusii foliis, ex parte respondentibus, sed longè minoribus, eodem quò planta integra, ejusque folia, colore; quarum singularum in gremio *Granulum* orbiculare, albicans & pellucidum, Bombycis ovi magnitudine & facie latebat, superiore medietate ex squamulâ sæpiùs emicans, intus inane, ex denegatâ forsan maturitate: cuncta enim hæc Granula, Selaginis primæ, secundæ & tertiæ (*quæ officinis nostris Morzibaba appellatur, nec Maschlaber, ut in Miscellaneis Curiosis Anni tertii & quarti errore Typographico expressa*) Thalii instar pulvisculum sulphureum ferre autumo. Hanc ob causam, & quod Plegma etiam, non minimam cum Selaginis clavis habere affinitatem videatur, *Selaginem Indiæ Orientalis*, hanc plantam nominavi.

SELAGO INDIÆ ORIENTALIS,
trigonis granulis.

IN describendâ *Plegmariæ* hujus admirabilis historiâ occupatum, *Illustrissimus Dominus à BEVERNINGK*, aliam sibi ex Zeilan Insulâ speciem, non orbicularibus, sed *trigonis granulis*, esse missam, literis

teris me certiore fecit. En evidentissimum singularis, curiosæq; diligentiae & accuratissimæ observationis exemplum in ILLUSTRISSIMO hoc VIRO, MÆCENATE NOSTRO GRATIOSISSIMO! à quo, *priorem etiam Selaginem Indiae Orientalis granulis orbicularibus*, ex eadem Insulâ *Zeilan* (quo in loco è vetustæ cujusdam *Face* arboris caudice enata) ad eum destinatam, impetravi, ad historiam hanc atq; iconem conficiendam.

An species *Quamjavatl*, Nardi Antonii Recchi, *Rerum Medicarum Novæ Hispaniæ*, libro VI. capite LXI, paginâ 258: aut Genus *Tlamarcozqui y papan*, vel *Coapatli*? quæ planta inter *Imagines Plantarum*, ejusdem Auctoris, paginâ 414. per Joannem Terrentium Lynceum succinctè delineatur.

LUNARIA RACEMOSA MINOR, ADIANTI FOLIO.

Cap. XCIII.

DE Lunariâ racemosâ, propter famam Lunariæ Alchymistarum, maximè expetitâ, species variæ in Borussîâ nostrâ & Cassubiâ occurrunt: inter alias hæc etiam rarissima, necdum descripta, vulgari foliis laciniatis (cujus effigies apud Camerarium in *Matthiolo Germanicè edito*, sub numero II. exstat) per omnia similis;

milis; præter folia, quæ *Capilli Veneris* sive *Adianti foliis Coriandri* in modum eleganter sunt dissecta.

Nascitur in montibus Cassubiæ, sed admodum rara; ita ut duæ duntaxat mihi, & Amico meo dilectissimo *Domino Carolo Sweikero* una inde obvenerint.

LUNARIA RACEMOSA MINOR, MATRICARIÆ FOLIO.

Cap. XCIV.

MONTIUM Cassubiæ etiam est incola, unde à rhizotomâ mulierculâ Anno M. DC. LXX. & LXXVI. Julio Mense satis copiosè *Nobilissimo D. Sweikero* mihiq; allata. Quarum omnium cauliculi magis curti quàm vulgaris, racemis brevioribus magisq; ramosis, ac foliis brevioribus, plures in lacinias angustiores dissectis, *Matricariæ* haud imparibus, onusti erant.

An *Lunaria minor rutaceo folio*, *Caspari Baubini* in *Pinace*?

LUNARIA RACEMOSA MULTIFIDO FOLIO, CA- SPARI BAUHINI.

Cap. XCV.

NE fortè *Lunariæ* antecedentes, *Lunaria racemosa multifido folio Caspari Baubini* (quæ à *Clusio* in

in Rariarum Plantarum Historiâ lib. V, cap. XXI, pag. CXIX, nomine Lunariæ minoris ramosæ, additâ radicum & foliorum sinè racemis figurâ; à *Johanne Bauhino* verò in Universali Plantarum Historiâ, Tomo III, libro XXXV, cap. XIX, pag. 711, sub nomine Lunariæ botryitis ramosæ Silesiacæ, adjectâ folii & racemi icone, absq; radicibus, concinnè descriptâ) existimentur: figuram hîc solùm, Lunariæ hujus integræ cum radice, foliis & racemo, sisto; illud tantùm adjungens, quòd racemorum granula, æquè ac Lunariæ vulgaris & omnium congenerum, antè maturitatem, materiâ humidâ & subluteâ prægnent, ac tempore maturitatis eò foetu, in pallescente pulvere exsiccatò, se exonerent.

Apud nos, in locis quibusdam arenosis, Mense Augusto & Septembri, suis granulis onusta, reperitur.

FILIX SCANDENS PER- PULCHRA BRASILIANA.

Cap. XCVI.

PAlmam fanè inter Filices jure meritoq; obtinet Brasiliana hæc elegantissima, quæ vicinis fruticibus aliisq; rebus advolvitur, & ab imis ad summa repit, sarmentorum ope rigidiusculorum, splendentium, è viridi spadiceorum; ex quibus per intervalla palmaria longiorave noduli, contrariis semper inter se brevissimis nascentes pediculis (qui in figurâ non expressi) pro-

Aa

gene-

generantur hirsuti; quorum singuli utrinq; *costam* ejusdem quo farmenti coloris, proferunt, hirsutam, palmarem & sesquipalmarem, *foliolis* viridantibus elegantissimis alterno positu alatum, tandemque in longius desinentem. Quodlibet verò foliolorum, aliquomodò *Convolvuli folio Althææ* foliis conveniens, parvo hirsutoq; pediculo innititur, in tres plerumq; divisum lacinias: utpote in duas breviores obtusas, denticulis quatuor, quinque vel sex longis radiatas, unamq; longam nonnunquam fescuncialem (è medio brevium exorientem) denticulis utrinq; instar *Pristis* rostri ab imo ultra medium, atq; inde usq; ad extremum cacumen crenis subtilissimis præditam. Denticulæ dictæ omnes angustæ sunt, *Coryli* nucamentorum figurâ, in superiore latere squamulis crispulis, arctissimè atque curiosè vestitæ, subtilissimis ferruginei coloris; inter quas *Granula* orbicularia, *Selaginis* primæ *Thalii* magnitudine & facie occultantur.

An *Filicis* secunda species, *Georg. Marcg. in Hist. Plant. libro I, Cap. II, paginâ 2* ? ubi ejus verba ita „sonant. *Planta* caule lento, farmentoso, rufescente, serpit atque fruticibus aliisque plantis se circumvolvit: *folia* ad caulem alternatim sunt posita elegantissimè dissecta, referentia „dentatas illas texturas, quas foeminæ solent conficere. Nec florem fert, nec semen. Copiosè nascitur, propè fluvium *Capibaribi*. Nascitur & *alia species*, haud multum dissimilis, in „Insulâ *Tamaracâ*. Hucusque *Marcgravius*. Et certè Plantas inter resiccatas nostras *Brasilianas*,
Filicis

Filicis species scandentis etiam alia occurrit, magis ramosa, foliolis minoribus, minusq; pulchris.

Præter hasce memoratas, adhuc complures alias habemus *exoticas Filicis species rarissimas*, quas cum ex Americâ, tum ex aliis Orbis partibus impetravimus; de quibus hâc vice decem solum in medium proferemus.

PRIMA SPECIES

sive

F*ilix non ramosa Brasiliana pinnulis cristatis: ad sesquicubitalem excrescit altitudinem, Filicis maris nostratis facie; atris verò caulibus, quadratis & insignè splendentibus; pinnulis obtusis, superiore tantum margine incis, Adianti Americani Cornuti colore, formâ & toto habitu æqualibus.*

SECUNDA SPECIES

sive

F*ilix non ramosa Brasiliana, foliis Asplenii acutioribus: Hæc, Filici fontis admirabilis, ad marem vulgarem non ramosam accedenti, non dentatæ (cujus figura, pro Filicis tenuissimè & profundè denticulatæ Montbelgardicæ, errore Typographico posita) Johannis Baubini, persimilis est; major tamen, tarsisque arctius pennata.*

TERTIA SPECIES

sive

F*ilix non ramosa Guyanensis, foliis Asplenii obtusioribus: observatur magis hirsuta quàm antecedens, atque obscurius virens, pinnulis obtusioribus, punctula rariora habentibus.*

A a 2

QUAR-

QUARTA SPECIES

sive

F*Illex non ramosa Zeilanica foliis integris, Filici vulgari similis: à Filice mare vulgari eò tantum differt, quòd alarum cristæ aliæ aliis annatæ.*

QUINTA SPECIES

sive

F*Illex non ramosa foliis integris serratis Zeilanica: Cum Hemionitide alterâ Dalechampii adeò convenit, ut ab eadem non nisi in foliis, quæ majora & argutiùs crenata, discernenda.*

SEXTA SPECIES

sive

F*Illex non ramosa foliis integris serratis Brasiliana: Hujus descriptio exstat apud Marcgravium, in Historiâ Plantarum, libro 1, capite 2, paginâ 2, sub nomine, Filix an Polypodium?*

SEPTIMA SPECIES

sive

F*Illex non ramosa, foliis integris serratis Capitis Bonæ Spei: mediam, inter Filicis non ramosæ foliis integris serratis Zeilanicæ & Brasilianæ, faciem obtinet.*

OCTAVA SPECIES

sive

F*Illex non ramosa, foliis integris non serratis Zeilanica minor: de hac caulem accepimus pedalem, quintæ similem, foliis verò multò crassioribus atque*

atque solidioribus, magis venosis & in mucronem obtusam exeuntibus; in quibus crenæ nullæ conspiciuntur.

NONA SPECIES

frve

F*Illex non ramosa, foliis integris non serratis maxima, Indiae Orientalis: omnium est maxima, ut quæ Viri subinde altitudinem superat; hæc à Bontio, sub nomine Phyllitidis figuratur.*

DECIMA SPECIES

frve

F*Illex Zeilanica Lonchitidis facie: sesquipedales interdum furrigit caules, in quibus folia falcata, Lonchitidis asperæ majoris Matthioli, sed majora multò atque latiora.*

ADIANTUM NOVUM
GERMANICUM, RUTÆ MURARIÆ FACIE.

Cap. XCVII.

Speciosum hoc ac prorsùs novum Adiantigenus, in Franconiâ non procul à pago illo ob Acidulas celeberrimo *Langen-Schwalbach* in umbroso inter saxa loco enatum, Anno M. DC. LXIV. Mense Septembri, quamvis rarissimè, observavimus.

Hoc, è *Radice* ex plurimis cirris nigris capillatâ, *coliculos* triginta vel plures spargit, dodranta-

tales, tenues, juxta radicem nigricantes, reliquâ verò parte virentes, & in tertiâ superiùs parte *Foliolis* angustioribus, hilariore virore præditis, inque lacinias longiores, angustiores, quàm Rutæ murariæ dissectis, ornatos. Convenit in multis, cum Adianto albo tenuifolio Rutæ murariæ accedente Johannis Bauhini, à quo tamen manifestè differt.

ADIANTUM NIGRUM AMERICANUM, pulvere candidissimo aspersum.

Adianto nigro vulgari non adeò dissimile, exceptis foliis mollioribus, quorum pars prona, pulvere candidissimo, quasi farinâ aspersa est. Ex Brasiliâ & Guyanâ accepimus.

POLYPODIUM INDICUM SCOLOPENDRIÆ FACIE.

Cap. XCIIX.

DE Polypodio Scolopendriæ facie, quatuor sequentes ex Indiâ Orientali species nactus sum.

POLYPODIUM INDICUM SCOLOPENDRIÆ facie primum.

Radicem agit subdulcem, verrucosam, longè latèque sub terrâ repentem, instar Polypodii vulgaris; ex quâ *Folia* multa, pediculis fermè nullis aut saltem brevissimis infidentia, exsurgunt, viridia, acuminata, pedalia & duplò longiora, pollices tres lata, Phyllitidis consisten-

sistentiâ & figurâ, inferiùs autem fastigiata, quorum longitudinem nervus crassus, aversâ parte conspicuus ac elatus percurrit; à quo ab imo statim ad ambitum quaquaversum ipsæ etiam apophyses diriguntur. *Flores*, Polypodii de more, punctulis lanuginosis, sed nigris constantes, in pronâ foliorum parte proveniunt.

POLYPODIUM INDICUM SCOLO-
pendriæ facie secundum.

Radice nititur longiore, tenuiore, ac magis albicante, minutioribus etiam tuberculis & acetabulis præditâ: ex quâ, *Folia* pedalia longiorave, pediculis longis splendentibus suffulta pronascuntur Phyllitidis facie, in mucronem autem longissimum, subinde convexum desinentia, & juxta basin fastigiata. Horum nonnulla ad Hemionitidis propiùs accedunt, atque in lacinias tres divisa sunt.

POLYPODII INDICI SCOLOPENDRIÆ
facie secundi, species altera.

Aliam adhuc Secundi speciem aservo, *Folia* in tres quoque lacinias divisâ; cujus lacinia media seu maxima, in ambitu flammæ in modum laxè ferrata vel potiùs undulata est: an autem species diversa, vel idem Polypodium Indicum Scolopendriæ facie sit secundum, affirmare non audeo.

POLYPODIUM INDICUM SCOLO-
pendriæ facie tertium.

Tertii *Radix*, nihil à Secundi differt, nisi quòd longior paulò, validior & saturatiore viri.

viriditate colorata. *Folia* pediculis brevioribus suffulciuntur, & non multo longiora, quam sesquipalmaria sunt, duas circiter aut tres uncias lata, substantiâ & formâ quidem Phyllitidis, sed duriora, solidiora & retusa, Limonii Matthioli formam penè æmulantia. In hujus ut & Secundi foliis resiccatis, quæ in Herbario aservamus nostro, si Sole adverso perspiciantur, punctula innumera juxta extremam fibrarum crispitudinem apparent; quæ, flores imperfectos, in utero antè partum suffocatos, arguere videntur.

SCOLOPENDRIA INDIAE ORIENTALIS MUSÆ FACIE.

Cap. XCIX.

Sunt Scolopendriæ species variæ, quibus Hemionitis etiam accensenda, in hortis Galliæ & Italiæ jam satis notæ: quarum plerarumq; varietatis causâ vel Naturæ tantum lusui, vel ætati, vel arti, adscribenda. De quibus hâc vice plura non dicam; cum solummodo de exotico ac peculiari quodam genere valdè raro, ab aliis neutiquam observato, paucis in præsentiarum agere non negligendum duxerim.

Constat verò hoc *genus*, (quod ab *Excellentissimo Dno Andreâ Kleyer, Medicinæ Doctore & Scabino meritissimo, in Bataviâ, Urbe Indiæ Orientalis Celeberrimâ, Anno M. DC. LXX. nomine Scolopendriæ Indiæ, ficcum accepi*) ex *Radice* fibrosâ, obscu-

obscurè cinereâ seu fuscâ, & ex foliorum jam consumptorum venis & nervis, qui materiam ferrugineam, levem, spongiosam, fibrarum putrefactarum, tantâ copiâ eâque figurâ offerunt, ut eos ante accuratiorem contemplationem, radices muscosas & lanuginosas existimarem. Ex venarum & nervorum horum reliquorum medio, multa in orbem ordinata, Musæ junioris non dissimilia, pediculis fermè carentia prodierunt *folia*, tantâ longitudine, quantam ferè cubitus, & latitudine, quantam palma, immò & sesquipalma implere solet; Substantiâ Scolopendriæ, tenuia & membranacea; colore ex subalbido viridantia & ad Olivarum conditarum vergentia: horum quodlibet medium, nervus præter morem crassus & validus, ex purpurascēte cinerei coloris, dissecat; à quo rursus utrinque innumerabiles, densæ & subtiles venæ, linearum instar, in lateribus folii nonnihil sursum tendentes, in teneram usque, quâ cincta, fimbriam, sparguntur. In centro verò foliorum juxta radicem, hirsuties quædam rigida, atra & splendida, velut lana adusta, in globum Juglandis magnitudine conglomerata, occultatur. An verò foliorum pars supina, Scolopendriæ in modum vulgaris, pulverulentis areolis rufis virgata sit, hætenus, nec quidquam de naturâ & viribus percipere potui.

PLANTA MUSCOSA ET
PLUMOSA GUYANENSIS
M A J O R.

Cap. C.

ANno à Chrifto Nativitate M. DC. LXI, Domini Antonii Chastelein p. m. curâ, Ramulum Plantæ cujusdam elegantis, ex Guyanâ accepi, palmarem ac penitus planum. Is, cauliculo squamulis densis, Musci terrestris Lusitanici in modum contecto, constat subtili, aliquot utrinque adnatis ramulis expanso, atq; multis foliis tenerrimis pectinatim dispositis denso agmine ita stipato, ut Abietis ramulum haud malè repræsentare videatur: Adeò autem lentus, & ad proportionem ita est gravis, ut sublatus, statim instar plumæ struthionis deorsum flectatur; viriditate insuper venustissimâ, aureo cuidam intermixtâ fulgori, aversâ inprimis foliorum parte, in singulare hujus plantæ ornamentum decoratur, velut sempiternam famæ illius memoriam, quâ ob auri ubertatem celebrata olim fuit ejus patria, conservare, Natura artificiosissima constituit.

An Musci denticulati majoris, Caspari Bauhini genus?

PLANTA MUSCOSA ET PLUMOSA
Guyanensis minor.

ALiam adhuc lepidissimæ & concinnæ hujus Plantæ speciem, eadem ex Regione obtinui

tinui ; priori multò delicatiorem, minùs arctè squamatis viticulis, atque foliolis longè minoribus. Quà plantulâ gratisfimo virore suo immortalis oculos mirum in modum pascente, Centuriam hancce meam primam, genialiter concludo.

TIBI AUTEM O SANCTA TRINITAS, QUÆ OMNIA BENE FECISTI, ET IN OPERIBUS TUIS LÆTARIS: TIBI, QUÆ MIHI SERVO TUO OMNIUM INDIGNISSIMO, EAM CONCESSISTI GRATIAM, QVO INSTRUMENTUM ETIAM DIVULGANDORUM OPERUM ADMIRABILIVM TUORUM, IN ALTISSIMI TUI NOMINIS GLORIAM EXISTEREM: TIBI SIT LAUS, HONOR ET IMPERIUM IN SE-
CULA SECLORUM,
AMEN!

I N D E X P L A N T A R U M,

Quæ in hac CENTURIA continentur.

- A** Bsinthium tenuifolium odoratissimum Monomota-
pense. 166
- Adiantum nigrum Americanum, pulvere candidissimo
aspersum. 190
- Adiantum novum Germanicum, Rutæ murariæ facie. 189
- Æschynomene Antiquorum. 48
- Æschynomene mitis prima, vide Herba Casta America-
na, foliolis Acaciæ latioribus.
- Æschynomene mitis secunda, vid. Herba Casta Zeylanica.
- Æschynomene mitis tertia, sive Americana foliolis Aca-
ciæ angustioribus, siliquis longis angustis, Semine qua-
drangulari. 48
- Æschynomene mitis quarta, sive Americana foliolis Aca-
ciæ brevioribus. ibidem.
- Æschynomene spinosa prima, s. latifolia Brasiliiana, siliquis
radiatis. 31
- Æschynomene spinosa secunda, s. foliolis Acaciæ latio-
ribus, siliquis longis hirsutis. 37
- Æschynomene spinosa tertia, s. foliolis Acaciæ angustiori-
bus, siliquis parvis echinatis. 40
- Æschynomene spinosa quarta, s. foliolis Acaciæ angustio-
ribus, frondibus validissimas spinas habentibus. 43
- Æschynomene spinosa quinta, s. foliolis Acaciæ latiori-
bus, frondibus longissimos aculeos habentibus. 44
- Æschynomene spinosa sexta, s. foliolis Acaciæ latioribus,
ex Madagascar Insulâ. 45
- Alcea Candaharensis arborea, pampineis foliis, flore mu-
tabili simplici 122, pleno, ibid. foliosiore. ibidem.
- Alcea Favanica arborescens, flore carneo pleno. 124
flore carneo simplici. 122. Alcea

INDEX.

<i>Alcea Favanica arborescens flore, rubicundo pleno.</i>	122
<i>Alcea Favanica arborescens, flore rubicundo simplici.</i>	122
<i>Alcea vesicaria, Capitis Bonæ Spei.</i>	122
<i>Althæa Americana pumila, flore luteo spicato.</i>	124
<i>Amarantho affinis Brasiliana glomeratis parvisque flo-</i> <i>sculis.</i>	111
<i>Amarantho affinis Indiæ Orientalis, floribus glomeratis,</i> <i>Ocymoidis folio, flore albo. 109. flore purpureo.</i>	110
<i>Amygdalus Æthiopica, fructu holoserico.</i>	1
<i>Arbor camphorifera ex Borneo Insulâ.</i>	16
<i>Arbor camphorifera Japonica.</i>	11
<i>Arbor dormiens.</i>	30
<i>Arbor Kauki.</i>	20
<i>Arbor racemosa Brasiliana, foliis Apocyni.</i>	7
<i>Arbor racemosa Brasiliana, foliis Malabathri.</i>	3
<i>Arbor sensitiva, Domini à Rochefort.</i>	44
<i>Arbor siliquosa Brasiliana prima, s. siliquâ hispidâ fer-</i> <i>rugineâ Ceratoniæ facie.</i>	26
<i>Arbor siliquosa Brasiliana secunda, s. siliqua tortuosâ pu-</i> <i>trescente, Fraxinellæ foliis.</i>	28
<i>Astragalus Africanus, flore luteo odorato.</i>	72
<i>Astragalo Monspessulano Johannis Bauhini affinis</i> <i>Syriaca.</i>	74
<i>Avellana purgatrix Monardi, vide Ricinus America-</i> <i>nus tenuiter diviso folio.</i>	

B.

B <i>Bulbus liliaceus vomitorius, Capitis Bonæ Spei.</i>	91
<i>Bulbus oblongus Æthiopicus, foliis guttatis & cili</i> <i>instar pilosis.</i>	89
<i>Buphthalmum Creticum Cotulæ facie, 150, flore albo, 154</i> <i>flore luteo.</i>	153

C.

C <i>Amphora Zeilanica ex radice Arboris Canellæ.</i>	17
Bb 3	Ca-

INDEX.

<i>Caryophyllata montana flore pleno prolifero, folio Hederae terrestris.</i>	130
<i>Caryophyllata montana tertia Clusii, flore pleno prolifero. ib.</i>	
<i>Cassia fistula Brasiliana, flore incarnato.</i>	58
<i>Cassia & Herbae Castae, medius Indiae Orientalis Frutex.</i>	57
<i>Centaurium majus Africanum, flore aureo odorato.</i>	146
<i>Centaurium minus Brasilianum.</i>	103
<i>Chamaecrista Pavonis Americana, siliqua multiplici.</i>	66
<i>Chamaecrista Pavonis Brasiliana, siliqua singulari.</i>	64
<i>Chamaelarix, vide Chenopoda Monomotapensis.</i>	
<i>Chamaemelum Aethiopicum lanuginosum.</i>	148
<i>Chamaemelum Lusitanicum latifolium, s. Coronopi folio.</i>	149
<i>Chenopoda Monomotapensis.</i>	23
<i>Chrysanthemum ericoides, Capitis Bonae Spei.</i>	165
<i>Chrysanthemum aizoides Africanum latifolium.</i>	160
<i>Chrysanthemum aizoides Africanum teretifolium.</i>	161
<i>Chrysanthemum aizoides Africanum triangulari folio, flore aureo.</i>	163
<i>Chrysanthemum aizoides Africanum triangulari folio, flore carneo.</i>	164
<i>Chrysanthemum aizoides Africanum triangulari folio, flore purpureo.</i>	ibid.
<i>Chrysanthemum aizoides Africanum triangulari folio minus, flore flavo.</i>	165
<i>Chrysanthemum arborescens Aethiopicum, foliis Populi albae.</i>	155
<i>Chrysanthemum Capitis Bonae Spei repens flore aphylo, D. Syen.</i>	156
<i>Chrysanthemum conyzoides Aethiopicum, capitulo aphylo, foliis Majoranae.</i>	159
<i>Chrysanthemum conyzoides Lusitanicum.</i>	157
<i>Chrysocome Aethiopica, Plantaginis folio.</i>	143
<i>Chrysocome Germanica, flore ignescente.</i>	145
<i>Chry-</i>	

INDEX.

<i>Chrysocome Germanica</i> , flore sanguineo.	145
<i>Chrysocome peregrina major frutescens.</i> <i>ibid.</i>	
<i>Chrysocome Syriaca</i> , candidissimis floribus.	146
<i>Chrysocome Syriaca</i> , flore atrorubente. <i>ibid.</i>	
<i>Colutea Æthiopica</i> , flore purpureo.	70
<i>Colutea humilis Syriaca</i> , flore violaceo.	72
<i>Coronopus</i> ex libro Bodæi à Stapel.	80
<i>Crista Pavonis</i> flore aureo.	63
<i>Crista Pavonis</i> flore variegato.	61
<i>Cupresso-pinulus</i> , Capitis Bonæ Spei.	22

D.

<i>Dæon Lacat Lacat Indorum</i> , vide <i>Trifolio affinis Indiæ Orient. Xanthii facie.</i>	
<i>Datura Indica</i> foliis <i>Malabathri.</i>	119
<i>Datura vera Indorum.</i> <i>ibid.</i>	
<i>Dyabibala Cingalensium</i> , vide <i>Mimosa non spinosa major Zeylanica.</i>	

E.

<i>Episanamunda.</i>	19
<i>Equisetum junceum nigrinodum</i> , Capitis Bonæ Spei.	176
<i>Erica Coris folio hispido</i> , <i>Cerinthoides Africana.</i>	25
<i>Erigeron Zeilanicum</i> , <i>Lampsanæ foliis.</i>	140
<i>Eupatorium ericoides</i> Capitis Bonæ Spei. <i>ibid.</i>	
<i>Eupatorio affinis planta Zeilanica</i> , foliis <i>Ulm.</i>	142

F.

<i>Filix Indica</i> , <i>Osmundæ facie</i> , Bodæi à Stapel.	58
<i>Filix non ramosa Brasiliana</i> , foliis <i>Aspleni acutioribus.</i>	187
<i>Filix non ramosa Brasiliana</i> , pinnulis cristatis. <i>ibid.</i>	
<i>Filix non ramosa</i> , foliis integris non serratis, maxima, <i>Indiæ Orientalis.</i>	189
<i>Filix non ramosa</i> , foliis integris non serratis <i>Zeilanica minor.</i>	188
<i>Filix</i>	

INDEX.

- Filix non ramosa, foliis integris serratis, Brasiliانا.* 188
Filix non ramosa, foliis integris serratis, Capitis Bonæ Spei. ibid.
Filix non ramosa, foliis integris serratis Zeilanica. ibid.
Filix non ramosa Guyanensis, foliis Aspleni obtusioribus. 187
Filix non ramosa Zeilanica, foliis integris, Filici vulgari similis. 188
Filix scandens perpulchra Brasiliانا. 185. *species alia.* 186.
Filix Zeilanica Lonchitidis facie. 189
Flos Clitoridis. 76
Fœnum græcum sylvestre polycration Creticum majus. 79
Fœnum græcum sylvestre polycration Hispanicum siliquis erectis. 79
Fœnum græc. sylvestre polycration minus Monspeliacū. ib.
Frutex Æthiopicus baccifer, foliis Myrtilli majoribus. 9
Frutex Æthiopicus baccifer, foliis Myrtilli minoribus. 10
Frutex Æthiopicus conifer, foliis Cneori, Salici æmulus major, 22. medius, 22. minor. 21
Frutex cineraceus muscosus, Capitis Bonæ Spei. 24
Frutex Indicus baccifer, Vitis Idææ secundæ Clusii foliis. 8
Frutex Pavoninus, vide Crista Pavonis.

G.

- G***enista-spartium cœruleum Capitis Bonæ Spei.* 66
Genistella spinosa Africana, Laricis folio. 68
Geranium Æthiopicum Myrrhidis folio tertium, flore magno striato. 129
Geranium noctu olens Æthiopicum, radice tuberosâ, Aquilegiæ foliis. 127
Geranium noctu olens Æthiopicum, radice tuberosâ, foliis Myrrhidis angustioribus. ibid.
Geranium noctu olens Æthiopicum, radice tuberosâ, foliis Myrrhidis latioribus. 126

Gla-

INDEX.

- Gladiolus Æthiopicus*, flore coccineo, Cornuti. 88
Gladiolus Æthiopicus minor, flore violaceo. *ibid.*
Gladiolus Africanus, radice tuberosâ *Cepæ* foliis. *ibid.*
Grana Tilli Officinarum, vide *Pinei nuclei Malucani*
Acostæ.

H.

- H**erba Casta Americana, foliolis *Acaciæ* latioribus,
siliquis latis compressis majoribus. 46
Herba Casta Zeylanica, siliquis latis compressis minori-
bus. 47
Herba Viva, *Acostæ.* 54

J.

- J**acobæa Æthiopica Laricis folio. 136
Jacobæa Æthiopica Lavandulæ folio. *ibid.*
Jacobæa spicata Monomotapensis prima, 137. altera. 138
Jacobæa affinis Planta tuberosa, Capitis Bonæ Spei. 138

K.

- K**auki Indorum, vide *Arbor Kauki.*

L.

- L**adschini Brachmenibus, vide *Herba Casta Zeylanica.*
Laserpitium daucoïdes Prutenicum, viscoso semine. 167
Leonurus Capitis Bonæ Spei. 171
Lion Arbor, vide *Arbor camphorifera ex Borneo.*
Lunaria racemosa minor, Adianti folio. 183
Lunaria racemosa minor, Matricariæ folio. 184
Lunaria racemosa minor, multifido folio, Casp. Baubini. *ib.*

M.

- M**egasac Syrorum, vide *Poterium latifolium Asiaticum.*
Mimosa non spinosa major Zeylanica. 51
Myrto-genista Capitis Bonæ Spei. 68

O.

- O**rchis Anthropophora Oreades Lusitanica. 102
Orchis Apem referēs Lusitanica. 98. ejusq; varietas. 100

INDEX.

<i>Orchis Cercopithecum exprimens Lusitanica prima.</i>	97. al-
<i>tera.</i>	98
<i>Orchis Muscam majorem cœruleam repræsentans.</i>	100
<i>Orchis Myodes fusca, sive Scarabæum exprimens.</i>	101
<i>Orchis Myodes lutea Lusitanica. ibid.</i>	
<i>Orchis radice repente, maculatis foliis.</i>	102
<i>Ornithogalo affinis radice tuberosâ, Cyclaminis folio Ca-</i>	
<i>pitæ Bonæ Spei.</i>	93
<i>Orobus Americanus luteus, siliquis incanis.</i>	75
<i>Oxyi affinis Planta bulbosa Africana, flore purpureo</i>	
<i>amplo.</i>	102

P.

<i>Pinei nuclei Malucani, Acostæ.</i>	119
<i>Plantaginella aurea alopecuroïdes Brasiliana, foliis gra-</i>	
<i>mineis.</i>	108
<i>Planta leguminosa Æthiopica, foliis Rusci.</i>	69
<i>Planta leguminosa Brasiliana Phaseoli facie, flore pur-</i>	
<i>pureo maximo.</i>	78
<i>Planta muscosa & plumosa Guyanensis perelegans major.</i>	
<i>194. minor. ibid.</i>	
<i>Plantæ novæ, à D. Hermans Anno 1672 in Promon-</i>	
<i>torio Bonæ Spei detectæ. 177, 178.</i>	
<i>Plantæ novissimæ, ad Excellentissimum D. Arnoldum Syen</i>	
<i>Anno 1676 ex Promontorio Bonæ Spei transmissæ. 180</i>	
<i>Plantæ rarissimæ, à D. ten Rhyne Anno 1673 in Sinu</i>	
<i>Saldanha & Promontorio B. Spei observatæ. 178, 179</i>	
<i>Plegmaria mirabilis Zeilanica, granulis orbicularibus.</i>	
<i>180. trigonis granulis.</i>	182
<i>Polygala fruticescens Capitis Bonæ Spei.</i>	107
<i>Polypodium Indicum Scolopendriæ facie primum. 190</i>	
<i>secundum. 191. secundi species altera. 191. tertium. ibid.</i>	
<i>Poterium latifolium Asiaticum.</i>	74
<i>Pulsatilla flore obsoleto, caule nudo.</i>	135
	Pul.

INDEX.

Pulsatilla polyanthos Anemones folio, 132. *alba*. 133. *rubra*. 133. *violacea*. 132

R.

R *Apuntium Æthiopicum* cœruleo galeato flore, foliis *Coronopi*. 174. foliolis dentatis. 175. violaceo galeato flore, foliis *Pinastris*. 173

Rapuntio affinis lini facie, *Capitis Bonæ Spei*. 175

Ricinus Americanus, tenuiter diviso folio. 116

Ricinus minor Indicus, *Solani foliis*. 118

S.

S *Alvia arborescens major Africana*, foliis *Verbasci*. 169

Salvia minor Æthiopica, foliis *Chamælaagni asperis*. ib.

Salvia Syriaca, *Cisti fœminæ foliis*, acetabulis *Moluccæ*. 170

Sanamunda prima, *Clusii*. 19

Sanamunda tertia Clusii. ibid.

Sanamundæ tertiæ Clusii affinis foliis Polii, *Capitis Bonæ Spei*. 18

Saxifraga angustifolia autumnalis, flore luteo guttato. 104

Saxifraga angustifolia autumnalis, flore luteo guttato, foliolis florum magis acuminatis. 106

Scolopendria Indiæ Orientalis, *Musæ facie*. 192

Selago Indiæ Orientalis, vide *Plegmaria mirabilis Zeylanica*.

Senecio viscosus Æthiopicus, flore purpureo. 139

Siliqua Arboris Guatapanæ. 56

Siliqua Fruticis, foliis *Acaciæ*, *Mesopotamici*. 55

Siliqua Nabathæa ibid.

Sisyrinchium candidissimis floribus, *Capitis Bonæ Spei*. 85

Sisyrinchium ex phœniceo suaverrubente flore Æthiopicum. 83. alterum. 84

Sisyrinchium ramosum Æthiopicum, foliis plicatis nervosis & incanis, radice tuberosâ phœniceâ. 85.

Ta-

INDEX.

T.

T *Apyracoaynana Brasiliensibus, vide Cassia fistula Brasiliana, flore incarnato.*

Theè Sinensium. IIII

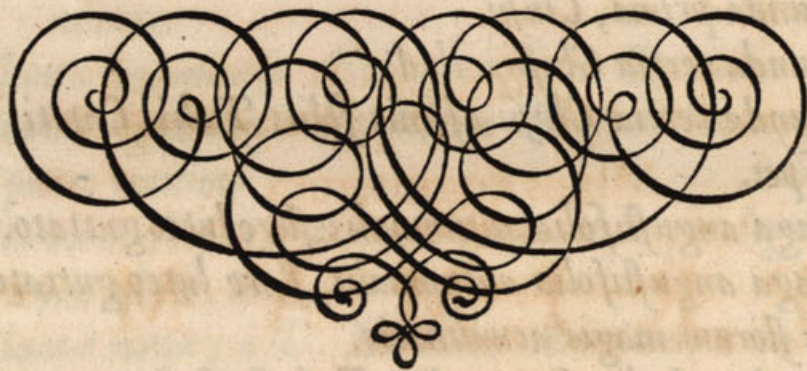
Thymelæa Æthiopica, Passerinae foliis. IO

Totta Vaddi Malajis, vide Herba Casta Zeylanica.

Trifolium cochleatum spinosum Syriacū, foliis laciniatis. 81

Trifolio affinis Indiæ Orientalis Xanthii facie. 82

Tsia Japonensibus, vide Theè.

A P P E N D I X

ad

CENTURIAM
PLANTARUM
EXOTICARUM,

aliarumque

Minùs cognitarum

P R I M A M

JACOBI BREYNII
GEDANENSIS.

APPENDIX

CENTURIAM

PLANTARUM

EXOTICARUM

PRIMA

JACOBI BREYNI

GEDRUCKT

A P P E N D I X
ad
CENTURIAM PLANTARUM
EXOTICARUM
P R I M A M.

Quoniam Plantarum, in Centuriâ Primâ jam descriptarum nonnullarum Fructus, quarundam ramos resiccatos, vel imagines, vel relationes à sæpè laudato Dn. Doctore ten RHYNE, cum jam esset Centuria mea excusa, demum impetravi, hîc, pro Appendice, de iisdem sequentia referre placuit, indicatis capite & paginâ, quibus inseri debent.

FRUCTUS ARBORIS
CAMPHORIFERÆ
JAPONICÆ.

Ad Cap. VI. pag. 13. lineam 22. ante periodum, Et tantum de Arbore Camphoriferâ Japonicâ.

DE *Floribus* extremitati ramulorum innascentibus, nihil adhuc memoratu dignum percipere potui. His autem *Fructus* succedunt (quorum copiam *Dn. D. ten Rhyne* mihi fecit:) odore quâ folia fragrantiores, è calyculo oblongo, versùs pediculum fastigiato, petiolum tenerum atq; parvum habente, emicantes, Juniperi baccarum & facie & magnitudine; cortice pallido ut plurimum, in quibusdam nigro vel fusco & rugoso constantes; sub quo *Nucula* orbicularis ex nigro fusca, non valdè dura occultatur, intus coloris nigri & splendens, *Nucleum* continens subalbidum,

dum, bifidum & pinguem, saporis aromatici,
& acrimoniâ haud ingrata linguam titillantis.

*Ad ejusdem pagin. lineam 23. post paragraphum,
Et tantum de Arbore camphoriferâ
Japonicâ.*

EX quibus patet, rarissimam hanc Arborem,
quam Domini D. ten Rhyne ope cognoscendâ Eu-
ropæ primus obtuli, ad glandiferas vel si mavis
bacciferas aromaticas, nucleum in binas partes
sectum continentes pertinere, & *Arbori canellife-
ræ*, vel *Lauro* veluti affinem proximè jungendam
esse.

*AD FINEM EJUSDEM
Capitis.*

TAndem ad Arboris augendam camphorife-
ræ Historiam, *Excerpta* sequentia de differen-
tiâ *Camphoræ*, ab *Excellentissimo Domino D. ten Rhyne*
mihi ex *Observationibus suis Japonicis, Physicis, huma-
nissimè* communicata, hic evocare in lucem in-
termittere nolui.

„ Camphora ex natali Solo in Japonensem;
„ Borneensem, & Sumatensem primariò dispe-
„ scitur; una præstantior alterâ est: ita etiam ut
„ in Japoniâ ac Chinâ totum *Picol*, id est Japo-
„ nensis 125. *lb.* ibidem non pluris veneant, quàm
„ *lb.* 1¼ Borneensis vel Sumatranæ; idq; ob me-
„ dicaminis energiam (quæ nos etiamnum latet)
„ quæ in unâ tantum prævalet alteri. Nostrates
„ Belgæ & cæteri in Europâ populi, Camphorâ
„ Japonensi tantum utuntur: quam perperam di-
„ cunt sterilitatem efficere; cùm Camphoræ puri-
„ ficatores norim multos, qui uberi sobole fertile-
scunt;

scunt; eadem tamen cum successu in linimen-
tis, emplastris, fomentis &c. utuntur: necdum
tamen rationem totam expiscari potui, cur
tantò majoris Japones faciant alias Camphoræ
species; retulerunt equidem mihi, se iisdem
pro cardiaco uti, & collyriis, in oculorum in-
flammatione, commiscere; sed hoc ratiocinio
necdum me contentum agnosco, nec enim ita
delirant nationes hæ, ut nummos frustra pro-
fundant. Japonenses suam ita parum æstimant
Camphoram, ut nisi Nostrates anno præceden-
ti tantam Camphoræ copiam requirant, illi ni-
hil præparent: Præparant autem coctione &
combustione ex Camphoræ arboris ligno dis-
scisso, quod uberrimè in regione *Satsumâ* pro-
venit: illi cistas & scrinia potius inde fabri-
cant, quàm pro Medicinâ usurpant, adeò ut hinc
Zelandorum prævaricatio patefcat; ad quos
cùm in probam pretiosissima ex Insulâ *Borneo*
Camphora mitteretur, remittebant in Indias,
eandem Japonensi postponentes, quia impu-
rior erat; sed etiam si nos eandem figuram, co-
lorem ac pondus Japonensi conciliemus, statim
dicent Aromatarii & Medici apud eosdem, non
esse legitimam: quippe si 100. lb. utriusque
Camphoræ aperto aëri exponantur, intra sexen-
nium & antè, Japoniaca tota in auras dissipa-
bitur, ubi Borneensis vix 6. lb. perdet; attamen
Japonensis Camphoræ folia sat gratum & effi-
cacem odorem spargunt fricta, sed nimis vola-
tilis est illa vis, & gummi in iis arboribus exi-
guum respectu Borneensis; Sumatrensis tamen
cæteris præstantior est, & nî fallor, uti & Bor-
neensis

neensis certo anni tempore ex opimis ; ut gum-
mi solent, exstillat arboribus & ab incolis ex in-
testino arboris susurro percipitur, quando e-
gressui propinqua sit.

DE CUPRESSOPINULO.

Ad finem capitis X.

ARbusculæ hujus perraræ vel potius Fruti-
cis, *Ramulum* Anno 1675. Dominus Doctor
ten Rhyne depictum, & anno tandem præterito
siccum, nomine *Ericæ noduligeræ capitulis hirtis*
ex purpureo fusci coloris, nobis transmisit. Hic af-
finitatem cum Scabiosis quandam prætere vi-
detur. Namq; Strobilorum inter squamulas *Pe-
ricarpia* lanuginosa & dura occultantur, Scabio-
sæ arborecentis Creticæ haud imparia, conca-
va intus, Semenq; oblongum includentia, in su-
periore autem parte, calicis loco membranacei, fo-
liolis coronata quinq; crassis ac lanuginosis, quo-
rum in medio *Flosculus* quinis foliolis constructus,
Globulariæ luteæ montanæ *Columnæ* accedens;
quem (etsi ad flavedinem inclinat siccus) pur-
purei coloris existimo, cum ejusdem etiam colo-
ris mentionem in Plantæ hujus nomine Dominus
ten Rhyne faciat.

DE COLUTEA AFRI- CANA, FLORE PURPUREO.

Ad Cap. XXIX, pag. 72. post lineam XI.

EX *Ramo* inter Plantas à Cl. D. Doct. *ten Rhyne*
juxta Promontorium Bonæ Spei collectas pa-
tet, Coluteam hanc elegantissimam, Fruticem
natali

natali in loco esse lignosum. *Ramus* enim memoratus, cubitalem circiter longitudinem, & digiti minoris fermè crassitiem contingens, rectus, durus, rigidus, firmus atque valdè ramosus est; in cæteris *Coluteæ Africanæ* in horto *D. Caroli Chivry p. m. enatæ* persimilis, excepto sapore qui amarus absque ullâ dulcedine.

DE ABSINTHIO TENUI- FOLIO ODORATISSIMO MONOMOTAPENSI.

Ad calcem Cap. LXXXIII.

SI cui non placet, quòd *Absinthium Monomota-*
Spense à nobis hîc positum, illudq; *Pappescentes*
inter habere desiderat, post *Chrysocomen* collocet.

DE EQUISETO JUNCEO NIGRINODO, CAPITIS BONÆ SPEI.

Ad Cap. XCI. pag. 177. post periodum: An Arundi-
nis gramineæ aculeatæ Alpini
genus?

Equiseti hujus, Ramum quoque ab Eruditissi-
mo Botanico Domino *D. ten Rhyne* obtinuimus. Is
obscuriùs virescens est, guttulis nullis intertin-
ctus, & nihil penè ad spadiceum tendens: cu-
jus in ramulorum minorum uno, *Congeries* squa-
mularum quædam nigerrimarum, in modum *Fun-*
ci foliacei capsulis triangulis (à *Johanne Baubino* descripti)
fermè utriculorum, se præbet. *Quæ*, nisi abor-
tus,

tus, majorem hujus plantæ cum *Funcis* vel *Graminibus*, quàm *Equiseto* esse cognationem, manifestè indicat.

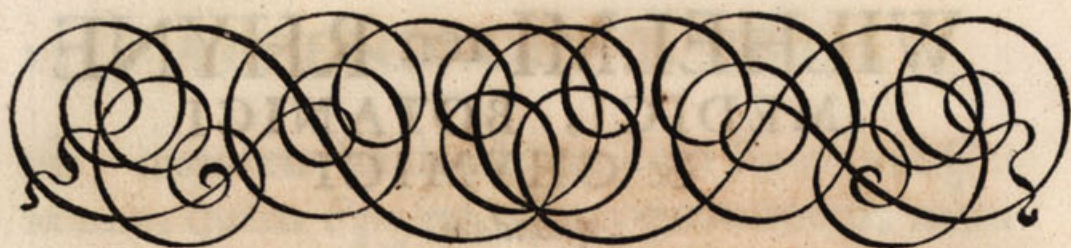
DE PLEGMARIA ADMIRABILI ZEILANICA.

Ad finem Capitis XCII.

TAmetsi *Selagini Indiæ Orientalis* meæ, *Plegmaria* nomen plegmatum propter formam, & *Zeilanica*, ob Insulam, unde ad ILLUSTRISSIMUM MÆCENATEM in Europam primùm allata, tribuere decrevi: tamen prætermittere non possum, quin hîc referam, literis XXII. Januarii Anno M.DC. LXXVII. à nativitate Redemptoris nostri ad ILLUSTRISSIMUM DOMINUM, DN. HIERONYMUM à BEVERNINGK, ac *Excellentissimum Dominum Syen*, à *Nobilissimo Domino Hermans* Naturæ scrutatore diligentissimo ex *Zeilan* Insulâ datis, memorari; *Plegmaria* meam nondum à se in *Zeilan* Insulâ repertam; sed non procul à *Cochin*, ubi linguâ *Sancritanensi* (eruditissimum tantum in *Malabar* frequentatâ) *Patsin Cherra Tadha* vocatur, provenire & perraram æstimari. Verum enim verò *Plegmaria* quâ descripsi, in *Zeilan* Insulâ (ut suo jam notatum loco:) collecta, postmodum ab aliis Rei Herbariæ haud imperitis etiam (quamvis rarissimè) observata est.

WILHELMI ten RHYNE
MEDICI, BOTANICI
& CHYMICI
quondam
MAGNI IMPERATORIS JAPONIÆ,
nunc vero
MEDICINÆ & ANATOMIÆ
PROFESSORIS
in
BATAVIA Emporio Indiæ Orientalis
celeberrimo
EXCERPTA
ex
OBSERVATIONIBUS SUIS
JAPONICIS PHYSICIS &c.
de
FRUTICE THEE.
Cui accedit
FASCICULUS
RARIORUM
PLANTARUM
ab eodem
D. D. ten RHYNE
In
Promontorio Bonæ Spei & Saldanhâ Sinu
Anno M DC LXXIII. collectarum
atq; demum
ex Indiâ Anno M DC LXXVII. in Europam
ad
JACOBUM BREYNIUM,
GEDANENSEM
transmissarum.

JACOBUS BREYNIUS
GEDANENSIS
AD LECTOREM.

CUM *Centuria Prima Plantarum Exoticarum* additis *Iconibus*, jam ante trimestre, typis impressa, ob defectum tamen Privilegiorum, sine ullo haecenus fructu esset detenta: interea temporis, literae *Excellentissimi Domini Wilhelmi ten Rhynne* multo jucundissimae ex *Batavia*, *Emporio Indiae Orientalis celeberrimo* (in quam praeterito anno ex *Japonia* Insula redux, feliciter devenit:) non sine ingenti mea delectatione & gaudio mihi sunt redditae: quibus simul praeter Plantas Exoticas resiccatas, *Excerpta* quoque nonnulla ex *Observationibus suis Japonicis, Physicis, de Frutice* perquam celebri *Thee*, ceu summa erga me benevolentiae testimonia, humanissime offerre placuit. Hinc mihi ea non soli servanda supprimendaque; verum Tecum quoque *Lector Amice*, hic communicanda statui, quod non modo iisdem uti; sed colligere pariter queas, quae a *Nobilissimo* horum *Communicatore* Tibi adhuc sint expectanda. Vale. Gedani Anno M. DC. LXXIIX. die V. Mensis Februarii.

EXCERPTA

Ex

Observationibus Japonicis, Physicis, &c.

WILHELMI ten RHYNE,

De

FRUTICE THEE.

Emen fruticis *Thee* circa mensem *Plantatio.*
Februarium terræ (nî nimio indu-
rata gelu vel nive altiùs tecta sit)
mandant Japones sequenti metho-
do; In terrâ bonâ, dulci, non sal-
sâ, neq; limosâ neque arenosâ ni-
mis, sed temperatâ, rotundam ad octo aut pau-
lò minùs pollicum latitudinem scrobem effodi-
unt, cui 40. à 50. seminales folliculos confer-
tim injiciunt, exinde scrobem operientes, ean-
demq; inhorrescente brumâ, stramineis storeis
tegentes. Hæc autem 40. à 50. seminalia capi-
tula communiter in 6. 8. 10. à 14. quandoq; plu-
res, quandoque pauciores, frutices propullulant,
quos naturæ suoque ingenio relinqvunt agrico-
læ, nullo secùs culturæ adhibito artificio, (hic
enim de vulgari hujus fruticis plantatione ser-
mo est) nisi quòd plerique infelix lolium & in-
utiles herbas evellant circa stirpes; quæ quò in
spissius glomeramen altiolemque apicem (rariùs
tamen supra 4. à 5. pedes) exsurgunt, eò melio-
res judicantur, mollioribus utpotè magis beni-
gnis foliis, quæ rarenter intra primum trienni-
um decerpunt Japones; decerpunt autem ple-
rumque mense suo tertio, qui ordinariò juxta

Collectio.

nostrum Aprilem est, nonnunquam adusque medium Maji procurrit (differentiæ autem ratio ab intercalari anno, quovis triennio hic recurrente, tredecimque mensibus indiscriminatim, ad institutum Pontificis Maximi *Dairi*, metito provenit; ut alibi latius) quando matres cum suis infantibus & ancillis foliola hæc calathis colligunt: Hi quippe frutices sub initium veris recentes ramulos novellaque folia emittunt; illa autem novitia (subflavescente suo virore & parvitate à veteribus foliis facillimè distinguenda) cum parùm adoleverint siccâ tempestate, quâcunque diei horâ, tùm autem inprimis intensiore solis æstu, avellunt, avulsa circa vesperam portant domum, quandoque sibi eadem præparantes, quandoque aliis, qui ea propter datâ operâ eò concedunt, vendunt. Coëmptores autem illi singula folia fusæ ex ferro patellæ Sinicæ, nitidæ, candenti atque obliquè collocatæ (ne manus comburant) injectant, eademque manibus assiduò convertunt, usquedum flaccescerint, mundis tunc storeis papyrove imponenda ac perflanda flabello, ut frigescant, hinc in planis, ex arundine Indicâ confectis, corbis conteruntur, donec compactè crispentur: hinc iterum in purâ & modicè candefactâ patellâ, uti antea, manibus continuò versantur reversanturque, donec mediocriter induruerint: Exinde patellæ exempta flabroque frigefacta folia in tertiâ ac quartâ patellis, per gradus minùs calefactis, revolvunt, ut majorem siccitatem duritiemque contrahant: Tandem ollis intrinsecè vitreatis benè clausa servant, & in urbes pagosve venalia transferunt: Postquam

Præparatio.

quàm autem per sextiduum circiter ollis referta fuere, easdem aperiunt, foliorumque delectum, minora & teneriora à majoribus & durioribus separando, faciunt, ultimâque vice in quintâ patellâ, securitatis ergò, siccant, in annos tunc durabilia, si accuratè obturata teneantur. His exami- nibus veritate comprobatis sequentia supplemen- to serviant.

Enimverò non levis est culturæ ac præparatio- nis differentia ; quem etenim agricolæ suo lin- quunt genio fruticem, solo eradicato Zizanio, ne suffocetur, hunc summâ curâ studioque colunt illi, qui ex professo pro Magnatibus ac opulentis quibusdam civibus *T'chia* accurant & legunt: Ita propè *Miako* urbem locus est, *Ousi* appellatus, totius Iaponiæ in hoc opere princeps, ubi pro Im- peratore, Regibus Majorumque gentium Dyna- stis *T'chia* colitur præparaturque : Ubi excul- tissimæ terræ concrediti frutices à nimia pluvia vel intenso ardore frigoreve, cæterisque aëris in- juriis, ac pravis purgamentis, volatilibus reptili- busve infectis, studiosè præmuniuntur, justo ri- gantur tempore, ac reliqua circumspectæ culturæ adminicula iisdem adhibentur : Ubi congruâ tempestate scrupulosa foliorum fit electio ; teneri- rimi fruticum ramusculi primævis in apice foliis nudantur, quæ eapropter carissima potentiori- bus reservantur emptoribus ; hæc autem à me- diocribus, hæc iterum à majusculis, hornotinis tamen singulis, segregantur. Ruricolæ verò si- ne discrimine, quævis, horna nihilominus, folia mixtim colligunt, collecta soli exponunt, (ante- dicti in umbrâ siccant) manibus comprimunt, te-

*Cultura ac
præparationis
differentia.*

*Plebejorum
decoctio.*

*Potentum de-
coctio.*

Instrumenta.

runt, fricant, & in argillaceis patellis, si careant ferreis, suprâ relatâ methodo ac ordine super ignem torrent, donec exsiccata ac indurata crispentur. Hæc autem, nisi coëmptoribus divenderint, (hi enim in varias species eadem dividunt) promiscuè in æneo cacabo aquâ repleto, lento coqvunt igne, & sic toto die pro communi potu in foco suspensum servant; donec iteratis tincturis folia illa debilitata rejiciantur, ingestis protinùs novis. Primates autem & locupletiores cives quidam nullum in re domesticâ opus majore diligentia, fastu, nitore, atq; artificio (quippe in peculiarem jam penè artem illis conversa est *T'chia* dispensatio) curant, quàm sui *T'chia* præparationem; Quandoquidem qui in cæteris parcissimæ sunt supellectilis, copioso ac superbo instrumentorum famulorumque apparatu impensè, immò ad superstitionem usque, gestiunt.

Instrumenta autem (quæ in Magnatum ædibus ac spectatioribus quibusdam diversoriis ad pompam prostituuntur) sunt hæc; Ex electo ophitide conflatâ *mola* (quali nostrates semen sinapi conterunt) quâ suum *T'chia* in tenuem pollinem commolunt: prætereà *fornacula*, ex mixto cum aliis metallis ære artificiosè fusa, cui aquâ plenam *cucumam*, ex eadem materiâ confectam, superponunt, ut semper præstò sit lympa fervens: Hinc exiguis *cochlearibus* (ex testudineo cornu aliove pretioso ligno vel etiam metallis fabrefactis) viridem illum ac benè fragrantem pulverem *T'chia* *calicibus* suis (qui deformi formositate illis placent; quò enim magis distorti ac inæquales sunt, eò meliores censentur: ex vicinâ autem Coreâ

in

in Japoniam deferuntur, qui cùm propter loci distantiam, tùm ob argillæ raritatem, magno constant, majore, si simul vetusti) infundunt, ac superfusâ cum mundato *haustro* infundibulove aquâ fervidâ pulverem hunc minutulis, ex arundine Indicâ crenarum formâ artificiosè concisis, *setis* tamdiu quassant, donec in spumam potio illa ele-
vetur. Porro *famulos* nutriunt ditiores incolæ, *Famuli.* alios qui *T'chia* decoquunt, alios qui calices amicis hospitibus deferunt, benè vestiti nitidèque comti; quod in Primorum Oeconomîâ peculiare munus est; ubi decoctor *T'chia* veluti Doctor Medicus gentilitio ritu detonsâ planè comâ à reliquis discernitur. Sinenses autem (quorum methodum nostrates sequuntur) fervefactam in cupreo cacabo aquam siccis integrisque foliis *Thee*, singulari ollæ priùs injectis superfundunt, tincturamque extrahunt, quam limpidâ aquâ ad gratam amaritudinem temperatam calidè sorbent, saccharumque ut plurimùm unâ mastificant, uti & nostrates, rariùs autem Japonenses, tametsi *γλυκύφιλοι*: Hæc secundâ vice repetita tinctura (minùs tamen efficaci, cùm præstantiores seu volatiliores partes primâ tincturâ maximam partem extractæ sint, vel in auras abierint) etiamnum valet, quâ absolutâ ut plurimùm rejiciuntur folia, quæ mare vastum peragrantibus, addito sale, oleo ac aceto, acetariorum vices, melioris defectu, supplere possunt: Japonenses autem iisdem foliis rubentes papulas ac cutanea sudamina curant, atque in tinctoriâ arte eadem (vetusta licet) usurpant Mauri &c.

XIV WILH. ten RHYNE, EXCERPTA

Locus natalis. Fruticis hujus natale solum varium est in Japoniâ, uti in Diario meo ad metropolim *Fedo* speciatim recensui; plurimus tamen in regione *Fisien* crescit: Humo gaudet neque arenosâ neque lutosâ nimis, neque declivi, neque acclivi nimis, apricâ & temperatâ planitie lætior: Multis autem in locis inter ipsa frumenta in pulvillorum liris (in pulvillos enim discescunt agros suos Japonenses, ut tantò commodiùs stercoreare, ac inutile gramen decerpere queant, tum ut stagnans in liris aqua frumenti radices vicissim blandiùsque alat) frutices *Thee* consitos intuearis.

Pretium. De pretio certi nihil determinari potest, incredibiliter enim variat; illud saltem in genere verum est, pro foliorum magnitudine pretium augeri vel minui, *quantum namque magnitudine sursum decrescunt, tantum pretio accrescunt*; ut appositè animadvertit *Excell: Piso*: Præcipua quippe foliorum differentia est inter majuscula, horna tamen, minora ac minima, recentia ac vetusta, dura ac mollia. Singulares autem sunt in *Miako* emporio mercatores, quorû jussu & sumptu pro Magnatibus folia hæc colliguntur ac eliguntur: Ubi proprium habet *T'chia* mercatorè Imperator, alios habent reliqui Reges atque Dynastæ. Ab exteris verò tantum exigunt furunculi Japonenses, quantum redimere valent: Tanta etenim est pretii discrepantia, ut una libra hujus *T'chia* pluris nonnunquam veneat quàm centum libræ alterius: Namque sunt quædam folia dura, quæ non potui, sed tinctoriæ arti serviunt.

Foliorum præstantia. Foliorum verò bonitas in gratâ fragrantia (proximè autem ad fæni recentis odorem, tantisper

tisper aromaticum, accedit) colore viridi (nam parum masticata frictaque ubi fuerint, viror vividus emicare debet) sapore subamarè dulci.

Vires autem has tribuunt decoctioni *Thee* Sinenfes, quas ex eorum scriptis excerptas translataeque, parum à me immutatas & ubi necesse auctas parum, minimè tanquam infallibiles, propino: Consulat experientiae fidem Lector, & si singulos effectus non comprobet, nunquam saltem, modò crumena non doleat, frequentioris usus pænitebit; Sanguinem igitur purificat, horrenda pellit insomnia, vapores à cerebro arcet malignos, vertiginem capitisque dolorem (praesertim à crapula ortum) mitigat, hydropicis conducit, egregiè enim diuretica est; capitis rheumata exsiccat, humorum acrimoniam corrigit, obstructions viscerum tollit, visum instaurat; quippe, quantum ego existimo, hæc decoctio *T'chia* primarium Japonibus est antidoton contra visus imbecillitatem ac oculorum vitia, illis frequentissima, ac ex assiduo orizæ calidæ & sui *Sacqui* potu & usu (de quibus aliàs prolixius) maximè contracta: adustos humores temperat, calidum emendat jecur, induratum lenit lienem; somnum coërcet, in iis praesertim qui rariùs *Thee* bibunt: Cujus rationes explicat Consultissimus Tulpius (maximo Reip. nostræ, Patriæ Urbis ac eruditi Orbis damno summoque meo luctu nuper fati functus immortalis nominis Senex) loco citando, à quo parum discrepat Clarissimus Piso in commentar. ad Bontium. Corpora porro reddit vegeta, inprimis autem hebetiores à somno ac torpore sensus expergef-

Vires.

cit; cor exhilarat, timoremque propulsat; intestinorum tormina ac flatus compescit, illosque qui uterum infestant, discutit; viscera viresque roborat, reminiscendi vim exsuscitat, ingenium acuit, bilem temperat; nephritidem tollit medicamen hoc lithontripticum; ego saltem nunquam in Japonibus vel minimum calculi, sive renum sive vesicæ, indicium reperi, sat sedulò licet inquisiverim; ac tandem dulces in amplexus vertit officium thori.

Tulpius. Scriptorum de hoc frutice conniventiam, nisi sit gravis, culpae eorum vetat gravitas: Succinctè ac doctè *de herbâ Thee* (frutice, vellem dixisse) Amplissimus *D. Tulpius lib. 4. observ. ultimâ*; ubi foliorum *T'chia* (sic quidem rectè juxta Japonum idioma) formam accuratè describit, cui tamen addi posset foliorum spissitudo, viror, lævor atque nitela, ad instar lauri: appositè idem de ejusdem viribus ac utendi ratione (Sinensium methodo, nunc passim notâ) in quâ ubi perperam edoctus fuerit religiosissimæ veritatis author (quem sinè summâ observantiâ nominare nequeo) videre est suprâ; Descriptionis autem defectum authorum fertili allegatione compensat.

Bontius. Hæsitantiùs de eadem disputat *Bontius lib. 6. cap. 1.* cui præter Garciam ab Orta in historiâ rerum naturalium Orientalis Indiæ hætenùs primæ debentur, qui *foliis Consolidæ* (cujus quæso?) prævaricanter hæc folia adsimilat, nisi forsan Prunellam indigitet, quam minorem Consolidam vocat Matthiolus, & tum in singulis cum eadem non congruunt folia hæc.

Fusius

Fusiùs eandem depingit Commentator ejus
 Celeberrimus *D. Pifo*: Fallitur autem author in-
 signis, dum dicit, Japonum *T'chia* ob majorem fo-
 liorum contritionem & coctionem nigrum *Thee* appellari:
 Namque Japonum *T'chia* ac Sinarum *Thee* commu-
 nia sunt nomina, quibus optima æquè ac vilissima
 folia significantur; nigrum autem *Thee* nunquam
 saltem ego, vidi; verū vilioris *T'chia* decoctio,
 quò peior est, eò majorem flavedinem contrahit
 magisve rufescit. *Albicantibus* equidem, sed non
 perpetuis floribus ramusculi hujus *Fruticis* ornatè vesti-
 untur; quoniam à medio circiter septimi (qui jux-
 ta nostrum Augustum est) ad aliquam partem octa-
 vi Japonensium mensis flores emittit hic frutex,
 qui tùm decidui seminalia capitula relinqvunt.
Quinariam exactè foliorum in unoquoque frutice diffe-
 rentiam ego saltem observare nequivi. Seminalia
 autem illa capitula (sic malim vocare, utpotè
 plurium seminum receptacula) rotunda non ad
 novas, sed ad plantas producendas mesfi aptas, trien-
 nio indigent. Quòd autem in *Europæis* regionibus quæ-
 dam sanitatis incommoda æquè efficaciter non arceat potus
 ille *Thee*, quàm apud Sinas vel Japones, non præ-
 parandi utendive modo adeò imputandum censeo,
 quàm quidem assiduitati usûs & temperatiori
 victûs rationi. Tandem in enucleandis viribus
 emphaticâ hyperbole utitur ingeniosus & clari
 nominis decorisque author, cujus de hoc fruti-
 ce statumina laudem simul ac trutinam meren-
 tur. Expressa autem fruticis imago mihi
 in singulis non perplacet.

Pifo.

* *

C 2

FA-

FASCICULUS
RARIORUM
PLANTARUM,

à
DN. D. WILHELMO ten RHYNE

in

Promontorio Bonæ Spei, & Saldanhæ
Sinûs conterminis locis

Anno M. DC. LXXIII.

collectarum,

atq; demum

ex INDIA Anno M. DC. LXXVII.

in EUROPAM

Ad

JACOBUM BREYNIUM

GEDANENSEM,

transmissarum.

* *
*

TAndem quoque *Plantarum*, quibus siccis paucos ante menses à *Nobilissimo* sæpiùs memorato *Domino Doctore ten Rhyne*, Summo Amico meo ex Indiâ donatus sum, mentionem facere haud negligam: Et iis quidem ut plurimùm nominibus, quibus à me sunt insignitæ; quanquàm plurimæ non ex genuinâ earum tesserâ, (quippe quâ carebant:) sed juxta id, quod in illis maximè notabile atque conspicuum fuit. Certâ spe fretus, quovis illud tempore Peritos Artis debitâ cum animi moderatione consideraturos.

Absin-

A.

Absinthio Seriphio similis Capitis Bonæ Spei.

* *Absinthium tenuifolium odoratissimum Monomotapense: in Centuriâ primâ descriptum.*

Alcea minor Africana, Althææ facie, flore purpureo parvo.

* *Amygdalus Æthiopica fructu holoserico: in Centuriâ I. descripta.*

Arbor rosea prima, sive Arbutifolio, flore flavo, D. Wilhelmi ten Rhyne.

Arbor rosea secunda, sive Styracis folio, D. Wilhelmi ten Rhyne.

Asphodelus major ramosus Capitis Bonæ Spei.

B.

Bellis Erucae folio incana, Capitis Bonæ Spei.

Buglossum Africanum, Echii folio.

C.

Camphoratae similis, longius radicata.

Camphoratae similis altera, magis hirsuta.

Chamægenista Capitis Bonæ Spei.

Chenopodae similis, planta mirabilis Africana, Echini Alpini facie, sed minimè spinosa.

Chrysanthemum Africanum pumilum, foliis Absinthii alpini umbelliferi minoris.

Chrysocome Africana, flore albo, angustissimis foliis: è Radice hujus, Virgæ exeunt multæ, pedales, nonnunquàm ampliores, lignosæ, firmæ, in multos ramos tomento albo candicantes diductæ; & ab imo ad summum Foliolis crebris ac angustissimis, Stœchadis citrinæ Italicæ Herbariorum dimidiò brevioribus, densè stipatæ. Summos verò ramulos corymbi occupant admodum elegantes, Gnaphalii Americani à Clusio descripti floribus valdè accedentes, sed qua-

druplò minores, è candidulis infra aliquando rufescentibus ita compositi squamulis, ut umbonem in medio comprehensum, duplici & triplici serie notabiliter circumradient. Unde hæc *Planta*, aliis forsan *Asteri* potius videri posset accensenda. Verùm hujusmodi minutias non æstimamus, multò minùs Naturæ figemus legem, quin in his potius eidem nos accommodabimus. *Semen* minùs pappescens, *Chrysocomes* vulgaris seminibus par.

In herbosis juxta Promontorium Bonæ Spei *Dn. ten Rhyne*, ut & duas sequentes collegit, mihi-que cum singulari meo gaudio communicavit.

Chrysocome Africana, flore phæniceo angustifolia: *Planta* alba & penitùs tomentosa est, *Chrysocome* Germanicæ angustifoliæ flore ex aureo rutilante similis; nisi quòd *Folia* angustiora & breviora, eorumque ex alis ramulos complurimos, foliis minoribus vestitos promittat. *Flores* densissimè in glomerulum congesti, multò sunt minores, squamulis exilioribus minùsq; splendentibus ex ignescente phænicei coloris imbricati; quorum medium staminula quædam minutissima, in pappos *semine* appenso perquàm pusillo, abeuntia occupant.

Chrysocome Africana, flore phæniceo, serratifolia: perraræ hujus *Plantulæ caules* etiam candicant, multò tamen infirmiores sunt, inque debiliores & longiores ramos divisi; *Foliis* paucioribus multòque brevioribus, latioribus, ferratis, nervosis, incanis quidem minùs tamen quàm superioris, *Euphrasiæ latifoliæ Italicæ Fabii Columnæ* quo-

quodammodò æmulantibus septi. *Flore & Semine* cum præcedente convenit.

Chrysocome Impia, sive Filago dicta, Capitis Bonæ Spei prima, sive pumila.

Chrysocome Impia, sive Filago dicta, Capitis Bonæ Spei altera.

* *Colutea Æthiopica flore purpureo: in Centuriâ describitur.*

Conyza Africana, foliis Stæchadis citrinæ Gallicæ: Suffrutex pedalis est vel altior, Elichryso XI. Caspary Bauhini similis, sed magis lignosus, Foliis pluribus Stæchadis citrinæ Gallicæ, sed angustioribus; Flore majore, cujus umbo petalis longis & angustis circumradiatur. Radix lignosa, multis fibris divaricata: Semen pappescens. In Africâ juxta Promontorium Bonæ Spei Excellentissimus D. ten Rhyne collegit.

Corruda spinis horrida Africana prima, sive Corruda tertia Clusii.

Corruda spinis horrida Africana secunda, sive foliis Asparagi Sylvestris.

Corruda spinis horrida Africana tertia, s. Hippuris facie.

* *Cupresso-pinulus, Capitis Bonæ Spei: hujus descriptionem in Centuriâ & Appendice dedimus.*

Cyanus Centauroïdes fruticescens Lavandulæ folio Capitis Bonæ Spei: Frutex mihi videtur lignosus, quantum ex Ramis duobus à Dn. D. ten Rhyne in Promontorio Bonæ Spei collectis augurari licuit. Hi quadrati, lignosi nec non incani sunt, binis alternatim ramis, Foliola Lavandulæ haud dissimilia, sed breviora è regione habentibus, præditi: quorum summitatibus Capitula etiam ex adverso bina innata, haud crassa, pollicem transversum

versum longa, latis incanarum squamularum & membranacearum scandulis, Caryophylli spicati Aldini calyculorum de more imbricata; staminulis referta Serratulæ similibus, quorum color me latet. Semen magnum, oblongum, pilis molliusculis argenteo colore splendentibus hirsutum; longissimisquæ in modum Stœbes Rosmarini folio Ponæ, sed ad phœniceum tendentibus coronatum.

Cynoglossum Africanum Myrtifolium.

Cynosorchis Capitis Bonæ Spei.

E.

Elichryson minus Africanum, flore aureo.

**Equisetum junceum nigrinodum, Capitis Bonæ Spei: quod in Centuriâ I. describitur.*

Erica Coris folio Æthiopica, flore purpureo tetrapetalo.

Erica Serpilli folio Æthiopica, flore purpureo pulchro.

Evonymus Africanus, foliis Laurinis, fructu aculeato: affinitatem quandam cum Lauro sylvestri Creticâ Alpini præterevidetur; fructibus excepto, qui Betæ Creticæ instar in aculeos, in latera reflexos abeunt.

Eupatorio affinis Suffrutex ericoïdes capitatus, Coris seu Juniperi folio Capitis Bonæ Spei.

F.

**Frutex Æthiopicus baccifer, foliis Myrtilli: in Centuriâ I. descriptus.*

Frutex Æthiopicus, foliis Alaterni.

Frutex Æthiopicus Myrtiformis, Dn. ten Rhyne.

Frutex Æthiopicus, Vitis Idææ primæ Clusii foliis.

Frutex Africanus, foliis Buxi.

Frutex Africanus, Fruticis terribilis Narbonensium folio, capitulis oblongis squamosis.

Fru-

Frutex anonymos, foliis Lauri tini minoris.

Frutex cineraceus muscosus, Capitis Bonæ Spei: in Centuriâ I. additâ accuratissimâ figurâ descriptus.

Frutex corymbiferus Africanus, Chrysanthemuli ericoïdis facie, floribus Globulariæ: Frutex est lignosus, ramis compluribus, cortice ex obsoleto purpurascente fusci coloris tectis; quorum juniores Chrysanthemuli ericoïdis (in Centuriâ primâ capite LXXXII. descripti) adeò similes, iisdemque stipati foliis, ut non facilè ab eò distinguì possint. Flores ramulorum extremitates lutei occupant, Tanaceti instar florum quasi in umbellam dispositi, orbiculares omninò, Globulariæ seu Aphyllantidis Herbariorum perbellè referentes, minores quidem & ex tubulis minutissimis quinquepartitis densè admodum conflati, sedem suam minutissimo in Fructu fixam tenentibus: quem propter immaturitatem exilitatemque fortuna examinare mihi non concessit; an veluti Cupresso-pinuli seminum pericarpia concavus & semine refertus; aut an ipse Semen illud? Quicquid verò sit, sive fructus, sive semen, certo certius, illud eodem penè, quo Absinthii semen modo teneræ involutum lanugini observatur.

Frutex foliis Chamægenistæ Creticæ.

Frutex leguminosus Myrtifolius, siliquâ hirsutâ, Anonidis montanæ præcoci, purpureæ frutescentis (à Domino D. Morison descriptæ) facie.

Fucus carnosus coralloïdes, Capitis Bonæ Spei.

G.

Geranium Malvæ folio odoratum, flore purpureo, Capitis Bonæ Spei, Domini ten Rhyne.

D

Gera-

Geranium Myrrhidis folio, Æthiopicum parvum.

Geranium noctu olens Æthiopicum, foliis Myrrhidis angustioribus minus hirsutis ;

Geranium noctu olens Æthiopicum lanuginosum, foliis Myrrhidis latioribus minusque laciniatis, flore rubro vel purpureo pereleganti.

Genista aspalathoides polyanthos major, Capitis Bonæ Spei.

**Genista ericoides Africana, sive Genista-spartium cæruleum Capitis Bonæ Spei, in Centuriâ I. descripta.*

Genistæ affinis Africana, flore cæruleo, alatis & punctatis foliis asperiusculis.

Gladiolus flore pendulo.

Gladiolus major latifolius, flore rubro maximo, Capitis Bonæ Spei. An Gladiolus maximus Promontorii Bonæ Spei, flore rubro incarnato, Swertii?

Gladiolus major ramosus, flore cæruleo amplo.

Gladiolus medius flore majore.

Gladiolus minor gramineus, flore parvo cæruleo.

Gladiolus minor gramineus, flore parvo pulchro variegato.

Gladioli species aliæ, Capitis Bonæ Spei.

Gramen triglochin bulbosum Monomotapense.

H.

Hyacinthi & Cotyledonis faciem mediam obtinens Planta Africana, floribus luteis longissimis atque striatis: sub nomine Gladioli Imperialis, ab Excellentissimo D. ten Rhyne tam resiccata, quàm depicta nobis transmissa.

L.

Lamella radice Palmitis, Capitis Bonæ Spei, Dn. ten Rhyne.

M.

Marrubium album minus Africanum, calyculis amplis.

Monorchis Capitis Bonæ Spei.

O.

Olus atrum Africanum.

Or-

Ornithogalum umbellatum maximum, Capitis Bonæ Spei.

P.

Perfoliato angustifolio montano Columnæ similis Planta umbellifera nova, fructu triplici membranaceo, C. Bon. Sp.

Pimpinella maxima Africana flore purpureo, D. ten Rhyne.

Planta Corios folio Africana.

Planta fruticescens Africana perrara, foliis Peucedani, floribus conglomeratis Herbae Castæ Americanæ nonnihil similibus.

Planta foliis Rusci minoribus, Capitis Bonæ Spei.

Planta sub nomine Thymbræ Africana, folio spinoso, in Actis Medicis & Philosophicis Hafniensibus depicta.

S.

Sanamunda Africana prima, sive foliis angustissimis candidantibus.

Sanamunda Africana 2, s. foliis Serpilli minoribus asperiusculis, capitulis Thymi.

Sanamunda Africana 3, s. foliis Serpilli majoribus incanis.

Sanamunda Africana 4, s. foliis glabris acutis.

Sanamunda Africana 5, s. ericoïdes major.

Sanamunda Africana 6, s. ericoïdes minor, ramulis admodum lanuginosis.

**Sanamundæ tertiæ Clusii affinis, foliis Polii, Capitis Bonæ Spei: in Centuriâ I. describitur.*

Solanum spinosum arborescens, Capitis Bonæ Spei.

Stæchadi Arabicæ similis, Capitis Bonæ Spei.

T.

Thymelæa Æthiopica, foliis Passerinæ, minor.

V.

Virga aurea Africana, foliis Ericæ bacciferæ.

Virga aurea Africana, foliis Linariæ minoribus.

Atque HÆC etiam

ad

DEI GLORIAM

dicta sint.

••(•)••

ERRATA.

IN DEDICATIONE: *paginâ 9. l. 20. 21. lege quantam.*

IN CENTURIA PRIMA: *paginâ 3. lineâ 20. lege quâ. p. 9. l. 9. pythme-
ne. p. 9. l. 25. ab avibus. p. 11. l. 19. parte. p. 13. l. 8. quâ. p. 14. l. 14. ipsarum. p. 15.
l. 20. cæsa. p. 24. l. penult. Abrotani. p. 30. l. 9. subhirsutorum. ibidem l. 27. Ar-
boris dormientis, Theophrasti. p. 33. l. 13. hæc. p. 39. l. 21. spinosa. p. 40.
l. 20. Æschynomenes secundæ. p. 41. l. 2. rum. ibidem. l. 9. quâ. p. 42. l.
19. dictavi. p. 43. l. 7. CAP. XIX. p. 45. l. 5. in Arbusculam pulchram.
ibidem. l. 31. 32. ubi è Semine ex Insulâ Madagascar allato. p. 47. l. 21. Si-
liqua. p. 49. l. 25. scribat. p. 53. l. 13. papilionacei. ibidem. l. 25. prætereâ.
p. 54. l. 31. examinentur. p. 59. l. 17. superioribus. ibidem. l. 33. ellipfin.
p. 63. l. 28. & alibi passim. Sevenhuysen. ibidem antepenult. Americani. p. 65.
l. 2. quâ Æschynomene spinosa. ibidem penult. Adolphi. p. 66. l. 12.
Æschynomenes spinosa. p. 78. l. 10. proximos. ibidem. l. 23. quâ. p.
79. l. 3. 21. polyceration. p. 79. l. 10. pro unâ eâdemque. p. 80. l. 18.
polyceratii. p. 85. l. 21. phœnicea. p. 86. l. 23. Ea enim Radix hujus est
naturæ. p. 93. l. 27. floribus. p. 94. l. 19. quod. p. 95. l. 7. Quod si. p.
97. l. 22. quodsi. p. 98. l. 28. Strateumaticas. p. 99. l. 4. quod. p. 101. l.
5. Cap. XLV. p. 104. l. antepenult. Saxifragam. p. 111. l. 9. anni quarti
& quinti. ibidem. l. 25. post equalibus adde: sed brevioribus, crassioribus,
in superiore latere magis splendentibus, inferiore verò (juniorum præ-
sertim foliorum) leniter hirsutis. p. 113. l. 27. ne. p. 116. l. 11. Papayæ.
p. 117. l. 4. in caule. p. 118. l. 21. 26. Lathyridis. ibidem. l. 30. Pineis nu-
cleis Malucanis. p. 122. l. 23. 24. rubentibus. p. 128. l. 19. Hic. p. 129. l.
3. ante calidiusculam pluviam. p. 133. l. 23. quod. p. 135. l. 23. 24. M.
DC. LVII. p. 138. l. 28. saturâ. ibidem. l. 22. ante. p. 139. l. 8. floruit illu-
stratâ. p. 149. l. 20. simplici æquales. ibidem. l. 24. exaceretur. p. 150. l.
27. universum. p. 151. l. 2. sunt ejus. ibid. l. 3. sententiam suam. ibid. l.
11. è contrario. ibid. l. 25. Dioscoridem. ibidem. l. 27. 28. produntur. p.
155. l. 4. videatur. p. 158. l. 19. Astere. ibidem. l. 23. è contrario. ibidem.
l. ult. notabiles. p. 159. l. 29. loco. p. 160. l. 11. Asteres. ibidem. l. 28. quâ. p.
161. l. ult. eâdem. p. 162. l. 6. quâ. p. 164. l. 23. duabus. ibidem. l. penult. exce-
pto. p. 167. l. 11. distributæ. p. 169. l. 21. ultra. p. 177. l. 19. intellexero.
ibidem. l. 31. Tabularis. p. 178. l. 2. Tabularis. p. 181. l. 30. paralii. p. 182.
l. 22. Anni quarti & quinti. p. 185. l. 2. Rariorum. p. 187. l. 14. insigni-
ter. p. 189. l. 3. obtusum. p. 193. l. 21. quâ.*

Præter ea lege in quibusdam Exemplaribus: *Paginâ 10. Lineâ 29. Fo-
liis. p. 11. l. 7. foliolorum. p. 16. l. 6. 7. proveniente. p. 20. l. 6. Kali, sive
Vermicularibus marinis. ibidem. l. 16. facie. p. 23. l. 15. arctissimè. p. 24.
l. 19. hic. p. 28. l. 5. compressæ.*

IN APPENDICE: *Paginâ 1 v. lineâ 5. propinqua est. p. vi. l. 24.
Verum. ibidem. l. 26. ubi postmodum.*

IN EXCELLENTISSIMI DN. D. WILHELMI ten RHYNE EX-
CERPTIS &c. *Paginâ 1 x. lineâ 3. Japonicis Physicis. ibidem. l. antepenult.
benignæ. p. x 11. l. 23. conflata mola.*

IN FASCICULO: *Paginâ x x 11. l. 21. 22. exceptis.*

Errata reliqua, commatum vel punctorum, accentuum quoque defectus
vel perversiones, Candido Lectori corrigenda remittuntur.

F I N I S.

